

ΔΙΚΤΥΟ ΑΕΙΦΟΡΩΝ ΝΗΣΩΝ ΔΑΦΝΗ

ΔΑΦΝΗ - INIER

ΠΑΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ: Γαϊτάνης Χρήστος

ΑΘΗΝΑ 2007

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

ΔΙΚΤΥΟ ΑΕΙΦΟΡΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΔΑΦΝΗ

ΠΑΡΟΣ

Ερευνητικό έργο: Αειφόρος ανάπτυξη στο νησί Πάρος
Περίοδος εκτέλεσης: Απρίλιος – Ιούνιος 2007

Ερευνητής: Γαϊτάνης Χρήστος

Επικοινωνία:

Τηλέφωνο: 6973985732

E-mail: gaitanis.christos@gmail.com

Εικόνα εξωφύλλου: Μικρό αλιευτικό καταφύγιο στην Αλυκή

Το τεύχος του ερευνητικού έργου είναι διαθέσιμο από τη διεύθυνση: www.itia.ntua.gr/dafni

Αθήνα, 06/06/2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κατάλογος σχημάτων - εικόνων	6
Κατάλογος πινάκων	7
Περίληψη (Ελληνικά)	8
Περίληψη (Αγγλικά)	10
Εισαγωγή	12
1 Υπάρχουσα κατάσταση – τάσεις	14
1.1 Γενικά στοιχεία για το νησί (ιστορία, γεωγραφία, μορφολογία, κλίμα κτλ.).....	14
1.2 Γενικά οικονομικά στοιχεία (δραστηριότητες, παραγωγικοί τομείς, εισοδήματα κτλ – εξέλιξη - τάσεις).....	15
1.3 Γενικά κοινωνικά στοιχεία (κοινωνικές υποδομές, απασχόληση, δημογραφικά στοιχεία κτλ. – εξέλιξη – τάσεις)	18
2 Βασικές παράμετροι	22
2.1 Γεωγραφικά δεδομένα / χρήσεις γης.....	22
2.1.1 Διαθεσιμότητα κατάλληλων χαρτών	22
2.1.2 Ενημέρωση χαρτών (χρήσεις γης, δόμηση εκτός σχεδίου, αυθαίρετη).....	22
2.1.3 Κατάσταση παράκτιου περιβάλλοντος (ακτές, κολύμβησης, λιμενικά έργα, αλιευτικά καταφύγια, εγκαταστάσεις υποδοχής ελαφρών σκαφών, ιχθυοκαλλιέργειες, περιοχές προστασίας, αθλητικές εγκαταστάσεις).....	25
2.2 Ενέργεια.....	27
2.2.1 Πρωτογενής ενέργεια (ποσότητα, είδος, μονάδες, τεχνολογία κλπ)	27
2.2.2 Ανάπτυξη ΑΠΕ (ηλιακή, αιολική, βιομάζα, γεωθερμία)	28
2.3 Στερεά απόβλητα-απορρίμματα	30
2.3.1 Χώροι μη ελεγχόμενης απόρριψης (αστικά απορρίμματα, μπάζα, βιομηχανικά απόβλητα, απόβλητα λατομείων κλπ.).....	30
2.3.2 Απορρίμματα από χερσαίες ή θαλάσσιες πηγές που καταλήγουν σε ακτές	31
2.3.3 Διαχείριση στερεών αποβλήτων από ΟΤΑ (ποσότητες, ποιοτική ανάλυση).....	31
2.3.4 Χώροι ελεγχόμενης απόρριψης ή ΧΥΤΑ.....	32
2.3.5 Ανακύκλωση υλικών (ποσότητες, φορείς).....	33
2.4 Νερά	34

2.4.1	Διαχείριση υδατικών πόρων (υπόγεια νερά, βροχόπτωση, πηγές, χείμαρροι, υγρότοποι κ.λπ.).....	34
2.4.2	Εισαγωγή-παραγωγή -κατανάλωση νερού, άρδευση, ύδρευση, τουριστικές ανάγκες, κατάσταση δικτύων, ποιότητα νερού στην κατανάλωση.....	37
2.4.3	Εξοικονόμηση νερού.....	40
2.4.4	Διαχείριση λυμάτων.....	41
2.5	Μεταφορές - κινητικότητα.....	42
2.5.1	Δημόσια μεταφορικά μέσα σε χειρσαίες μεταφορές.....	42
2.5.2	Κυκλοφοριακά προβλήματα, ατυχήματα, θόρυβος, στάθμευση.....	43
2.5.3	Υποδομές για εναλλακτικά μέσα.....	45
2.5.4	Θαλάσσιες μεταφορές, αεροπορικές μεταφορές, διεθνείς μεταφορές.....	45
2.6	Τουρισμός.....	46
2.6.1	Τουριστικές υποδομές – τουριστική κίνηση.....	46
2.6.2	Εναλλακτικός τουρισμός (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, μαθητικός, θρησκευτικός, τρίτης ηλικίας, αθλητικός, εκτός περιόδων αιχμής κ.λπ.).....	50
2.6.3	Διαχείριση τουριστικού προϊόντος (βάσεις δεδομένων, έρευνες αγοράς, χρήση internet, online κρατήσεις κ.λπ.).....	54
2.6.4	Υποδομές για ποιοτικό τουρισμό.....	55
2.6.5	Χρήση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης.....	56
2.6.6	Οχλήσεις: ηχορρύπανση, κυκλοφορία αυτοκινήτων, στάθμευση, κατασκευές σε ακτές κ.λπ.....	56
2.7	Πρωτογενής παραγωγή.....	56
2.7.1	Καταγραφή γεωργικών, αλιευτικών, κτηνοτροφικών, δασικών, μεταποιητικών εκμεταλλεύσεων και μονάδων.....	56
2.8	Φυσικό περιβάλλον.....	61
2.8.1	Καταγραφές/εκτιμήσεις: τοπίων ιδιαίτερης αξίας, γενικού τοπίου, μνημείων, παραδοσιακών οικισμών, παλιών εγκαταλελειμμένων οικισμών, βιοτόπων NATURA και άλλων.....	61
2.9	Κοινωνία - πολιτισμός.....	66
2.9.1	Κέντρα παροχής υπηρεσιών υγείας.....	66
2.9.2	Υποδομές και υπηρεσίες παροχής βοήθειας σε ειδικές ομάδες πληθυσμού (ηλικιωμένοι, βρέφη, άτομα με αναπηρία, εξαρτημένα άτομα κ.λπ.).....	67
2.9.3	Δομές εξυπηρέτησης πολιτών και στήριξης απασχόλησης (ΚΕΠ, βιβλιοθήκες, ΚΕΚ, συμβουλές σε νέους αγρότες ή επιχειρηματίες, συνεταιρισμοί κ.λπ.).....	67
2.9.4	Διαδικασίες ένταξης μεταναστών.....	70
2.9.5	Εκπαιδευτικές υποδομές.....	70
2.9.6	Παραδοσιακές πολιτιστικές δραστηριότητες (κουζίνα, χοροί, τραγούδια, έθιμα, κατασκευές κ.λπ.).....	71

4	Απόψεις Φορέων για την αειφορική ανάπτυξη (προβλήματα και δυνατότητες)	82
4.1	Τοπική αυτοδιοίκηση και σχετικές υπηρεσίες	82
4.2	Επαγγελματικοί σύλλογοι και σωματεία	83
4.3	Περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις	84
5	Σχεδιασμός για την υλοποίηση δράσεων αειφορίας	88
6	Βιβλιογραφία	90
7	Παράρτημα	93
7.1	Χάρτης Πάρου.....	93
7.2	Έρευνα Εικόνας και Αξιολόγησης του Τουριστικού Κλάδου.....	94
7.3	Οικιστική δομή στη Πάρο.....	100
7.4	Σχεδιαγράμματα δικτύων ύδρευσης σε κάθε οικισμό της Πάρου	101
7.5	Αναλυτικά Στοιχεία για τις γεωτρήσεις της Πάρου μέχρι το 2001.....	104
7.6	Αναλυτικά στοιχεία για τις δεξαμενές του δικτύου ύδρευσης της Πάρου	106
7.7	Διαδρομές σχεδιαζόμενων μονοπατιών για την ανάπτυξη του περιηγητικού τουρισμού.....	108
7.8	Αναλυτικά στοιχεία για τους διαθέσιμους χώρου στάθμευσης στο νησί.....	109

Κατάλογος σχημάτων - εικόνων

Σχήμα 1.2-1: Αριθμός επισκεπτών στο νησί την τελευταία επταετία	16
Σχήμα 1.2-2: Επιβιβασθέντα οχήματα 2000-2006.....	17
Σχήμα 1.2-3: Μηνιαία διακύμανση αποβιβασθέντων ΙΧ οχημάτων στο νησί.....	17
Εικόνα 2.2-1: Μερική άποψη της μονάδας της ΔΕΗ από την πλευρά της θάλασσας.....	27
Εικόνα 2.2-2: Οπτική κατάσταση του υδάτινου αποδέκτη της μονάδας της ΔΕΗ (λήψη: 14/4/2007, ώρα 16.00).....	27
Εικόνα 2.2-3: μηδενική οπτική όχληση από τα φ/β πλαίσια στους εξωτερικούς χώρους ξενοδοχείου	29
Εικόνα 2.2-4: διάταξη φ/β πλαισίων στην ταράτσα του ξενοδοχείου	29
Εικόνα 2.2-5: Κορυφή Αγ. Πάντων - διακρίνεται η ανεμογεννήτρια	29
Σχήμα 2.3-1 Ετήσιες ποσότητες στερεών αποβλήτων (kg) που οδηγούνται προς ανακύκλωση.....	33
Σχήμα 2.4-1.Φορείς Διαχείρισης Υδατικών Πόρων.....	35
Εικόνα 2.4-1. Υδατικοί Πόροι	36
Σχήμα 2.4-2. Υδατικό Ισοζύγιο 2002	40
Σχήμα 2.5-1: αριθμός ατυχημάτων 1996-2001.....	44
Σχήμα 2.6-2: κατανομή ξενοδοχείων με βάση την ποιότητα υπηρεσιών τους.....	48
Σχήμα 2.6-3 Χωρική κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων Πάρου	49
Εικόνα 2.6-1: Περιπατητικός χάρτης από μαθητές του Γυμνασίου Νάουσας.....	51
Εικόνα 2.6-2: Οι πινακίδες που θα τοποθετηθούν κατά μήκος των μονοπατιών από τους μαθητές.....	51
Εικόνα 2.6-3: Γενική άποψη οινοποιείου Μωραΐτη.....	54
Εικόνα 2.6-4: Αίθουσα ενημέρωσης - εκδηλώσεων στο οινοποιείο Μωραΐτη	54
Σχήμα 7.4-1: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Παροικιάς, Κώστου και Λευκών (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	102
Σχήμα 7.4-2: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Νάουσας (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)	103
Σχήμα 7.4-3: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Μάρπησσας (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	103
Σχήμα 7.4-4: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Αρχυλόχου (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	104
Σχήμα 7.4-5: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Αγκαιριάς (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	104

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1.2-1: Επιβιβασθέντες – Αποβιβασθέντες 2000-2006 (Λιμεναρχείο Πάρου, 2007).....	15
Πίνακας 1.2-2: Εμπορεύματα ακτοπλοΐας λιμένα Πάρου σε μετρικούς τόνους (ΕΣΥΕ, 1998).....	17
Πίνακας 1.2-3: Οικοδομές, κτίρια και κατοικίες ανά Δ.Δ. (ΕΣΥΕ, 2000).....	18
Πίνακας 1.2-4: Καταγραφή οικοδομών κατοικιών, κτιρίων και κατοικιών (ΕΣΥΕ, 2000).....	18
Πίνακας 1.3-1: Διακύμανση του πληθυσμού μεταξύ 1961-1991	19
Πίνακας 1.3-2: Μόνιμος Απογεγραμμένος πληθυσμός ανά Δ.Δ. (ΕΣΥΕ, 2001)	19
Πίνακας 1.3-3: Μηνιαία κατανομή μόνιμου και εποχιακού πληθυσμού (ΕΣΥΕ, 2001)	20
Πίνακας 2.4-1. Προσφερόμενη Ποσότητα Νερού (2002).....	34
Πίνακας 2.4-2. Κατανάλωση Νερού ανά Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	38
Πίνακας 2.5-1 τροχαία ατυχήματα στην Πάρο την εξαετία 1996-2001 (Γκόλιας Ι. et al., 2003).....	43
Πίνακας 2.6-1 ξενοδοχειακή υποδομή Πάρου (ΕΟΤ - Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2007).....	48
Πίνακας 2.6-2 Αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων ανά περιοχή (Ενωση Ξενοδόχων Πάρου, 2007).....	49
Πίνακας 2.7-1: Γεωργικές εκμεταλλεύσεις δήμου Πάρου (Ε.Σ.Υ.Ε 1994)	57
Πίνακας 2.7-2. Ζωικό κεφάλαιο Δήμου Πάρου (Ε.Σ.Υ.Ε 1994).....	58
Πίνακας 2.7-3: εκτίμηση απασχολούμενων ανά είδος παραγωγής.....	59
Πίνακας 2.7-4: Είδη, μέσα και ποσότητες αλιείας νήσου Πάρου (1989).....	60
Πίνακας 2.7-5: Αλιευτικός στόλος Πάρου σήμερα (Επαρχείο Πάρου, 2007).....	60
Πίνακας 2.9-1: Χωρική κατανομή σχολείων στη ν. Πάρο.....	70
Πίνακας 2.9-2 Μαθητικό δυναμικό σχολικών μονάδων Δ. Πάρου.....	71
Πίνακας 7.5-1: Γεωτρήσεις (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001).....	104
Πίνακας 7.6-1: Δεξαμενές Δικτύου Ύδρευσης Πάρου (Μαρκαντωνάτος, 2000, Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)	106
Πίνακας 7.8-1: Προσφερόμενες θέσεις στάθμευσης στην Παροιμία (κύριο δίκτυο).....	109
Πίνακας 7.8-2: Προσφερόμενες θέσεις στάθμευσης στη Νάουσα.....	110

Περίληψη (Ελληνικά)

Το νησί της Πάρου βρίσκεται στο κέντρο του νησιώτικου συγκροτήματος των Κυκλάδων. Σημαντικό μέρος των ακτών του νησιού είναι απότομες και βραχώδεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εδαφών της Πάρου είναι ημιορεινά. Το υδρογραφικό δίκτυο του νησιού, λόγω της σημαντικής επιφανειακής εξάπλωσης ανθρακικών σχηματισμών, παρουσιάζει ασήμαντη ανάπτυξη. Από υδρολογικής σκοπιάς παρουσιάζει μεγάλη υδροφορία σε σύγκριση με τα άλλα νησιά των Κυκλάδων.

Η Πάρος έχει διαμορφώσει την οικονομία της τις τελευταίες δεκαετίες γύρω από τον τουρισμό και τα εποχικά χαρακτηριστικά του (υπερβολική αύξηση τουριστικής κίνησης τους θερινούς μήνες). Τα τελευταία χρόνια, ο κατασκευαστικός τομέας φαίνεται να είναι ο κύριος μοχλός οικονομικής ανάπτυξης στο νησί, επηρεάζοντας έτσι και άλλους τομείς της ζωής στο νησί. Η οικιστική ανάπτυξη μεταβάλλει τη δομή της οικονομίας του νησιού αλλά και τον προσανατολισμό του τομέα παροχής υπηρεσιών, καθώς οι επισκέπτες δεν είναι πλέον στην πλειονότητά τους παροδικοί, αλλά μπορούν να χαρακτηριστούν ως εποχιακοί κάτοικοι.

Ο Δήμος Πάρου περιλαμβάνει 7 δημοτικά διαμερίσματα. Εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο δεν έχει θεσπιστεί ακόμα. Η τελευταία ειδική χωροταξική μελέτη που εκπονήθηκε κατατέθηκε το Φεβρουάριο του 2002 χωρίς όμως να επικυρωθεί. Η εν λόγω μελέτη οριοθετεί όλες τις χρήσεις γης στο νησί ορίζοντας και τις προστατευόμενες περιοχές. Υπό εκπόνηση βρίσκεται το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του νησιού.

Η Πάρος είναι αυτόνομη σε τροφοδοσία ηλεκτρικής ενέργειας, εξυπηρετώντας παράλληλα τους κατοίκους της Νάξου, της Ίου και των Κουφονησιών. Το υφιστάμενο δίκτυο δεν είναι διασυνδεδεμένο με αυτό της ηπειρωτικής Ελλάδας, πράγμα που εμποδίζει την ανάπτυξη Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Η παραγόμενη ενέργεια από ΑΠΕ χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα και συνεπώς η διαχείρισή της δε μπορεί να γίνει σε ένα τέτοιο μικρό νησί χωρίς τη δυνατότητα διοχέτευσης της πλεονάζουσας ενέργειας στην ηπειρωτική Ελλάδα. Μεμονωμένα, υπάρχουν αυτόνομα συστήματα παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ σε κατοικίες και διασυνδεδεμένα συστήματα με το δίκτυο της ΔΕΗ σε κάποιες ξενοδοχειακές μονάδες.

Όσον αφορά στα στερεά απόβλητα, αυτά διατίθενται στους πέντε υφιστάμενους Χώρους Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΔΑ), ενώ σε τελικό στάδιο κατασκευής βρίσκεται ο Χώρος Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ). Σε δεύτερο στάδιο έχει μελετηθεί η εγκατάσταση ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων (υπ' αριθ. 8967/28/06/2002) με τη δημιουργία μονάδας επεξεργασίας οργανικού κλάσματος και μονάδας μηχανικής διαλογής. Προς το παρόν συλλέγονται υλικά στο τέλος χρόνου ζωής τους καθώς και απόβλητα λιπαντικά έλαια και μεταφέρονται για ανακύκλωση εκτός του νησιού.

Στο σύνολό της, η Πάρος υδρεύεται ικανοποιητικά κατά τον χειμώνα, ενώ κατά τους θερινούς μήνες παρουσιάζονται πολλά προβλήματα που σχετίζονται κυρίως με την επάρκεια και λιγότερο με την ποιότητα του διαθέσιμου νερού. Το θέμα της εξοικονόμησης και διαχείρισης νερού είναι σημαντικό καθώς δέχεται πιέσεις τόσο από τον υψηλό αριθμό τουριστών, όσο και από τον υψηλό αριθμό νέων κατοικιών που ζητούν να ενταχθούν σε ένα ήδη επιβαρυνόμενο δίκτυο ύδρευσης. Στο τομέα της διαχείρισης των λυμάτων έχει σημειωθεί σημαντική εξέλιξη με αποτέλεσμα στο νησί πλέον να λειτουργούν τρεις βιολογικοί καθαρισμοί. Τα λύματα

διατίθενται μετά από δευτεροβάθμια επεξεργασία και χλωρίωση στη θάλασσα. Στους μικρότερους οικισμούς και στις μεμονωμένες παραθεριστικές κατοικίες κατασκευάζονται απορροφητικοί-σηπτικοί βόθροι, η ποιότητα των οποίων δε μπορεί να ελεγχθεί.

Τα κυκλοφοριακά προβλήματα στο νησί δεν είναι σημαντικά αν και εντείνονται κατά τους θερινούς μήνες. Για τον εντοπισμό και τη διευθέτησή τους λαμβάνονται μέτρα τους θερινούς μήνες. Στην Παροικιά λειτουργεί δημοτική συγκοινωνία με υβριδικό όχημα. Η Πάρος συνδέεται ακτοποϊκά και αεροπορικά με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Το νησί διαθέτει σημαντική τουριστική υποδομή καθώς δραστηριοποιείται στο τομέα επί δεκαετίες. Από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού ο περιηγητικός, ο αθλητικός, ο ιστιοποϊκός και ο συνεδριακός μαζί με τον εκπαιδευτικό φαίνεται να έχουν αξιόλογη προοπτική. Η υπάρχουσα εμπειρία και υποδομή δημιουργούν γενικά καλές προϋποθέσεις για την τροποποίηση του τουριστικού προϊόντος και την περαιτέρω ενίσχυση της ποιότητάς του.

Παράγονται κυρίως σιτηρά αλλά και άλλα γεωργικά προϊόντα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Πάρος έχει χαρακτηριστεί ζώνη Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (ΟΠΑΠ) κρασιών. Καλλιεργούνται δύο ποικιλίες: η Μονεμβασιά (λευκή) και η Μανδηλαριά (Ερυθρά). Πάντως η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα σπανίως είναι αποκλειστική και πολλοί κάτοικοι συμπληρώνουν το εισόδημά τους από την γεωργία ή την κτηνοτροφία, ενώ δραστηριοποιούνται και στον τουριστικό τομέα. Η αλιεία στο νησί βρίσκεται σε μαρasmus και ελάχιστοι είναι αυτοί που ζουν αποκλειστικά από αυτή.

Τέλος, πλούσια είναι τα στοιχεία που συνθέτουν το φυσικό και πολιτιστικό τοπίο του νησιού αναδεικνύοντας έναν τόπο με πολύπλευρα χαρακτηριστικά που αξίζει να ανακαλύψει ο επισκέπτης. Παράλληλα, η δραστηριοποίηση ενός μεγάλου αριθμού συλλόγων ποικίλων ενδιαφερόντων εξασφαλίζουν μια αξιόλογη κοινωνική, πολιτιστική, περιβαλλοντική δραστηριότητα που διαμορφώνουν το παρόν του νησιού.

Περίληψη (Αγγλικά)

The island of Paros is situated in the center of the island complex of Cyclades. The biggest part of its landscape is semi-mountainous. The hydrographic network is poor because of the underground carbonic formations. The water resources are sufficient in comparison with the rest islands of Cyclades.

Paros has modulated its economy in relation with tourist sector and its seasonal characteristics (excessive rise of tourists during the summer) during the last decades. Construction sector seems to be the most important factor for economic development in the island during the last years, affecting many aspects of life in the island. The extensive construction of new houses changes the structure of the island's economy and the target group of the services sector, since the visitors are not any more exclusively tourists, but can be considered as seasonal inhabitants.

Municipal of Paros consists of 7 municipal sectors. There is no approved urban design plan. The last urban design study was made in February 2002 but it was not approved. That study defines the limits of land-use in the island, including protected areas. The General Urban Planning Scheme is designed at this time.

Concerning energy supply, Paros is autonomus and supplies also the islands of Naxos, Ios, Koufonissia. The present network is not connected with continental Greece, which blocks the Renewable Energy Sources' development. The produced energy by RES has great fluctuations which means that its management cannot be done separately in a small island without being able to supply extra energy to continental country's network. Nevertheless, there are some autonomus RES systems in houses and connected systems in some hotels as well.

Concerning solid wastes, they are disposed in 5 landfills, while a sanitary landfill is under construction. It is also studied to establish an integrated solid waste management system (8967/28/06/2002) which will include a unit for treating organic fraction and a unit for selecting solid waste. For the time being, end-of-life products and used lubricants are collected in the island and transferred away for recycling.

In general, Paros is sufficiently watered during the winter, but there are some problems during the summer related mostly with the adequate quantity rather than the quality of water. The issue of water saving and management is of high priority since there are pressures due to the high number of tourists and the numerous new houses constructed which apply for joining the water network (whose capacity is finite). Concerning wastewater management, significant evolution is noticed resulting to the operation of three wastewater treatment plants. Wastewater are disposed after secondary treatment and chlorinating into the sea. In smaller settlements and in separate houses, sumps are constructed, whose quality is doubtful.

Traffic problems are not significant in the island, though they enhance during the summer. Certain measures are implemented during that period for identifying and addressing these problems. In Paroikia there is public transport with hybrid vehicle. Paros is connected by boat and airplane with the country.

The island has important tourist substructure since it is a famous tourist destination for some decades. Concerning alternative tourism, walking and trekking, sports, sailing, conference and education tourism as well seem to have great potentials. The present experience and

infrastructure create the conditions for altering the island's tourist product and enhancing its quality.

In Paros, mainly cereals are produced. It is remarkable that Paros is characterized as zone of Appellations of Origin of Superior Quality concerning wines. Monemvesia (white) and Mandilaria (red) are produced. Employment in primary sector is rarely exclusive. Most people also have an income by working in the tourist sector. Fishing in Paros declines and few people earn their living exclusively from that sector.

Finally, the island has many elements which compose its unique natural and cultural landscape, revealing a place with various characteristics, which the visitor worth discovering. Nowadays, the work of numerous organizations of various interests ensure remarkable social, cultural, environmental action which shapes today's life in the island

Εισαγωγή

Η φυσική ομορφιά, το κλίμα, η θάλασσα, η αρχιτεκτονική και ο φιλόξενος χαρακτήρας των ανθρώπων του αρχιπελάγους του Αιγαίου είναι αναμφίβολα σημαντικά και έχουν συμβάλει τα τελευταία χρόνια στην μεγάλη ανάπτυξη του τουρισμού με θετικές και αρνητικές συνέπειες. Θετικές γιατί ενίσχυσαν το εισόδημα των κατοίκων και βοήθησαν στον περιορισμό της δημογραφικής συρρίκνωσης, αρνητικές γιατί δημιούργησαν ισχυρές πιέσεις πάνω στο περιβάλλον και αλλοίωσαν πολλά από τα αυθεντικά χαρακτηριστικά των τοπικών κοινοτήτων.

Η αειφορία συνδυάζει την διατήρηση των φυσικών πόρων και του τοπίου με την αξιοποίηση της υπεραξίας τους, χωρίς την καταστροφή του κεφαλαίου. Συνδυάζει το καθαρό περιβάλλον με την μακροπρόθεσμη προοπτική του τουρισμού. Συνδυάζει τις νέες και ήπιες τεχνολογίες με την δημιουργία νέων ευκαιριών για την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα.

Το Δίκτυο Αειφόρων Νήσων του Αιγαίου «Δάφνη» δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την από κοινού διαμόρφωση μιας στρατηγικής για την ισόρροπη και σωστή ανάπτυξη. Δίνει τη δυνατότητα της αλληλοϋποστήριξης μεταξύ των μελών του δικτύου και την αξιοποίηση των κοινών υποδομών. Προσφέρει την ευκαιρία της συνεργασίας των οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την Ελληνική και διεθνή επιστημονική κοινότητα, μεταφέροντας και προσαρμόζοντας επιτυχημένες πρακτικές.

Στα πλαίσια της εφαρμογής του προγράμματος αυτού στη Πάρο, συλλέχθηκαν τα στοιχεία εκείνα που περιγράφουν την κατάσταση και τις επικρατούσες τάσεις που αφορούν στις βασικές παραμέτρους αειφορίας και παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση. Η μελέτη αυτή ανέδειξε την προβληματική που θέτει η έννοια της αειφορίας σε ένα τυπικό αιγαιοπελαγίτικο νησί σημαντικής παράδοσης και φυσικού κάλλους που αντιμετωπίζει τις τελευταίες δεκαετίες την ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη μέσα από το τυπικό μοντέλο μαζικής τουριστικής ανάπτυξης που συνηθίζεται στα περισσότερα νησιά της χώρας. Ιδιαίτερα στη Πάρο, όπως και σε άλλα νησιά υψηλής ζήτησης που βρίσκονται κοντά στην πρωτεύουσα (π.χ. Μύκονο), την τελευταία δεκαπενταετία, παρατηρείται αλματώδης αύξηση στην κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών μετατοπίζοντας το είδος των επισκεπτών του νησιού και τη διάρκεια παραμονής τους, ενώ παράλληλα παρατηρείται κάμψη στη συνήθη τουριστική κίνηση παροδικών επισκεπτών μεσαίων εισοδημάτων.

Είναι κατανοητό ότι τόσο ο τουριστικός τομέας, όσο και ο οικοδομικός αποτελούν δυναμικούς οικονομικούς μοχλούς για την κοινωνία του νησιού, απαραίτητους για να διατηρήσει την ευημερία της και την οικονομική της αυτάρκεια. Ωστόσο, φαίνεται ότι είναι αναγκαίος ένας πιο προσεκτικός σχεδιασμός τόσο του τουριστικού προϊόντος όσο και της οικιστικής ανάπτυξης. Το σύνηθες μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία δε φαίνεται να μπορεί να προσφέρει πρότυπες υπηρεσίες με μοναδικά χαρακτηριστικά που να διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν από τα ανταγωνιστικά των άλλων μεσογειακών χωρών. Με τις νέες συνθήκες, είναι απαραίτητη τόσο για οικονομικούς όσο και για περιβαλλοντικούς λόγους, η ανάπτυξη ενός εναλλακτικού μοντέλου που να στηρίζεται στην κεκτημένη ιδιαίτερη παράδοση και πολιτιστική-περιβαλλοντική αξία του νησιού, αξιοποιώντας όλα εκείνα τα στοιχεία που το καθιστούν μοναδικό προορισμό.

Η σημαντική οικιστική ανάπτυξη που εντείνεται τον τελευταίο καιρό προέρχεται από την προσέλκυση ανθρώπων που γοητεύονται από την ομορφιά του νησιού και επιθυμούν να

κατοικήσουν για λίγους μήνες του έτους σε αυτό. Κάτι τέτοιο μόνο αρνητικό δε μπορεί να θεωρηθεί για την Πάρο, όταν μάλιστα συνδέεται με ανάλογη οικονομική ανάκαμψη. Ωστόσο, ο υπερβολικός και σε ορισμένες περιπτώσεις ανεξέλεγκτος τρόπος που αυτή διαμορφώνεται δημιουργεί ίσως περισσότερα προβλήματα για την μακροχρόνια ανάπτυξη και βιωσιμότητα του νησιού από τα βραχυπρόθεσμα οφέλη που προσφέρει. Παρατηρούνται προβλήματα επάρκειας φυσικών πόρων καθώς η ζήτηση βασικών υποδομών των εποχιακών κατοικιών αγγίζει τη φέρουσα ικανότητα ενός μικρού νησιού όπως η Πάρος. Παράλληλα, η άναρχη δόμηση μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αλλοίωση της φυσιογνωμίας του νησιού, υποβαθμίζοντας την υπεραξία του που μέχρι τώρα προσελκύει τους τουρίστες αλλά και τους ιδιοκτήτες των εποχιακών κατοικιών.

Η Πάρος είναι ένα νησί με πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό τοπίο. Τόσο η πολιτιστικής της κληρονομιά όσο και οι πολύμορφες δραστηριότητες που αναπτύσσονται από αθλητικούς, πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς συλλόγους και ομάδες συνθέτουν έναν πολυποίκιλο ανάγλυφο μιας κοινωνίας με ανοικτούς ορίζοντες. Το γεγονός ότι διαθέτει πολυετή παράδοση στον τουρισμό και ότι βρίσκεται κοντά σε ένα μεγάλο πολεοδομικό κέντρο προσελκύοντας μεγάλη ποικιλία επισκεπτών φαίνεται να έχει επηρεάσει την αντίληψη των κατοίκων. Η μακρά εμπειρία στον τουρισμό, επιτρέπει σε όλους τους φορείς του νησιού να αντιλαμβάνονται τις αλλαγές στον τομέα αυτό και να επιδιώκουν την προσαρμογή τους στις νέες τάσεις. Το νησί προσελκύει συχνά ανθρώπους μη γηγενείς που έχουν επιλέξει να κατοικήσουν εκεί μόνιμα ή για μεγάλη περίοδο του χρόνου. Κάτι τέτοιο διαμορφώνει μια κοινωνία πιο πολύπλευρη όπου νέοι άνθρωποι και ιδέες ενσωματώνονται αποφεύγοντας την εσωστρέφεια. Πρόκειται δηλαδή για μια ζωντανή, σύγχρονη, εξελισσόμενη κοινωνία που είναι σε θέση να υπερβεί τις κατεστημένες νοοτροπίες και να δοκιμάσει εναλλακτικές λύσεις πολύ καλύτερα από απομονωμένες εσωστρεφείς κοινωνίες.

1 Υπάρχουσα κατάσταση – τάσεις

1.1 Γενικά στοιχεία για το νησί (ιστορία, γεωγραφία, μορφολογία, κλίμα κτλ.)

Το νησί της Πάρου βρίσκεται στο κέντρο του νησιώτικου συγκροτήματος των 24 κατοικημένων νησιών των Κυκλάδων. Έχει έκταση 195 Km² και σχήμα ελλειψοειδές με μέγιστο άξονα BBA - NND, που συμπίπτει με το άξονα της βασικής οριογραμμής του. Το μέγιστο υψόμετρο του νησιού φτάνει τα 771 μέτρα στον Πρ. Ηλία - Αγ. Πάντες.

Σημαντικό μέρος των ακτών του νησιού μήκους 120 km είναι απότομες και βραχώδεις, αλλά διακόπτονται από αρκετούς κολπίσκους με μικρές αμμώδεις παραλίες.

Οι δύο μεγάλοι φυσικοί όρμοι της Παροικίας και της Νάουσας έχουν ωραίες παραλίες στο εσωτερικό τους, ενώ μεγάλες αμμουδιές υπάρχουν και στην ανατολική πλευρά του νησιού προς τη Νάξο.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εδαφών της Πάρου είναι ημιορεινά. Τα εδάφη γενικά θεωρούνται φτωχά ή μέτρια, πετρώδη, με εξαίρεση τις αρδευόμενες γεωργικές εκτάσεις που βρίσκονται κυρίως ανατολικά, στις κοινότητες Μάρπησσας και Αρχιλόχου.

Το υδρογραφικό δίκτυο του νησιού, λόγω της σημαντικής επιφανειακής εξάπλωσης ανθρακικών σχηματισμών, παρουσιάζει ασημαντή ανάπτυξη. Η ροή των ρεμάτων και των χειμάρρων παρουσιάζεται κατά κανόνα την υγρή περίοδο και για μικρό χρονικό διάστημα από τον ορεινό όγκο των Αγ. Πάντων προς τις ακτές ακολουθώντας ποικίλες διευθύνσεις.

Η Παροικία υπήρξε σπουδαίος Μυκηναϊκός οικισμός. Στην αρχαϊκή εποχή υπήρχαν οι οικισμοί Παροικία και Κουκουναριές και αναπτύχθηκε η περίφημη Παριανή Σχολή Γλυπτικής που χρησιμοποιούσε το εξαιρετικό Παριανό μάρμαρο. Κατά τους πρώτους Χριστιανικούς χρόνους υπήρξε Χριστιανικό κέντρο με εστία το ναό της Παναγίας Εκατονταπυλιανής που βρίσκεται στην Παροικία. Τον 15^ο αιώνα, την εποχή της Φραγκοκρατίας η Παροικία αναπτύσσεται λόγω του διάσημου Παριανού μαρμάρου. Το 17^ο αι. το νησί περνά στην κυριαρχία των Τούρκων. Με την άφιξη των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής (1929) η Πάρος γνωρίζει μια οικονομική και πολιτιστική ακμή που κρατάει μέχρι τον πόλεμο του 1940. Μετά την απελευθέρωση όμως παρατηρείται μεγάλο ρεύμα μετανάστευσης από το νησί.

Η Πάρος κατατάσσεται από άποψη κλίματος στον «εύκρατο» τύπο του «χερσαίου Μεσογειακού». Η ψυχρή εποχή του έτους χαρακτηρίζεται από την ηπιότητα των κλιματολογικών φαινομένων. Παγετός, χιόνι και χαλάζι σπανίως παρατηρούνται, ενώ οι καταιγίδες παρουσιάζουν μεγαλύτερη συχνότητα. Η θερμή εποχή, με μέση θερμοκρασία 20 έως 25 °C, λόγω των επικρατούντων βόρειων και βορειοανατολικών ανέμων, αφορά την περίοδο από Μάιο έως και Σεπτέμβριο, συμπίπτει δε με την παντελή σχεδόν έλλειψη βροχοπτώσεων. Το ετήσιο θερμομετρικό εύρος κυμαίνεται γύρω στους 14 °C. Η νέφωση είναι μάλλον περιορισμένη, σε αντίθεση με την ηλιοφάνεια που είναι μεγάλης διάρκειας. Το μέσο ετήσιο ύψος των βροχοπτώσεων ανέρχεται σε 480 χιλιοστά. Οι άνεμοι που πνέουν στην περιοχή είναι κυρίως βόρειοι, σε ποσοστό 38.1% και ακολουθούν οι βορειοανατολικοί σε ποσοστό 15.9% και οι βορειοδυτικοί σε ποσοστό 13%. Η ένταση των ανέμων κυμαίνεται συνήθως από 1 έως 7 Beaufort, ενώ η συχνότερη ένταση είναι 2-3 Beaufort και χαρακτηρίζονται από μέση έως ισχυρή. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός το ποσοστό άπνοιας στην περιοχή είναι σχεδόν

μηδενικό.

Το νησί της Πάρου από υδρολογικής σκοπιάς παρουσιάζει μεγάλη υδροφορία σε σύγκριση με τα άλλα νησιά των Κυκλάδων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η συνεχής ροή των δύο μικρών ποταμών που εκβάλλουν στη Νάουσα διασχίζοντας όλη τη βορειοανατολική Πάρο. Παρατηρείται ακόμα ότι μέσα στο βυθό της θαλάσσιας περιοχής, αναβλύζει γλυκό νερό. Τα ίδια φαινόμενα παρατηρούνται και στη περιοχή του Δρυού. Παλαιότερα μάλιστα στο νησί υπήρχαν έντονες και συνεχείς ποτάμιες ροές όπως του ποταμού Έλητα ή του ποταμού Συρίγου. Οι ποταμοί αυτοί διατηρούσαν τη ροή τους ακόμα και μετά το καλοκαίρι. Πηγές ανάβλυζαν στο Ιστέρνιο, στις Καμάρες, στον Αγ. Αντώνιο και αλλού. Τέλος υπάρχουν αρκετά πηγάδια με ικανές ποσότητες νερού καλής ποιότητας στο μεγαλύτερο μέρος του νησιού.

Τα τελευταία χρόνια λόγω του μεγάλου βαθμού υδρομάστευσης εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης για την κάλυψη των αναγκών κατά τους θερινούς μήνες, παρατηρούνται φαινόμενα ξήρανσης των ποταμών και των πηγαδιών σε όλο το νησί. Οι περισσότερο ευνοημένες περιοχές από υδρολογική άποψη είναι οι περιοχές της Νάουσας και του Δρυού, χωρίς όμως να υστερούν οι οικισμοί των Μαρμάρων, Προδρόμου και Μάρπησσας. Πρόβλημα μεγάλης υδρολογικής υποβάθμισης αντιμετωπίζει κυρίως η δυτική πλευρά του νησιού, με την Παροικία, την Αγκαιριά και την Αλυκή.

1.2 Γενικά οικονομικά στοιχεία (δραστηριότητες, παραγωγικοί τομείς, εισοδήματα κτλ – εξέλιξη - τάσεις)

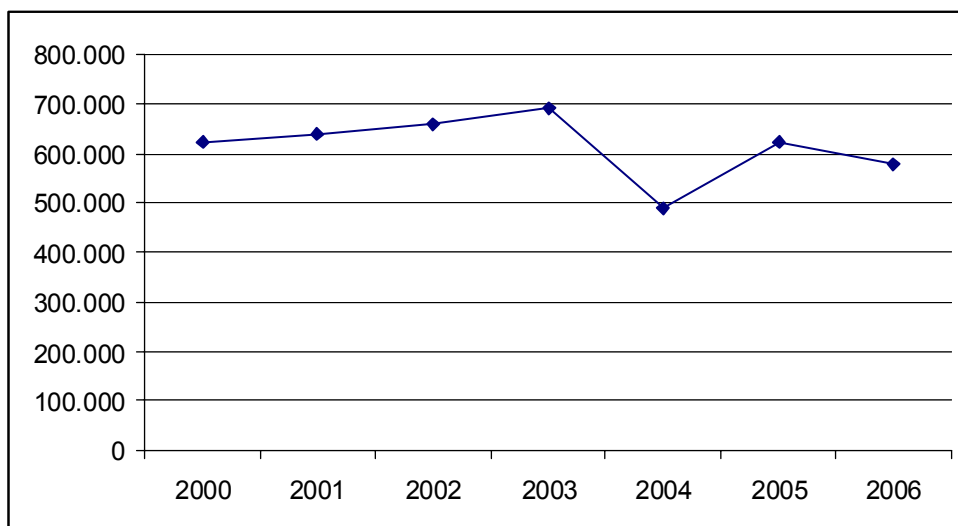
Η Πάρος έχει διαμορφώσει την οικονομία της τις τελευταίες δεκαετίες γύρω από τον τουρισμό και τα εποχικά χαρακτηριστικά του (υπερβολική αύξηση τουριστικής κίνησης τους θερινούς μήνες). Τα τελευταία χρόνια, ο κατασκευαστικός τομέας φαίνεται να είναι ο κύριος μοχλός οικονομικής ανάπτυξης στο νησί, επηρεάζοντας έτσι και άλλους τομείς της ζωής στο νησί. Με την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας και την εύκολη πλέον και σχετικά σύντομη πρόσβαση στο νησί κυρίως από την πρωτεύουσα, παρατηρείται μεγάλος ρυθμός κατασκευής παραθεριστικών κατοικιών, που τείνει να μετατρέψει την Πάρο σε «προάστειο» της πρωτεύουσας. Η οικιστική ανάπτυξη που συνεπάγεται μεταβάλλει τη δομή της οικονομίας του νησιού μεταβάλλοντας και τον προσανατολισμό του τομέα παροχής υπηρεσιών, καθώς οι επισκέπτες δεν είναι πλέον στην πλειονότητά τους παροδικοί, αλλά μπορούν να χαρακτηριστούν ως εποχιακοί κάτοικοι. Αυτό δημιουργεί νέες τάσεις, αλλά και αρκετά προβλήματα στις απαιτούμενες υποδομές και την φέρουσα ικανότητα του νησιού.

Τα στοιχεία που δίνει ο Πίνακας 1.2-1 είναι ενδεικτικά της κίνησης των επισκεπτών στο νησί την τελευταία επταετία.

Πίνακας 1.2-1: Επιβιβασθέντες – Αποβιβασθέντες 2000-2006 (Λιμεναρχείο Πάρου, 2007)

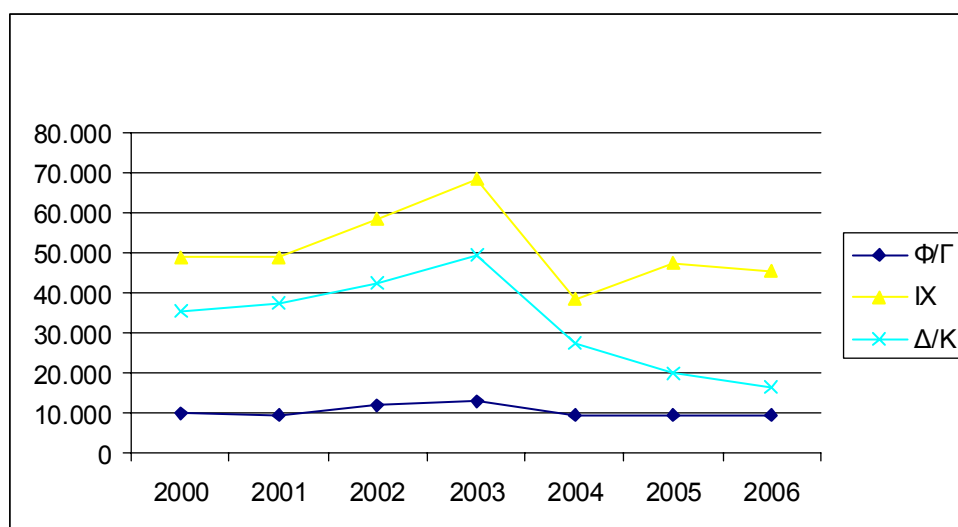
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ		ΟΧΗΜΑΤΑ	
	ΕΠΙΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ	ΑΠΟΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ	ΕΠΙΒΙΒΑΣΘΕΝΤΑ	ΑΠΟΒΙΒΑΣΘΕΝΤΑ
2000	621.980	625.353	95.607	94.517
2001	637.174	623.013	94.503	96.262
2002	660.023	650.162	110.380	112.857
2003	691.458	697.860	130.683	130.428
2004	490.476	442.778	74.353	76.100
2005	622.332	618.336	75.928	76.669
2006	577.690	573.633	71.049	71.264

Το Σχήμα 1.2-1 δίνει μια εικόνα της διακύμανσης των επιβιβασθέντων από το λιμάνι της Παορικιάς την περίοδο 2000-2006. Ανάλογη είναι και η διακύμανση για τους αποβιβασθέντες.

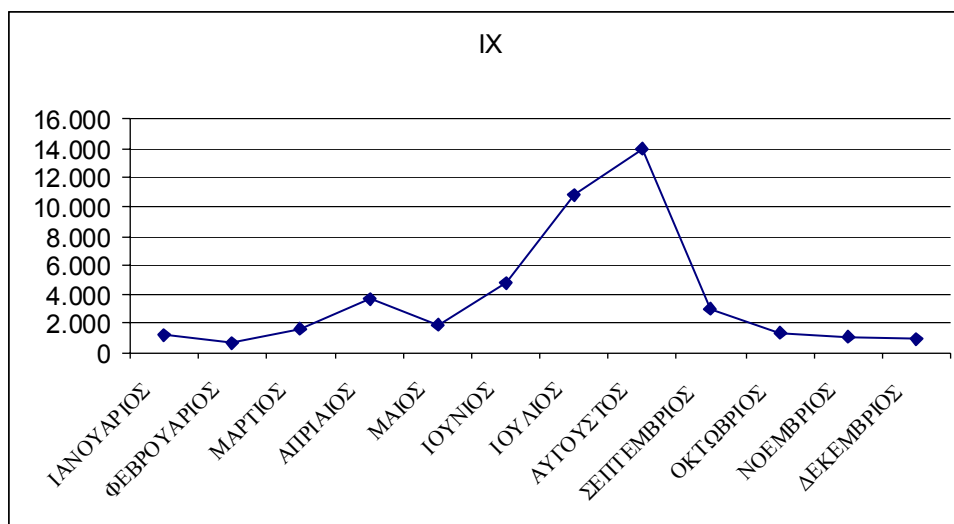
Σχήμα 1.2-1: Αριθμός επισκεπτών στο νησί την τελευταία επταετία

Στο Σχήμα 1.2-2 φαίνεται η διακύμανση του αριθμού των διαφορετικών κατηγοριών οχημάτων που αποβιβάστηκαν στο νησί. Παρατηρείται ότι ενώ ο αριθμός των φορτηγών (Φ/Γ) παραμένει σχεδόν σταθερός, τα αυτοκίνητα (ΙΧ) και τα δίκυκλα (Δ/Κ) που προφανώς ανήκουν σε επισκέπτες και τουρίστες παρουσιάζουν διακύμανση. Μάλιστα, τα δίκυκλα φαίνεται να μειώνονται ενώ ο αριθμός των ΙΧ είναι υψηλός σε όλη τη διάρκεια των ετών. Αυτό μπορεί ίσως να αποδοθεί στην αύξηση των παραθεριστικών κατοικιών, στις οποίες οι επισκέπτες έρχονται για αρκετό χρονικό διάστημα και όχι για σύντομο όπως ένας τουρίστας, με αποτέλεσμα ο ιδιοκτήτης μιας τέτοιας κατοικίας να έχει ανάγκη να φέρει και το αυτοκίνητό του. Αντίστοιχα η μείωση των δικύκλων ίσως θα μπορούσε να συσχετιστεί με την κάμψη του μαζικού τουρισμού στο νησί και την στροφή στους εποχιακούς επισκέπτες των παραθεριστικών κατοικιών.

Σχήμα 1.2-2: Επιβιβασθέντα οχήματα 2000-2006

Τέλος, το Σχήμα 1.2-3 απεικονίζει την εποχικότητα στον αριθμό των οχημάτων ΙΧ που αποβιβάζονται στο νησί, αποτελώντας γενική διαπίστωση για όλη την κίνηση στο νησί. Ο υψηλός αριθμός οχημάτων σε συνδυασμό με την εποχικότητά του και την επακολουθούμενη αύξηση του πληθυσμού στο νησί οδηγεί σε οικονομική τόνωση του νησιού, αλλά και προκαλεί πολλές δυσλειτουργίες στην ομαλή ανάπτυξη του νησιού, όπως θα αναλυθεί στα επόμενα κεφάλαια.

Σχήμα 1.2-3: Μηνιαία διακύμανση αποβιβασθέντων ΙΧ οχημάτων στο νησί

Όσον αφορά στον πρωτογενή τομέα, από τα 233665 στρέμματα του νησιού καλλιεργούνται τα 66665 στρέμματα, ποσοστό δηλαδή 28,6%. Το υπόλοιπο μπορεί να χρησιμοποιείται ως βοσκότοποι ή να χαρακτηρίζεται ως άγονη έκταση. Όπως είναι φυσικό, οι αγροτικές εκτάσεις ήταν μεγαλύτερες τα περασμένα χρόνια, αλλά πολλές από αυτές είτε διατέθηκαν για τουριστική ανάπτυξη κατά την περίοδο της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης είτε διατίθενται πλέον για την κατασκευή νέων παραθεριστικών κατοικιών. Ο περιορισμός της τοπικής παραγωγής σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ζήτηση λόγω αύξησης του πληθυσμού, ιδιαίτερα κάποιους μήνες του χρόνου οδηγεί στην κάλυψη των μεγαλύτερων αναγκών του νησιού από εισαγωγές μέσω του μοναδικού του λιμανιού στην Παροικιά. Ο Πίνακας 1.2-2 δίνει μια ενδεικτική εικόνα του όγκου των εμπορευμάτων ακτοπλοΐας που φορτώνονται ή εκφορτώνονται στο νησί.

Πίνακας 1.2-2: Εμπορεύματα ακτοπλοΐας λιμένα Πάρου σε μετρικούς τόνους (ΕΣΥΕ, 1998)

	Εκφορτωθέντα	Φορτωθέντα
α' τρίμηνο	28510	36790
β' τρίμηνο	61947	53888
γ' τρίμηνο	29936	39555
δ' τρίμηνο	65045	48005
σύνολο έτους	185438	178238

Στους ακόλουθους πίνακες παρατίθενται κάποια στατιστικά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. που δίνουν μια ενδεικτική εικόνα της οικιστικής ανάπτυξης στο νησί. Ο Πίνακας 1.2-3 δίνει τον αριθμό των οικοδομών, κτιρίων και κανονικών κατοικιών σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα, ενώ ο Πίνακας 1.2-4 κατανέμει τα κτίρια στις διάφορες χρήσεις τους.

Πίνακας 1.2-3: Οικοδομές, κτίρια και κατοικίες ανά Δ.Δ. (ΕΣΥΕ, 2000)

	οικοδομές	κτίρια	Καν. κατοικίες
Δ.Δ.Πάρου	3760	4277	4420
Δ.Δ.Αγκαιριάς	942	1016	925
Δ.Δ.Αρχιλόχου	815	855	731
Δ.Δ.Κώστου	497	695	427
Δ.Δ.Λευκών	921	990	816
Δ.Δ.Μαρπήσσης	1203	1311	1278
Δ.Δ.Ναούσης	2173	2935	2620
ΣΥΝΟΛΟ	10311	12079	11217

Πίνακας 1.2-4: Καταγραφή οικοδομών κατοικιών, κτιρίων και κατοικιών (ΕΣΥΕ, 2000)

αποκλειστική χρήση	κατοικίες	7680
	εκκλησίες-μοναστήρια	347
	ξενοδοχεία	401
	εργοστάσια-εργαστήρια	21
	σχολικά κτίρια	33
	καταστήματα-γραφεία	369
	σταθμοί αυτοκινήτων (παρκινγκ)	0
	νοσοκομεία κλινικές κλπ.	7
	άλλες χρήσεις	1966
	σύνολο κτιρίων αποκλειστικής χρήσης	10824
μικτή χρήση		1255
Σύνολο κτιρίων		12079

Το 67% των κτιρίων στο νησί είναι ισόγεια και το 30% έχουν ένα ορόφου. Μέχρι το 2000, το 70% είχε κατασκευαστεί πριν το 1985, ενώ υπό κατασκευή τότε ήταν μόνο το 1,4% του συνόλου των κτιρίων στο νησί. Το 70% των κτιρίων είναι κατασκευασμένο από μπετόν και το 25% από πέτρα. Τέλος τα περισσότερα σπίτια (93%) έχουν για επικάλυψη ταράτσα (δώμα).

1.3 Γενικά κοινωνικά στοιχεία (κοινωνικές υποδομές, απασχόληση, δημογραφικά στοιχεία κτλ. – εξέλιξη – τάσεις)

Ο Δήμος Πάρου περιλαμβάνει 7 δημοτικά διαμερίσματα: Πάρου (στον οικισμό Παροικία του

οποίου βρίσκεται η έδρα του Δήμου), Αγκαιριάς, Μαρπήσσης, Αρχιλόχου, Κώστου, Λευκών και Ναούσης. Η οικιστική δομή είναι μονοκεντρική με συγκέντρωση του 45% των κατοίκων στην Παροικιά, όπου και συγκεντρώνονται όλες οι διοικητικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες του νησιού. Η Νάουσα, ο δεύτερος σημαντικότερος οικισμός θεωρείται ανταγωνιστικός μόνο κατά την θερινή περίοδο. Οι υπόλοιποι οικισμοί του νησιού είναι μικροί, αν και παρουσίασαν κάποια ανάπτυξη λόγω τουρισμού τα τελευταία χρόνια, μετά την μείωση που είχε ακολουθήσει τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο Πίνακας 1.3-1 παρουσιάζει το μέγεθος και τη διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της Πάρου, όπως αυτά τεκμηριώνονται από τα στοιχεία των απογραφών ΕΣΥΕ των ετών 1961, 1971, 1981 και 1991. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού προκύπτει ότι: (i) ο συνολικός πληθυσμός του νησιού κάλυπτε το 1991, ποσοστό 11% του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, (ii) κατά την περίοδο 1971-1981, ο πληθυσμός του νησιού αυξήθηκε κατά 16% έναντι 2,5% στο Ν. Κυκλάδων, ενώ κατά την περίοδο 1981-1991 η αύξηση ανήλθε στο 22% έναντι 6% στο Ν. Κυκλάδων, (iii) ο μόνιμος πληθυσμός του νησιού ανέρχεται σε 12853 άτομα (Πίνακας 1.3-2), ενώ του Νομού Κυκλάδων ανέρχεται σε 112615 άτομα σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού παρουσιάζεται στο Δήμο Πάρου και τις Κοινότητες Νάουσας, Λευκών, Μάρπησσας και Αρχιλόχου.

Πίνακας 1.3-1: Διακύμανση του πληθυσμού μεταξύ 1961-1991

Δήμοι / Κοινότητες	Πληθυσμός				% Μεταβολή		
	1961	1971	1981	1991	1961/71	1971/81	1981/91
Δ. Πάρου	3.030	2.703	3.312	3.838	-10,8	22,5	15,9
Κ. Αγκαιριάς	578	545	629	792	-5,7	15,4	25,9
Κ. Αντιπάρου	631	538	635	819	-14,7	18,0	29,0
Κ. Αρχιλόχου	677	601	643	801	-11,2	7,0	24,6
Κ. Κώστου	347	277	253	365	-20,2	-8,7	44,3
Κ. Λευκών	972	744	655	872	-23,5	-12,0	33,1
Κ. Μαρπήσσης	745	584	664	813	-21,6	13,7	22,4
Κ. Ναούσης	1.481	1.322	1.725	2.110	-10,7	30,5	22,3
Πάρος	8.461	7.314	8.516	10.410	-13,6	16,4	22,2
Ν. Κυκλάδων	99.959	86.337	88.560	94.005	-13,6	2,6	6,1

Πίνακας 1.3-2: Μόνιμος Απογεγραμμένος πληθυσμός ανά Δ.Δ. (ΕΣΥΕ, 2001)

Δημοτικό Διαμέρισμα	Μόνιμος Πληθυσμός
Πάρου	5812
Αγκαιριάς	981
Αντιπάρου	
Αρχιλόχου	910

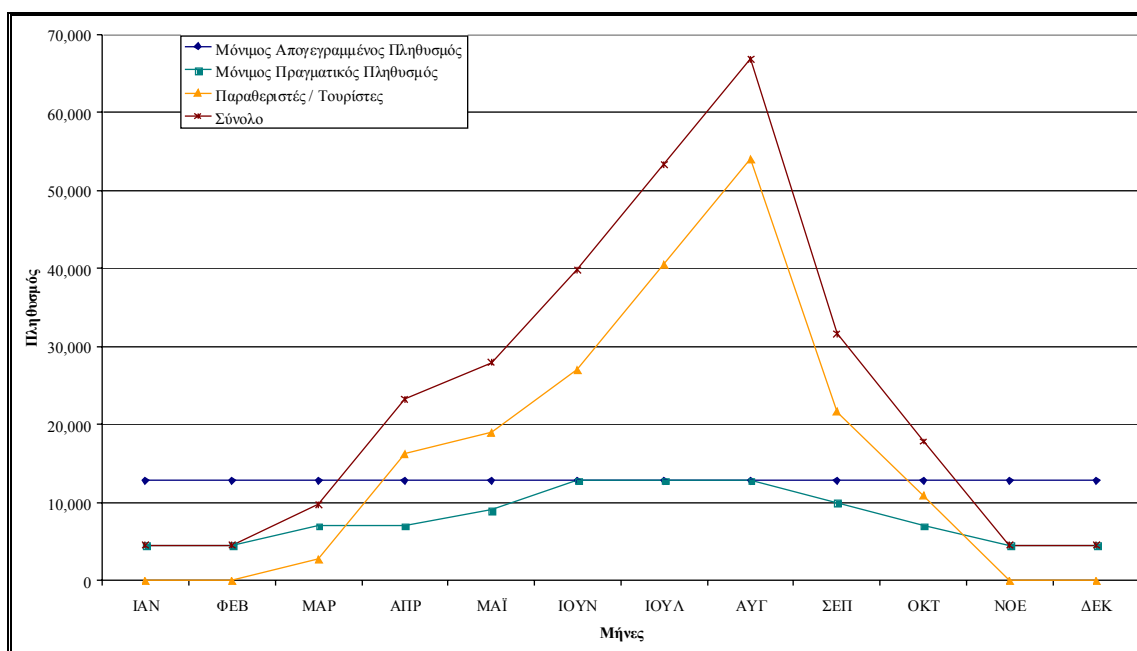
Κώστου	374
Λευκών	765
Μαρπήσσης	984
Ναούσης	3027
Σύνολο Δ. Πάρου	12853

Ο Πίνακας 1.3-3 παρουσιάζει τη μηνιαία κατανομή του συνολικού (μόνιμου και εποχιακού) πληθυσμού της Πάρου και το Σχήμα 1.3-1 τη μηνιαία διακύμανσή του. Οι τιμές αποτελούν εκτιμήσεις των τοπικών αρχών. Ο εποχιακός πληθυσμός περιλαμβάνει Έλληνες και ξένους επισκέπτες του νησιού διαμένοντες σε κάθε κατηγορίας και είδους ενοικιαζόμενα καταλύματα, εποχιακούς επισκέπτες κατόχους παραθεριστικής κατοικίας και γηγενείς μετεγκατασταθέντες σε άλλες περιοχές της χώρας που φιλοξενούνται εποχιακά από κατοίκους του νησιού. Στοιχεία του 2002 αναφέρουν 120,000 άτομα για την περίοδο 1-15 Αυγούστου και δηλωμένες νόμιμες κλίνες περίπου 130,000.

Πίνακας 1.3-3: Μηνιαία κατανομή μόνιμου και εποχιακού πληθυσμού (ΕΣΥΕ, 2001)

ΜΗΝΕΣ	Απογεγραμμένος πληθυσμός	Πραγματικός πληθυσμός	Παραθεριστές /Τουρίστες	Σύνολο
Ιανουάριος	12800	4500	0	17300
Φεβρουάριος	12800	4500	0	17300
Μάρτιος	12800	7000	2700	22500
Απρίλιος	12800	7000	16200	36000
Μάιος	12800	9000	18900	40700
Ιούνιος	12800	12800	27000	52600
Ιούλιος	12800	12800	40500	66100
Αύγουστος	12800	12800	54000	79600
Σεπτέμβριος	12800	10000	21600	44400
Οκτώβριος	12800	7000	10800	30600
Νοέμβριος	12800	4500	0	17300
Δεκέμβριος	12800	4500	0	17300

Ως παραθεριστές αναφέρονται οι κάτοχοι δεύτερης κατοικίας στο νησί ή οι φιλοξενούμενοι για κάποιο διάστημα ή οι επισκέπτες του νησιού για λόγους εργασίας.

Σχήμα 1.3-1 Μηνιαία Διακύμανση Πληθυσμού (2001)

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η μεγαλύτερη πληθυσμιακή φόρτιση σημειώνεται τους μήνες Μάιο ως Οκτώβριο, τότε που πραγματοποιούνται και οι περισσότερες αφίξεις τουριστών, με μήνα αιχμής τον Αύγουστο. Η τουριστική περίοδος για τη Πάρο θεωρείται ότι διαρκεί αυτούς τους μήνες και κατά τη διάρκεια αυτής η πληρότητα των κλινών θεωρείται ότι κυμαίνεται μεταξύ 20-100% με την αιχμή να παρατηρείται τον Αύγουστο. Τους υπόλοιπους μήνες η τουριστική κίνηση του νησιού είναι πολύ μικρή.

2 Βασικές παράμετροι

2.1 Γεωγραφικά δεδομένα / χρήσεις γης

2.1.1 Διαθεσιμότητα κατάλληλων χαρτών

Εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο δεν έχει θεσπιστεί ακόμα. Η τελευταία ειδική χωροταξική μελέτη που εκπονήθηκε κατατέθηκε το Φεβρουάριο του 2002 χωρίς όμως να επικυρωθεί. Η εν λόγω μελέτη οριοθετεί όλες τις χρήσεις γης στο νησί ορίζοντας και τις προστατευόμενες περιοχές. Υπό εκπόνηση βρίσκεται το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του νησιού, το οποίο σύμφωνα με τις συμβατικές υποχρεώσεις του Δήμου με την Ε.Ε. που το χρηματοδοτεί θα είναι έτοιμο στο τέλος του 2008. Η εφαρμογή του αναμένεται να λύσει πολλά από τα προβλήματα ανεξέλεγκτης δόμησης στο νησί, βάζοντας τους κανόνες για μια ισορροπημένη και ελεγχόμενη ανάπτυξη.

Η χαρτογράφηση του αιγιαλού δεν υφίσταται στο σύνολο του νησιού. Αποσπασματική χαρτογράφηση των ιδιοκτησιών ιδιωτών υπάρχει στην Κτηματική Υπηρεσία Κυκλάδων (Υπ. Οικονομικών). Η συλλογή των χαρτογραφήσεων αυτών που γίνονται υποχρεωτικά για την έγκριση εργασιών του κάθε ιδιοκτήτη που έχει ιδιοκτησία κοντά στη θάλασσα θα μπορούσε να δώσει μια συνολική χαρτογράφηση του αιγιαλού.

2.1.2 Ενημέρωση χαρτών (χρήσεις γης, δόμηση εκτός σχεδίου, αυθαίρετη)

Όλο το νησί της Πάρου αποτελεί ενιαίο Δήμο που απαρτίζεται από 7 Δημοτικά Διαμερίσματα που αντιστοιχούν στις πρώην κοινότητες.

Από το 1960, οπότε παρατηρείται και στροφή των κατοίκων στον τριτογενή τομέα, η Παροικία και η Νάουσα είχαν σχετικά μεγάλο πληθυσμό, ενώ η Αγκαιριά, οι Λεύκες και η Μάρπησσα λειτούργησαν σαν δευτερεύοντα κέντρα. Μαζί, οι πέντε αυτοί οικισμοί συγκέντρωναν το 80% του πληθυσμού του νησιού. Σήμερα εκτός από τους οικισμούς αυτούς έχουν αναπτυχθεί και άλλοι αρκετά σημαντικοί οικισμοί. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι παραλιακοί και έχουν τάση τουριστικής - παραθεριστικής ανάπτυξης.

Η σημερινή οικιστική δομή του νησιού της Πάρου είναι μονοκεντρική. Το κέντρο του νησιού η Παροικία, θεωρείται δικαιολογημένα πρωτεύουσα του νησιού. Συγκεντρώνει σχεδόν όλες τις κοινωνικές εξυπηρετήσεις που διαθέτει το νησί. Εδώ βρίσκονται το μοναδικό λιμάνι και το αεροδρόμιο του νησιού, το οποίο έχει άμεση σύνδεση με την Παροικία. Η Νάουσα, δεύτερος οικισμός σε σημασία (κοινωνική και τουριστική) έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια με γρήγορο ρυθμό. Σήμερα η Νάουσα θεωρείται ανταγωνιστικός οικισμός σε σχέση με την Παροικία. Οι άλλοι οικισμοί είναι μικροί και οι μισοί από αυτούς έχουν μόνιμο πληθυσμό κάτω από 50 κατοίκους, ενώ οι Λεύκες είναι ο μόνος οικισμός που ξεπερνάει τους 500 κατοίκους. Στην πλειοψηφία τους, αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της παραθεριστικής και τουριστικής ανάπτυξης.

Το μεγαλύτερο μέρος των οικιστικών περιοχών και οικοπεδικών εκτάσεων ανήκει σε ιδιώτες. Επίσης σε ιδιώτες ανήκει και το μεγαλύτερο ποσοστό της καλλιεργούμενης γης, εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις που αφορά σε εκτάσεις εκκλησιών ή μοναστηριών οι οποίες έχουν μισθωθεί σε καλλιεργητές.

Οι δημόσιες εκτάσεις είναι πολύ περιορισμένες, ενώ δημοτικές εκτάσεις υπάρχουν σχεδόν σε

όλες τις κοινότητες και συχνά χρησιμοποιούνται σαν βοσκότοποι.

Στο δημοτικό διαμέρισμα Νάουσας ανήκει όλο σχεδόν το ακρωτήριο του Αγ. Ιωάννη, περίπου 800 στρ., περιοχή που προστατεύεται από το ειδικό διάταγμα για τις Κολυμπήθρες (ΖΟΕ) καθώς και μια έκταση 200 στρ. στην περιοχή Ξηροποτάμου. Μια άλλη μικρότερη περιοχή 15 στρ. περίπου, λειτουργούσε παλιά σαν φυτώριο και τώρα πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για αθλητικές εγκαταστάσεις. Επίσης τα νησάκια του κόλπου της Νάουσας είναι Δημοτικά.

Στην Αγκαιριά ανήκουν 200 στρ. στη θέση Τρυπητή, στην θέση Κρωτήρι άλλα 800 περίπου στρ. και στη θέση Μάλτες 60-70 στρ. Όλα χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι, εκτός από ένα κτήμα 300 στρεμμάτων που καλλιεργείται στις Μάλτες.

Στις Λεύκες ανήκουν 300 στρ. βοσκότοποι και καλλιέργειες στην περιοχή του Ασπρου Χωριού.

Μοναστηριακές εκτάσεις και αρκετά εκτεταμένες και υπάρχουν σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα του νησιού, μια και η Πάρος έχει αρκετά μοναστήρια λόγω της ιδιαίτερης βυζαντινής της παράδοσης. Υπάρχει επίσης και ιδιοκτησία της Μονής Πάτμου στη θέση Καμινάκι του δημοτικού διαμερίσματος Μάρπησας.

Τέλος στο συνεταιρισμό της Ελληνικής Ομοσπονδίας Εφέδρων Αξιωματικών, ανήκει έκταση 172,5 στρ. στη θέση Νταμουλή στον Κώστο.

Οι ζώνες παραθεριστικής κατοικίας απλώνονται βασικά στο βόρειο τμήμα του όρμου "Σάντα Μαρία", στην περιοχή Γλυφάδες και Τσουκάλια στην ανατολική ακτή του νησιού, κατά μήκος των ακτών του Δρυού και της Χρυσής Ακτής νοτιοανατολικά, στην περιοχή μεταξύ Αλυκής και Βουτάκου νοτιοδυτικά και φυσικά στην ευρύτερη περιοχή Παροικίας και Νάουσας. Στο νησί της Πάρου υπάρχει η ζώνη οικοδομικού συνεταιρισμού Νταμουλή στον οικισμό Κώστου με 247 οικοπέδα.

Η Χωροταξική μελέτη της Πάρου του 2002 προτείνει ως Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου τις ακόλουθες. Επισημαίνεται ότι δεν έχει εκδοθεί Διάταγμα έγκρισης αυτών των ΖΟΕ. Είναι σε εξέλιξη η σύνταξη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου το οποίο, σύμφωνα με τις συμβατικές υποχρεώσεις του Δήμου με την Ε.Ε. που συγχρηματοδοτεί το έργο, θα έχει ολοκληρωθεί στο τέλος του 2008.

- ΖΟΕ I – Παροικία: έχει συνολική έκταση 13.950 στρ. Χωροθετείται στην βορειοδυτική πλευρά του νησιού, από τα όρια του οικισμού Πούντα νότια, έως τα όρια του δήμου Παροικίας με τον οικισμό Νάουσας, στο βόρειο ανατολικό άκρο της.
- ΖΟΕ II – Νάουσα: καλύπτει όλο το βόρειο άκρο του νησιού της Πάρου με συνολική έκταση 22.170 στρ. και περιλαμβάνει, όπως και όλες οι υπόλοιπες ζώνες, περιοχές εκτός οικισμών. -ΖΟΕ III - Ανατολική ακτή: καλύπτει τις παράκτιες περιοχές τριών δημοτικών διαμερισμάτων, του Κώστου, Αρχίλοχου και Μάρπησας. με συνολική έκταση 22.910 στρ.
- ΖΟΕ IV – Ανγκαιριά: περιλαμβάνει το νότιο τμήμα του νησιού της Πάρου και καλύπτει σχεδόν το σύνολο της παραλιακής ζώνης των δημοτικών διαμερισμάτων Λευκών και Αγκαιριάς με συνολική έκταση 7.420 στρ. και περιλαμβάνει μόνο περιοχές εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών.

Οι Ειδικές Ζώνες Προστασίας εκτός ΖΟΕ παρατίθενται παρακάτω:

• Θέση Πεταλούδες - Ψυχαπιανά	Βιότοπος
• Βυζαντική οδός Λεύκες - Μάρμαρα	Βυζαντινό Καλντερίμι
• Αμπελώνες Λευκών	Οικοσυστήματα
• Ελαιώνες Λευκών	Οικοσυστήματα

Οι οικισμοί της Πάρου, εκτός από την Παροικία και τη Νάουσα για τις οποίες έχει γίνει πολεοδομική μελέτη, έχουν οριοθετηθεί με Νομαρχιακή Απόφαση και ακολουθούν τους όρους δόμησης που ορίζονται με το Π.Δ. της 3/5/1985 (ΦΕΚ 181 Δ1), το Π.Δ. της 20/8/1985 (ΦΕΚ 414 Δ') και στο Π.Δ. της 14/2/1987 (ΦΕΚ 133 Δ') περί καθορισμού όρων και περιορισμού δόμησης οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων.

Οι οικισμοί προ του 1923 είναι οι εξής:

• Αγκαιριά	Λεύκες
• Αλυκή	Άσπρο Χωριό
• Καμάρι	Μάρπησσα
• Μάρμαρα	Δρυός
• Πρόδρομος	Πίσω Λιβιάδι - Κώστος

Οι υπόλοιποι οριοθετημένοι οικισμοί είναι:

• Κάμπος	Κακάπετρα
• Μώλος	Καλάμι
• Ιστέρνι	Κουκουμαλεύς
• Μαραθιό	Πούντα
• Αμπελάς	Σωτήρες Γλυσίδια

Οι γενικοί όροι δόμησης είναι:

- Αρτιότητα από 300 μέχρι 2000 μ², ανάλογα με το χαρακτήρα του οικισμού και του πολεοδομικού ιστού του.
- Συντελεστής Δόμησης από 0,4 ως 1,6 ανάλογα με την έκταση του οικοπέδου.
- Μέγιστο ποσοστό κάλυψης 70%.
- Μέγιστο ύψος 7,5 μ.

Σήμερα 11 οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί με Π.Δ. ως παραδοσιακοί και ακολουθούν τους όρους δόμησης που αναφέρονται στα σχετικά διατάγματα (ΦΕΚ 504/Δ'/ 1988 και ΦΕΚ 345Δ'/1989):

• Αγκαιριά	Μαράθι
• Ιστέρνι	Λεύκες
• Μάρμαρα	Μάρπησσα
• Πρόδρομος	Νάουσα
• Κώστος	Παροικία

Οι γενικοί όροι δόμησης για τους Παραδοσιακούς Οικισμούς είναι:

- Αρτιότητα οικοπέδου 600 μ², για τους οικισμούς Νάουσα, Παροικιά, Κώστος, Λεύκες, Μάρπησσα, Πρόδρομος και Μάρμαρα η αρτιότητα είναι 2000 μ² με 18μ. πρόσοψη στο μη συνεκτικό τμήμα των οικισμών.
- Ελάχιστο πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο 13 μ.
- Συντελεστής Δόμησης από 0,7 ως 1,0. Κάλυψη από 40 - 80%
- Όροφοι 2 (7,5 μ.).

2.1.3 Κατάσταση παράκτιου περιβάλλοντος (ακτές, κολύμβησης, λιμενικά έργα, αλιευτικά καταφύγια, εγκαταστάσεις υποδοχής ελαφρών σκαφών, ιχθυοκαλλιέργειες, περιοχές προστασίας, αθλητικές εγκαταστάσεις)

Η Πάρος είναι γεμάτη από εξαιρετικές παραλίες. Στα βόρεια του νησιού εντοίζονται τα Λιβάδια, Κριός, Μαρτσέλο, Καμίνια, Σουβλιά, Παρασπόρος, Αγία Ειρήνη, Πούντα. Στα δυτικά του νησιού: Μώλος, Πίσω Λιβάδι, Λογαράς, Πούντα, Νέα Χρυσή Ακτή, Χρυσή Ακτή. Στα βόρεια του νησιού: Πιπέρι, Μοναστήρι, Κολυμπήθρες, Άγιοι Ανάργυροι, Λαγγέρης, Σάντα Μαρία, Αμπελάς, ενώ στα ανατολικά του νησιού: Δρυός, Αλυκή, Φάραγγας.

Τα Λιβάδια διαθέτουν εκτεταμένη αμμουδιά και είναι τουριστικά ανεπτυγμένη. Η παραλία του Κριού έχει ανάλογα χαρακτηριστικά και βρίσκεται 2 χλμ. από το κέντρο της Παροικιάς στη βόρεια πλευρά του κόλπου της Παροικιάς. Οι παραλίες Μαρτσέλο και Καμίνια αποτελούν συνέχεια της παραλίας του Κριού. Πολύ στην τελευταία εντοπίζεται το ακρωτήριο του Αγίου Φωκά, όπου βρίσκεται και η σπηλιά του Αρχίλοχου, στην οποία, σύμφωνα με την παράδοση, εμπνεόταν ο αρχαίος ποιητής. Η Αγία Ειρήνη, 4 χιλιόμετρα νότια της Παροικιάς περιγράφεται ως προστατευμένη αμμουδιά με φοινικόδεντρα διαμορφώνοντας ένα τοπίο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Η Πούντα συνίσταται από όμορφες συνεχόμενες μικρές παραλίες 8,5 χλμ. νότια της Παροικιάς.

Η Πούντα βρίσκεται ένα ναυτικό μίλι απέναντι από την Αντίπαρο από την οποία αναχωρούν πλοία για την Αντίπαρο. Στην παραλία αυτή υπάρχουν πέρα από άλλα κέντρα αναψυχής και λέσχες ιστιοσανίδας και σχολή καταδύσεων. Η παραλία του Πιπεριού φημίζεται για την αμμουδιά της και αποτελεί συνήθη τόπο κολύμβησης των κατοίκων της. Το Μοναστήρι βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του κόλπου της Νάουσας. Οι Κολυμπήθρες, στο δυτικό κόλπο της Νάουσας, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω των βράχων από γρανίτη που εξ αιτίας της αποσάθρωσης παίρνουν ενδιαφέροντα σχήματα και δημιουργούν φυσικές κοιλότητες από τις οποίες προέκυψε και το όνομά τους. Ο Λογαράς, δίπλα στο Πίσω Λιβάδι παρουσιάζει ενδιαφέρον για τους επισκέπτες λόγω της ευκαιρίας που δίνει για θαλάσσια σπορ και ελεύθερη κατάδυση.

Η Νέα Χρυσή ακτή έχει χαρακτηριστεί με γαλάζια σημαία, ενώ είναι περισσότερο γνωστή σε όλο τον κόσμο ως μία από τις ιδανικότερες παραλίες της Μεσογείου για θαλάσσια σπορ και ιδιαίτερα για ιστιοσανίδα. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, η Νέα Χρυσή Ακτή καθιερώθηκε ως ιδεώδης τόπος για την διεξαγωγή του ετήσιου παγκόσμιου πρωταθλήματος ιστιοσανίδας που διεξάγεται στις αρχές Αυγούστου. Έχει εξαιρετική οργάνωση και υποδομή με καταλύματα κάθε είδους και εξοπλισμένο surf-club (ενοικίαση και φύλαξη σκαφών, σκάφη διάσωσης, μαθήματα σε αρχάριους και προχωρημένους). Η Χρυσή Ακτή είναι η μεγαλύτερη παραλία της Πάρου, διαθέτει γαλάζια σημαία και αποτελεί επίσης πόλο έλξης όσων ενδιαφέρονται για θαλάσσια σπορ. Οι συνθήκες είναι ιδανικές για ιστιοπλοϊκές δραστηριότητες και υπάρχουν οι απαραίτητες

υποδομές.

Οι παραλίες κοντά στην Αλυκή ξεχωρίζουν για το γεγονός ότι δεν έχουν επηρεαστεί ακόμα από την μεγάλη τουριστική κίνηση καθώς και για την καταλληλότητά των μικρών κόλπων της περιοχής για ελεύθερη κατάδυση. Αυτές είναι του Φάραγγας, του Αγ. Νικόλα, της Πίσω Αλυκής και της Μακριάς Μύτης που είναι προστατευμένες από τους βόρειους ανέμους. Απέναντι από την Αλυκή είναι τρία μικρά νησιά Παντερούσση, Τηγάνι και Γλαρονήσι με ανάλογα χαρακτηριστικά.

Συνολικά, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ γαλάζιες σημαίες έχουν οι ακόλουθες παραλίες: Κολυμπήθρες, Λειβάδια, Κριος, Παροικιά, Παράσπορος, Πούντα, Λωλαντώνης, Τσαρδάκια, Πυργάκι, Δρυός, Μπουτάρι, Μάρπησσα, Λογαράς, Μεσάδα, Πούντα Μάρπησσας, Πίσω Λιβιάδι.

Αλιευτικά καταφύγια υπάρχουν στην Παροικιά, τη Νάουσα, το Πίσω Λιβιάδι και ένα στην Αντίπαρο. Εντοπίζονται άλλα 5 μικρά ανεπίσημα. Τα καταφύγια αυτά είναι κατάλληλα τόσο για αλιευτικά σκάφη όσο και για ελαφρά σκάφη αναψυχής. Τροποποιήσεις και κατάλληλα έργα έχουν γίνει σε αυτά της Νάουσας και της Παροικιάς ώστε να προσελκύσουν σκάφη αναψυχής στο νησί.

Σχετικά με τους υγροβιότοπους στο νησί, η Πάρος, μαζί με τη Νάξο παρουσιάζονται πλούσιες σε αυτούς. Οι κυριότεροι υγρότοποι είναι οι εξής:

- Στο κόλπο της Νάουσας
- Σάντα Μαρία
- Μώλος-Αγ. Αντώνιος
- Αλυκή
- Πούντα
- Λιβιάδια – βόρεια του λιμανιού της Πάρου, ο οποίος δεν είναι ενεργός πλέον λόγω της οικιστικής εκμετάλλευσής του.
- Αντίπαρος-Καβουράς: Βόρεια της Αντίπαρου εντοπίζονται δύο βραχονησίδες με σημαντικούς υγροτόπους οι οποίοι λόγω της θέσης τους παραμένουν προστατευμένοι από ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Στους βιοτόπους αυτούς βρίσκουν πολύτιμο καταφύγιο θαλασπούλια όπως καλικάτσούνια (ένα είδος κορμοράνου), μαυροπετρίτες, μίχοι κ.ά. Μάλιστα μόνο στις δύο βραχονησίδες της Αντίπαρου βρίσκουν καταφύγιο αιγαιόγλαροι και ασημόγλαροι (Γκαίτλιχ Μ., 2007). Επίσης η διατήρησή τους θεωρείται σημαντική καθώς εμποδίζουν την υφαλμύριση, ιδιαίτερα αυτοί που βρίσκονται κοντά στην ακτή. Για την διατήρησή τους, είναι απαραίτητη η προστασία των ρεμάτων που τους τροφοδοτούν.

Στη Πάρο οι βιότοποι προστατεύονται από την Πολεοδομία και για λόγους προστασίας των υδατικών πόρων του νησιού, εκτός από την οικολογική τους αξία. Οι σχετικές όμως διατάξεις δεν γίνονται πλήρως σεβαστές τόσο για την ανέγερση νέων κατοικιών όσο και για δημόσια έργα. Χαρακτηριστικό είναι ότι πολλά από τα πηγάδια που βρίσκονται κοντά στην παράκτια ζώνη έχουν πλέον θαλασσινό νερό.

2.2 Ενέργεια

2.2.1 Πρωτογενής ενέργεια (ποσότητα, είδος, μονάδες, τεχνολογία κλπ)

Η Πάρος είναι αυτόνομη σε τροφοδοσία ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα αυτό σημαίνει ότι το υφιστάμενο δίκτυο δεν είναι διασυνδεδεμένο με αυτό της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η θέση του κεντρικού θερμοηλεκτρικού σταθμού παραγωγής βρίσκεται ανατολικά της Νάουσας (Εικόνα 2.2-1). Η παραγωγή ενέργειας γίνεται με καύση πετρελαίου, οι εγκαταστάσεις έχουν ισχύ 61MW (Ραγκούσης Ι., 2007) και εξυπηρετούν ταυτόχρονα τους κατοίκους της Νάξου, της Ίου και των Κουφονησιών. Η αιχμή καλύπτεται από ντιζελοστροβίλους. (Καρκαζή Α., 2003)

Τα δίκτυα χαρακτηρίζονται σε μερικές περιπτώσεις ως φτωχά, γεγονός που σε συνδυασμό με τη μη διασύνδεση του νησιού με το κεντρικό δίκτυο διαμορφώνει κακή και ασταθή ποιότητα παρεχόμενου ρεύματος. Κάτι τέτοιο, σε περιόδους υψηλής ζήτησης και κυρίως τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, οδηγεί σε γενικευμένες διακοπές ρεύματος (μπλακ αουτ). (Καϊνάρος Δ., 2007)

Διευρυμένη είναι η χρήση ηλιακών συσσωρευτών βαθμό και ειδικά σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Οι ανάγκες θέρμανσης καλύπτονται πλέον με υδραυλικά καλοριφέρ. Παλιά χρησιμοποιούνταν πολύ θερμοσυσσωρευτές (κατασκευάζονταν από πυρότουβλο) που εκμεταλλεύονται το νυχτερινό τιμολόγιο και αποδίδουν τη θερμότητα τη μέρα. Δεν προτιμούνται πια γιατί επικρατεί η αντίληψη ότι με τα υδραυλικά καλοριφέρ επιτυγχάνεται καλύτερη εξοικονόμηση (Αστερίου Δ., 2007).

Οι τηλεφωνικές επικοινωνίες στις Κυκλάδες παρουσιάζουν το καλοκαίρι υπερφόρτωση κλήσεων, ενώ το χειμώνα παραμένουν ανενεργές. Η σύνδεση με το αυτόματο κέντρο Σύρου γίνεται με ραδιοηλεκτρική ζεύξη 300 διοδεύσεων. Η σύνδεση του κέντρου ΟΤΕ Νάουσας με το τηλεφωνικό κέντρο Παροικίας γίνεται υπόγεια, ενώ για τους άλλους οικισμούς χρησιμοποιούνται καλώδια εναέρια.

Σημαντικό περιστατικό ρύπανσης σημειώνεται μόνο αυτή του 2003 όταν παρατηρήθηκε διαρροή λιπαντικών ελαίων από τη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ Νάουσσα, αλλά το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε (Δρακουλάκος Ι., 2007). Σήμερα η κατάσταση του υδάτινου αποδέκτη δε φαίνεται να έχει ιδιαίτερα προβλήματα όπως φαίνεται στην Εικόνα 2.2-2.

Εικόνα 2.2-1: Μερική άποψη της μονάδας της ΔΕΗ από την πλευρά της θάλασσας

Εικόνα 2.2-2: Οπτική κατάσταση του υδάτινου αποδέκτη της μονάδας της ΔΕΗ (λήψη: 14/4/2007, ώρα 16.00)

2.2.2 Ανάπτυξη ΑΠΕ (ηλιακή, αιολική, βιομάζα, γεωθερμία)

Η αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο νησί είναι περιορισμένη κυρίως για τεχνικούς λόγους. Δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο εγκατάστασης μονάδας παραγωγής ηλεκτρισμού από ΑΠΕ, αν και μετά την ψήφιση του νόμου 3428/2007 για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και την γενικότερη κινητικότητα στο χώρο αυτό υπάρχουν κάποιες προτάσεις χωρίς όμως ακόμα να έχουν προχωρήσει. Σύμφωνα με στοιχεία της ΡΑΕ («Αρχείο αιτήσεων για χορήγηση άδειας παραγωγής & προμήθειας», 28-3-2007), μόνο η Κοινοπραξία DAMCO ENERGY ΑΕ – Διεθνής Κατασκευαστική ΑΕ – Αιολικό Πάρκο Γουρλες και DAMCO ENERGY ΑΕ – Διεθνής Κατασκευαστική ΑΕ – Αιολικό Πάρκο Στρουμπουλας έχουν καταθέσει αιτήσεις για την κατασκευή αιολικών πάρκων, στις Ράχες και στο Προφήτη Ηλία, Περίστερι, αντίστοιχα, ισχύος 36 MW το καθένα.

Το κύριο πρόβλημα που το νησί αποκλείεται προς το παρόν από την ανάπτυξη ΑΠΕ στη χώρα είναι το γεγονός ότι το δίκτυό του δεν είναι διασυνδεδεμένο με το δίκτυο της ηπειρωτικής Ελλάδας (όπως και όλες οι Κυκλάδες και η Εύβοια). Σε όλα τα νησιά, η ΔΕΗ παράγει, αποθηκεύει και μεταφέρει την ηλεκτρικής ενέργειας αυτόνομα από την ηπειρωτική Ελλάδα. Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ΑΠΕ χαρακτηρίζεται από έντονες διακυμάνσεις λόγω της εποχικότητας τόσο της αιολικής όσο και της ηλιακής ενέργειας που είναι αναντίστοιχη με την εποχικότητα της ζήτησης που και αυτή παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις λόγω της τουριστικής κίνησης. Οι αναντιστοιχία των έντονων διακυμάνσεων παραγωγής και ζήτησης δεν μπορεί να επιλυθεί άμεσα από τις μονάδες του νησιού για αυτό και για να είναι αξιόπιστη και συμφέρουσα η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ χρειάζεται η δυνατότητα διοχέτευσης της πλεονάζουσας ενέργειας στο κεντρικό εθνικό δίκτυο όταν χρειάζεται και το αντίστροφο όταν η ζήτηση φτάνει στην αιχμή της. Η εγκατάσταση μονάδας παραγωγής από ΑΠΕ σε ένα τέτοιο νησί δε θεωρείται συμφέρουσα καθώς η αγορά δεν είναι μεγάλη και η διάθεσή της εναλλακτικά σε κάποια άλλη (ηπειρωτική Ελλάδα) δεν είναι δυνατή (Καϊνάρος Δ., 2007)

Παρόλα αυτά, μεμονωμένα υπάρχουν κάποιες κατοικίες και ξενοδοχειακές μονάδες που έχουν εγκαταστήσει συστήματα παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. Οι μονάδες αυτές είναι είτε αυτόνομες είτε διασυνδεδεμένες με το υπάρχον δίκτυο της ΔΕΗ. Επίσης τα συστήματα αυτά είναι είτε υβριδικά (συνδυάζουν ηλιακά, αιολικά και συμβατικά συστήματα πετρελαίου) είτε αποκλειστικά ηλιακά. Στην περίπτωση που οι μονάδες είναι αυτόνομες, τα συστήματα αυτά παράγουν ενέργεια την περίοδο ηλιοφάνειας και υψηλής αιολικής ενέργειας και την αποθηκεύουν σε επιτόπιους συσσωρευτές. Τέλος, υπάρχει και μια εξοχική κατοικία που διαθέτει σύστημα γεωθερμικής αντλίας.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μια οικία 165m² που κατοικεί μόνιμα οικογένεια 5 ατόμων καλύπτει τις ανάγκες της σε ενέργεια αποκλειστικά από ΑΠΕ (αυτόνομο σύστημα). Τα φωτοβολταϊκά πλαίσια είναι εγκατεστημένα στην ταράτσα του σπιτιού και παράγουν 1500W / h. Το σύστημα είναι υβριδικό με μια ανεμογεννήτρια 500W και μια νηξελογεννήτρια που λειτουργεί εφεδρικά. Η γεννήτρια αυτή αποτελεί και το μόνο λειτουργικό κόστος της εγκατάστασης λόγω της προμήθειας καύσιμου. Το σύστημα λειτουργεί με τάση 24V (που συνδυάζει μικρές απώλειες στο σύστημα και λογικό κόστος συσσωρευτών) και αποθηκεύει την ενέργεια σε συσσωρευτές 750ΑΩ. Η αυτόνομη κάλυψη των ενεργειακών αναγκών ενός νοικοκυριού χρειάζεται έναν απλό χρονικό προγραμματισμό τους ώστε να εξομαλυνθεί το ισοζύγιο παραγόμενης ενέργειας (που τις μεσημεριανές ώρες ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες με την έντονη ηλιοφάνεια είναι υψηλή και το βράδυ μηδενική) και ενεργειακών αναγκών του νοικοκυριού. Αυτό σημαίνει ότι οι απαιτητικές σε ηλεκτρισμό εργασίες (άντληση νερού από γεώτρηση για άρδευση, πλυντήριο ρούχων κλπ) γίνονται τις μεσημεριανές ώρες (12.00-15.00).

Κατά τα άλλα το νοικοκυριό, με συνετή χρήση, καλύπτει όλες τις ανάγκες του (θέρμανση, φως, ηλεκτρικές συσκευές κλπ.) αυτόνομα (Βιτζιλάιος Ι., 2007).

Διαφορετική είναι η περίπτωση των τεσσάρων ξενοδοχειακών μονάδων που έχουν εγκαταστήσει συστήματα ΑΠΕ. Αυτά συνήθως είναι διασυνδεδεμένα στο δίκτυο καλύπτοντας μόνο ένα ποσοστό των αναγκών τους όταν αυτό είναι δυνατό. Στις παρακάτω φωτογραφίες παρουσιάζονται διάφορες απόψεις της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών του Hotel Paros Philoxenia στα Τσαρδάκια. Το ξενοδοχείο αυτό καλύπτει περίπου το 20-25% των αναγκών του από την ηλιακή ενέργεια ενώ διαθέτει την υπόλοιπη παραγόμενη ενέργεια στο δίκτυο της ΔΕΗ. Όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες, τα πλαίσια των φωτοβολταϊκών που χρειάζονται είναι όλα εγκατεστημένα στην ταράτσα των κτιρίων και δεν παρατηρείται καμία οπτική όχληση από τους επισκέπτες.

Εικόνα 2.2-3: μηδενική οπτική όχληση από τα φ/β πλαίσια στους εξωτερικούς χώρους ξενοδοχείου

Εικόνα 2.2-4: διάταξη φ/β πλαισίων στην ταράτσα του ξενοδοχείου

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ του νόμου 3299/04, προβλέπεται η δυνατότητα επιδότησης 40-60% της αξίας του συστήματος. Η εμπειρία από τις υφιστάμενες

εγκαταστάσεις σε κάποια ξενοδοχεία λέει ότι τέτοιες επενδύσεις καταφέρνουν να αποσβέσουν το αρχικό κεφάλαιο μέσα σε 5-6 χρόνια (Καϊνάρης Δ., 2007). Το κόστος συντήρησης περιορίζεται στον περιοδικό καθαρισμό των επιφανειών των φωτοβολταϊκών γεννητριών και το κόστος ασφάλισης που δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα ακριβώς στην ελληνική αγορά (Photovoltaic AE, 2007).

Τέλος, σημειώνεται ότι είναι εγκατεστημένη στους Αγ. Πάντες μια ανεμογεννήτρια για την εξυπηρέτηση των αναγκών της κεραίας του ΟΤΕ εκεί, η οποία όμως δε λειτουργεί πλέον καθώς κάηκε και καταστράφηκε (Εικόνα 2.2-5).

Εικόνα 2.2-5: Κορυφή Αγ. Πάντων - διακρίνεται η ανεμογεννήτρια

2.3 Στερεά απόβλητα-απορρίμματα

Τα αστικά απορρίμματα της Πάρου, που σήμερα αποτίθενται ανεξέλεγκτα σε χωματερή, χωρίς αποτελεσματική προστασία, αποτελούν εστία μόλυνσης και συντελούν στην υποβάθμιση της αισθητικής του τοπίου.

Η αλματώδης αύξηση του τουρισμού στην Πάρο έχει σαν άμεσο αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των παραδοσιακών μορφών απασχόλησης των κατοίκων και των τυπικών αγροτικών δομών του νησιού. Η παρουσία, κατά τους θερινούς μήνες, μεγάλου αριθμού τουριστών στον περιορισμένο χώρο του νησιού επιτείνει το πρόβλημα ρύπανσης από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Το μεγαλύτερο μέρος των στερεών αποβλήτων παράγονται στους δύο μεγαλύτερους οικισμούς Παροικία και Νάουσας, ενώ αξιοσημείωτη παραγωγή σημειώνεται και στο Πίσω Λειβάδι, ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες. Η καύση των στερεών αποβλήτων σταμάτησε μόλις τους πρώτους μήνες του 2002.

Οι ανεξέλεγκτοι χώροι διάθεσης στο Μαράθι και στη Νάουσα, έχουν πλέον υπερκορεστεί (αυταναφλέξεις και υποχώρηση του όγκου των σκουπιδιών είναι τα πιο συνηθισμένα φαινόμενα), και δημιουργείται σημαντικό πρόβλημα απόθεσης και διάθεσης των στερεών αποβλήτων για το χρονικό διάστημα μέχρι να κατασκευαστεί ο ΧΥΤΑ. Οι υπόλοιποι χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης είναι χωροθετημένοι σε λάθος θέσεις, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο ρύπανσης του υδροφόρου ορίζοντα (Καρκαζή Α., 2003).

2.3.1 Χώροι μη ελεγχόμενης απόρριψης (αστικά απορρίμματα, μπάζα, βιομηχανικά απόβλητα, απόβλητα λατομείων κ.λπ.)

Στην Πάρο υπάρχουν συνολικά επτά (5) χώροι διάθεσης απορριμμάτων, στους οποίους γίνεται ανεξέλεγκτη ή ημιελεγχόμενη απόρριψη. Σε όλους τους χώρους παρατηρείται υπερκορεσμός, γεγονός που καθιστά επιτακτική ανάγκη την υλοποίηση εναλλακτικών λύσεων. Ακολουθεί συνοπτική αναφορά στους υφιστάμενους χώρους διάθεσης απορριμμάτων (ΧΔΑ) (Καρκαζή, 2003).

ΧΑΔΑ Αδρανών Υλικών (Δήλιο): Εντοπίζεται βόρεια της Παροικίας περίπου 5 χλμ. από αυτήν και κοντά στο ιερό του Δήλιου Απόλλωνος, χωρίς όμως να έχει οπτική επαφή με το ιερό. Ενοικιάζεται από το Δήμο Πάρου. Καλύπτει μία έκταση, περίπου, 15 στρεμμάτων. Συγκεντρώνει τον κύριο όγκο αδρανών από οικοδομές και άλλες εργασίες από όλο το νησί καθώς και χρησιμοποιημένα ελαστικά. Η συλλογή των ελαστικών γίνεται από την εταιρεία «TITAN».

Περίπου 300 μέτρα πριν προσεγγιστεί ο ΧΑΔΑ, αριστερά και δεξιά του δρόμου υπάρχουν διάσπαρτα απόβλητα, επιβαρύνοντας ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Χαρακτηριστικό του υπόψη χώρου είναι ότι μεγάλο τμήμα των αδρανών φτάνει μέχρι τις παρυφές της θάλασσας. Επίσης άλλο ένα χαρακτηριστικό είναι ότι στον χώρο αυτό γίνεται διάθεση βοθρολυμμάτων. Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος καθώς και τα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από τη λειτουργία αυτού του χώρου κάνουν αναγκαία τη διακοπή της λειτουργίας του.

ΧΑΔΑ Μαραθίου Εντοπίζεται Νότια του Μαραθίου, περίπου 1 χλμ. από τον οικισμό του Μαραθίου και 5 χλμ. περίπου από την Παροικία. Είναι πολύ κοντά στο κεντρικό οδικό δίκτυο του νησιού, περίπου 500 μέτρα. Καλύπτει έκταση 2 στρεμμάτων. Οι καπνοί από την αυτανάφλεξη των στερεών αποβλήτων είναι ορατοί από το κεντρικό οδικό δίκτυο. Εκεί γίνεται απόθεση των στερεών αποβλήτων από την Παροικία και το Μαράθι. Ο χώρος είναι

υποτυπωδώς περιφραγμένος, υπάρχει φύλακας, ο οποίος προσέχει να μην επεκταθεί η φωτιά από την αυτανάφλεξη των απορριμμάτων. Υπάρχουν διάσπαρτα απορρίμματα και έξω από το κύριο χώρο απόθεσης.

Η καύση των απορριμμάτων και η ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών αποβλήτων ακόμη και έξω από το χώρο είναι συνήθης με αποτέλεσμα τις σοβαρές διαμαρτυρίες από τον οικισμό του Μαραθίου. Η έντονη δυσοσμία και η ύπαρξη εντόμων είναι μερικά από τα αποτελέσματα της ανεξέλεγκτης διάθεσης, που γίνονται αντιληπτά κατά την προσέγγιση του χώρου. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι ο χώρος είναι υπερκορεσμένος και ότι είναι πολύ πιθανό η ανεξέλεγκτη απόθεση να επηρεάζει και τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής.

ΧΑΛΙΑ Νάουσας: Εντοπίζεται Νότια-Νοτιοδυτικά της Νάουσας, στο δρόμο προς Σαρακίνικο, και απέχει περίπου 1 χλμ. από τον οικισμό της Νάουσας. Καλύπτει έκταση 5 στρεμμάτων. Ο χώρος είναι ορατός από το οδικό δίκτυο, καθώς και οι καπνοί κατά την καύση, ακόμα και μέσα από τον οικισμό της Νάουσας. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι η αυτανάφλεξη των στερεών αποβλήτων, οι σωροί σκουπιδιών που υπάρχουν έξω από τον χώρο απόρριψης, ο σημαντικός όγκος μεταλλικών αντικειμένων, η έντονη δυσοσμία και η ύπαρξη εντόμων. Σοβαρές διαμαρτυρίες εκφράζονται από τους κατοίκους της Νάουσας για την ύπαρξη και λειτουργία του χώρου, όπου και εδώ έχει συντελεστεί σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

ΧΑΛΙΑ Κώστου: Εντοπίζεται πολύ κοντά στον οικισμό Κώστου, γύρω στα 500 μέτρα. Καλύπτει έκταση περίπου 1 στρέμματος. Βρίσκεται πολύ κοντά σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Τα στερεά απόβλητα αποτίθενται σε ένα λάκκο. Σε αυτόν τον χώρο παρατηρούνται έντονη δυσοσμία και παρουσία εντόμων, καθώς και διάσπαρτα σκουπίδια στο χωματόδρομο που οδηγεί στο συγκεκριμένο χώρο.

ΧΑΛΙΑ Μάρπησσας: Εντοπίζεται Νότια-Νοτιοανατολικά του οικισμού της Μάρπησσας, σε απόσταση 2 χλμ. από τη Μάρπησσα και 1 χλμ. από το Πίσω Λιβάδι. Καλύπτει έκταση 3-4 στρεμμάτων. Είναι ορατός ο χώρος από τον οικισμό Πίσω Λιβάδι και από τον καινούργιο λιμενοβραχίονα του οικισμού. Είναι δίπλα στις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού της περιοχής, αλλά και πολύ κοντά στο θαλάσσιο χώρο. Ο χώρος είναι υποτυπωδώς περιφραγμένος, αλλά υπάρχουν διάσπαρτα σκουπίδια κατά μήκος του δρόμου που οδηγεί στον χώρο. Έντονη είναι η δυσοσμία και η παρουσία εντόμων.

2.3.2 Απορρίμματα από χερσαίες ή θαλάσσιες πηγές που καταλήγουν σε ακτές

Η όχληση από απορρίμματα στις ακτές δεν είναι σημαντική. Παρατηρούνται κάποια μικρά προβλήματα από απορρίμματα που αποτίθενται στις ακτές από πολίτες λόγω της λειτουργίας των καταστημάτων στις περιοχές αυτές ή λόγω παράσυρσης από τη θάλασσα., αλλά αυτές οι περιπτώσεις είναι πολύ λίγες.

2.3.3 Διαχείριση στερεών αποβλήτων από ΟΤΑ (ποσότητες, ποιοτική ανάλυση)

Ο Δήμος Πάρου διαθέτει τα ακόλουθα οχήματα αποκομιδής: 3 απορριματοφόρα τύπου πρέσας (ηλικίας 2, 8 και 10 ετών), χωρητικότητας 12 και 16 κυβικών, 3 απορριματοφόρα τύπου μύλου και 4 ανοιχτά φορτηγά. Ο εξοπλισμός του Δήμου Πάρου σε κάδους περιλαμβάνει:

- Πλαστικούς κάδους: 92 τεμάχια των 1100 λίτρων, 5 των 660 λίτρων, 35 των 360 λίτρων, 131 των 240 λίτρων και 8 των 120 λίτρων.
- Μεταλλικούς κάδους: 321 τεμάχια των 900 λίτρων, 4 των 1300 λίτρων και 50 των 1100 λίτρων.

Η συλλογή των απορριμμάτων κατά τη διάρκεια του χειμώνα γίνεται 6 φορές την εβδομάδα, δηλαδή καθημερινά εκτός Κυριακής. Ανά ημέρα συλλογής εκτελούνται 6 δρομολόγια και η

συλλεγόμενη σε ημερήσια βάση ποσότητα είναι 70 κυβικά. Κατά τη θερινή περίοδο τα απορρίμματα συλλέγονται καθημερινά και μάλιστα με εκτέλεση συνολικά δεκαπέντε δρομολογίων την ημέρα. Η ημερησίως συλλεγόμενη ποσότητα είναι 180 κυβικά.

Το προσωπικό που απασχολεί ο Δήμος Πάρου αποτελείται από 14 μόνιμους υπαλλήλους (7 εργάτες και 7 οδηγούς) και 9 εποχιακούς υπαλλήλους (5 εργάτες και 4 οδηγούς).

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου προβλέπει την εγκατάσταση ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων (υπ' αριθ. 8967/28/06/2002) με τη δημιουργία μονάδας επεξεργασίας οργανικού κλάσματος και μονάδας μηχανικής διαλογής στην Πάρο και την Αντίπαρο. Η λειτουργία Μονάδας Επεξεργασίας Οργανικού (ΜΕΟ) κρίθηκε ότι μπορεί να αποτελέσει λύση για το σύνολο του οργανικού κλάσματος του νησιού (οργανικό αστικών απορριμμάτων, γεωργικά και κτηνοτροφικά απόβλητα και λάσπες βιολογικών καθαρισμών). Η προοπτική παράλληλης παραγωγής ενέργειας κατά τη λειτουργία της ΜΕΟ και συνεπώς μερικής κάλυψης των ενεργειακών αναγκών του νησιού, οδήγησε στην επιλογή της μεθόδου αναερόβιας / αερόβιας επεξεργασίας. Για τη ΜΕΟ έχει κατατεθεί Μελέτη Προέγκρισης Χωροθέτησης, σύμφωνα με την οποία η μονάδα θα εγκατασταθεί στη θέση «Άγιος Χαράλαμπος - Ανερατζιά», νότια της Παροικίας.

Παράλληλα με τη λειτουργία ΜΕΟ κρίθηκε αναγκαία η εγκατάσταση Μονάδας Μηχανικής Διαλογής (ΜΜΔ) καθώς και Κέντρου Ανακύκλωσης Υλικών (ΚΑΥ), ώστε να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση υλικών και παράλληλα να εφαρμοστούν προγράμματα ανακύκλωσης με Διαλογή στην Πηγή (ΔσΠ). Τα προγράμματα αυτά περιορίζουν τον όγκο των προς τελική διάθεση απορριμμάτων και καλλιεργούν την περιβαλλοντική ευαισθησία των κατοίκων.

Οι περιορισμένοι κατάλληλοι χώροι απόθεσης απορριμμάτων είναι εξαιρετικά περιορισμένη σε συνδυασμό με την υψηλή αξία της γης καθιστούν την εναλλακτική λύση της ταφής δύσκολη. Όμως η άμεση ανάγκη προστασίας του υδροφόρου ορίζοντα του νησιού και συνεπώς η ανάγκη ελαχιστοποίησης του οργανικού κλάσματος που οδηγείται προς ταφή οδήγησε στην απόφαση κατασκευής χώρου υγειονομικής ταφής (ΧΥΤΑ) σε πρώτη φάση. Η κατασκευή του ΧΥΤΑ συνεπώς μπορεί να μην αποτελεί την πλέον ενδεδειγμένη λύση, είναι όμως σε θέση να βελτιώσει την υφιστάμενη κατάσταση υποβάθμισης του περιβάλλοντος από τη λειτουργία των ΧΔΑ και να αντιμετωπίσει συνολικά το πρόβλημα διαχείρισης των στερεών αποβλήτων. Σε δεύτερη φάση προβλέπεται η εγκατάσταση της ΜΕΟ και η ανάπτυξη του ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου (Καρκαζή Α., 2003).

2.3.4 Χώροι ελεγχόμενης απόρριψης ή ΧΥΤΑ

Ο ΧΥΤΑ, που η κατασκευή του βρίσκεται σε τελικό στάδιο και αναμένεται να λειτουργήσει το επόμενο έτος, αναμένεται να επιδράσει θετικά στη φυσιογνωμία του νησιού και στην ασφάλεια της δημόσιας υγείας με την παράλληλη παύση των υφιστάμενων ΧΔΑ.

Βρίσκεται δυτικά των Αγ. Πάντων και νότια του υψώματος Περιστέρι. Απέχει περίπου 2 χιλιόμετρα από τη Μυρσίνη και 1,5 χιλιόμετρο από τις Δάφνες. Η γύρω περιοχή είναι γυμνή από βλάστηση και συναντώνται μόνο μικροί θάμνοι και εποχικά φυτά. Η έκταση του χώρου είναι 10 στρέμματα και έχει κριθεί ικανοποιητική από σχετικές μελέτες τόσο για την χωροθέτηση της μονάδας επεξεργασίας όσο και για τον ΧΥΤΑ. Σημαντικό πλεονέκτημα της θέσης του αποτελεί το γεγονός ότι έχει εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή κοινωνική αποδοχή των κατοίκων και των τοπικών αρχών του νησιού.

Η διαστασιολόγηση του χώρου υγειονομικής ταφής έγινε σύμφωνα με τα εξής:

- 12.500 τόνοι / έτος, μέχρι την έναρξη λειτουργίας της ΜΕΟ

- 3.500 τόνοι / έτος, μετά την έναρξη λειτουργίας της ΜΕΟ

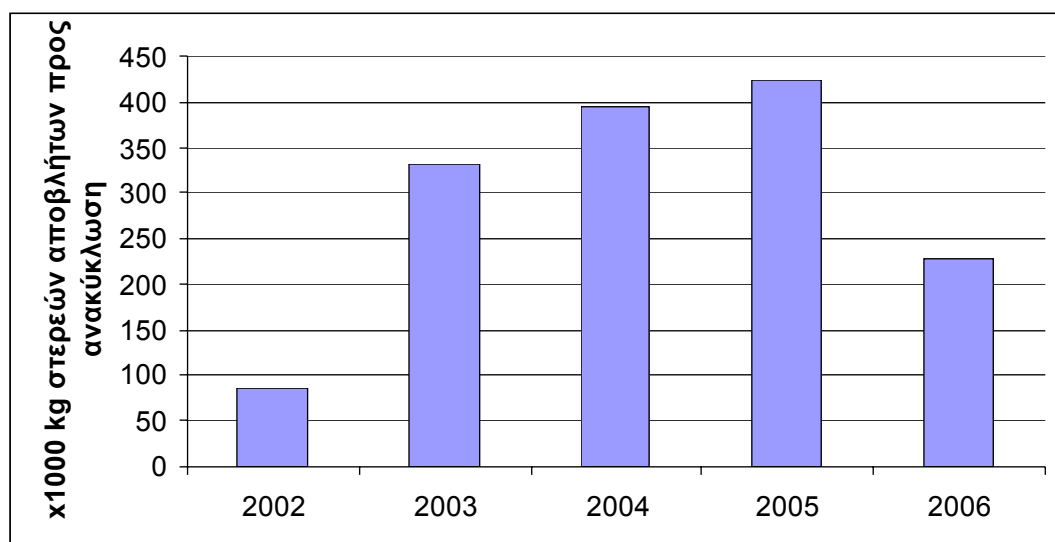
Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ο σχεδιασμός του έργου εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ η εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης εγγυάται τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση προβλημάτων (Καρκαζή Α., 2003).

2.3.5 Ανακύκλωση υλικών (ποσότητες, φορείς)

Στη Πάρο εφαρμόζεται πρόγραμμα ανακύκλωσης σε δύο μορφές. Πραγματοποιείται ανακύκλωση σε χαρτί, αλουμίνιο, πλαστικό στα σχολεία στα πλαίσια μάλιστα σχετικού προγράμματος περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των μαθητών το οποίο περιλαμβάνει ειδικά σεμινάρια και εκδηλώσεις ενημέρωσης. Σημειώνεται ότι έχουν διαπιστωθεί κάποια προβλήματα στην ουσιαστική εκπαίδευση και ενημέρωση των μαθητών καθώς και στην τακτική συλλογή των ανακυκλώσιμων υλικών. Το πρόγραμμα πάντως βρίσκεται σε ανάπτυξη και για την ενίσχυση της δράσης έχει θεσπιστεί ετήσιο βραβείο για τα σχολεία και τους μαθητές που συνέλεξαν τα περισσότερα ανακυκλώσιμα υλικά.

Παράλληλα, γίνεται συλλογή προϊόντων στο τέλος χρόνου ζωής τους (αυτοκίνητα, οικουσκευές κλπ.). Για την αποκομιδή μεγάλων ηλεκτρικών συσκευών λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή όπου ο πολίτης μπορεί να επικοινωνήσει και να καλέσει ειδικό συνεργείο. Όλα τα υλικά συλλέγονται σε χώρο κοντά στα Μάρμαρα. Στο χώρο αυτό γίνεται διαχωρισμός των υλικών των οχημάτων από ιδιώτη, συμπίεση των αποβλήτων και κατόπιν μεταφέρονται στην Αθήνα. Έτσι μειώνονται οι αποτιθέμενες ποσότητες στους ανεξέλεγκτους χώρους διάθεσης.

Στο ακόλουθο Σχήμα 2.3-1 παρουσιάζονται οι ποσότητες που πιστοποιημένα έχουν οδηγηθεί για ανακύκλωση εκτός νησιού από το 2002 μέχρι το 2006 σύμφωνα με στοιχεία της Δ/νσης Περιβάλλοντος του Δήμου Πάρου. Σημειώνεται ότι οι ποσότητες για το 2006 περιλαμβάνουν στοιχεία για τους 5 πρώτους μήνες του έτους, Ιανουάριος-Μάιος), για αυτό και είναι χαμηλότερες από αυτές των προηγούμενων ετών.

Σχήμα 2.3-1 Ετήσιες ποσότητες στερεών αποβλήτων (kg) που οδηγούνται προς ανακύκλωση

Τέλος, τα απόβλητα λιπαντικά έλαια (ΑΛΕ) συλλέγονται από εξειδικευμένη εταιρεία που τα χρησιμοποιεί για αναγέννηση.

2.4 Νερά

2.4.1 Διαχείριση υδατικών πόρων (υπόγεια νερά, βροχόπτωση, πηγές, χείμαρροι, υγρότοποι κ.λπ.)

Ο βασικός πόρος υδροδότησης του νησιού είναι το υπόγειο νερό, το οποίο εκμεταλλεύεται μέσω ενός εκτενούς δικτύου γεωτρήσεων ύδρευσης και άρδευσης. Από το 2002 εγκαταστάθηκε μονάδα αφαλάτωσης στη Νάουσα. Σήμερα λειτουργούν περίπου 50 γεωτρήσεις για ύδρευση, που καλύπτουν το 82% των υδρευτικών αναγκών του νησιού, με συνήθη ημερήσια απόληψη 2000 m³ και μέγιστη 4000 m³ το χειμώνα και 12000 m³ το καλοκαίρι, φτάνοντας τα 14500 m³ κατά τη διάρκεια της περιόδου ακμής στα μέσα Αυγούστου (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001). Για τις ανάγκες της άρδευσης λειτουργούν περίπου 500 ιδιωτικές γεωτρήσεις, αλλά δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία. Η μονάδα αφαλάτωσης παράγει 50 m³/h, αφαλατώνοντας 70 m³/h υφάλμυρο νερό και λειτουργεί 24 h/d. Το χειμώνα λειτουργεί στο 50% της δυναμικότητας και η παροχή ενισχύεται από δύο γεωτρήσεις, ενώ το καλοκαίρι λειτουργεί στο 100%.

Στην περίπτωση έκτακτης ανάγκης μπορεί να γίνει μεταφορά νερού, σε ποσότητα 3000 m³/d περίπου, αλλά δυνατότητα ελλιμενισμού υπάρχει μόνο στην Παροικιά κάθε δεύτερη μέρα.

Με βάση στοιχεία της Δ.Ε.Υ.Α.Π. για το 2002 και παλαιότερων μελετών (Μαρκαντωνάτος, 2000), η προσφερόμενη ποσότητα νερού διαμορφώνεται ως εξής (Πίνακας 2.4-1):

Πίνακας 2.4-1. Προσφερόμενη Ποσότητα Νερού (2002)

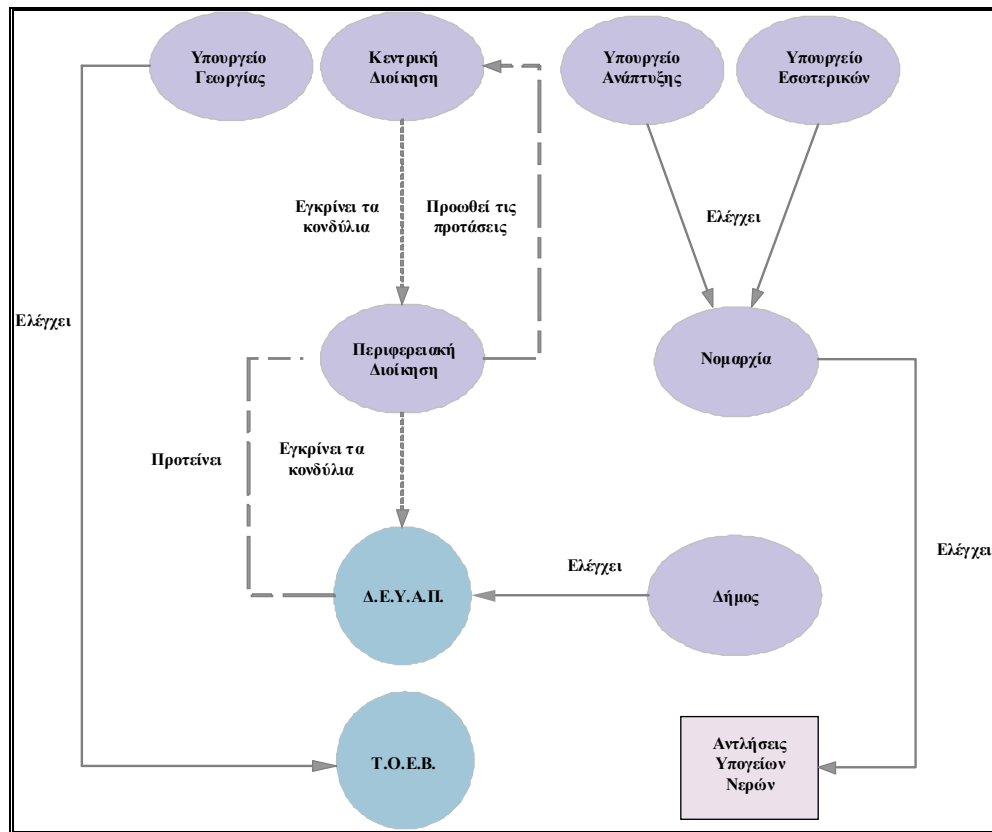
Προσφορά Νερού		ΠΟΣΟΤΗΤΑ (m ³)
Παραγωγή	Γεωτρήσεις	1702825
	Αφαλάτωση	219000
Απώλειες Εξωτερικών και Εσωτερικών Δικτύων	25%	486711
Μη Μετρημένη Ποσότητα	20%	239186
Τελική Προσφερόμενη Ποσότητα	1195928	

Οι γεωτρήσεις αδειοδοτούνται για 5 έτη και στην πενταετία η άδεια επανεξετάζεται.

Οι αρχές που γνωμοδοτούν για τις άδειες των γεωτρήσεων είναι:

- Για ύδρευση: Δημοτικό Συμβούλιο → Δ.Ε.Υ.Α.Π. → Περιφέρεια → ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α
- Για άρδευση: Γραφείο Αγροτικής Ανάπτυξης (Γεωπόνος) → ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α ή Τ.Ο.Ε.Β. → Νομαρχία → ΥΠ.Γ.
- Για τη βιομηχανία: Δημοτικό Συμβούλιο → Περιφέρεια → ΥΠ.ΑΝ.

Το Σχήμα 2.4-1 παρουσιάζει τους φορείς διαχείρισης των υδατικών πόρων και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις σε απλοποιημένη μορφή.

Σχήμα 2.4-1. Φορείς Διαχείρισης Υδατικών Πόρων.

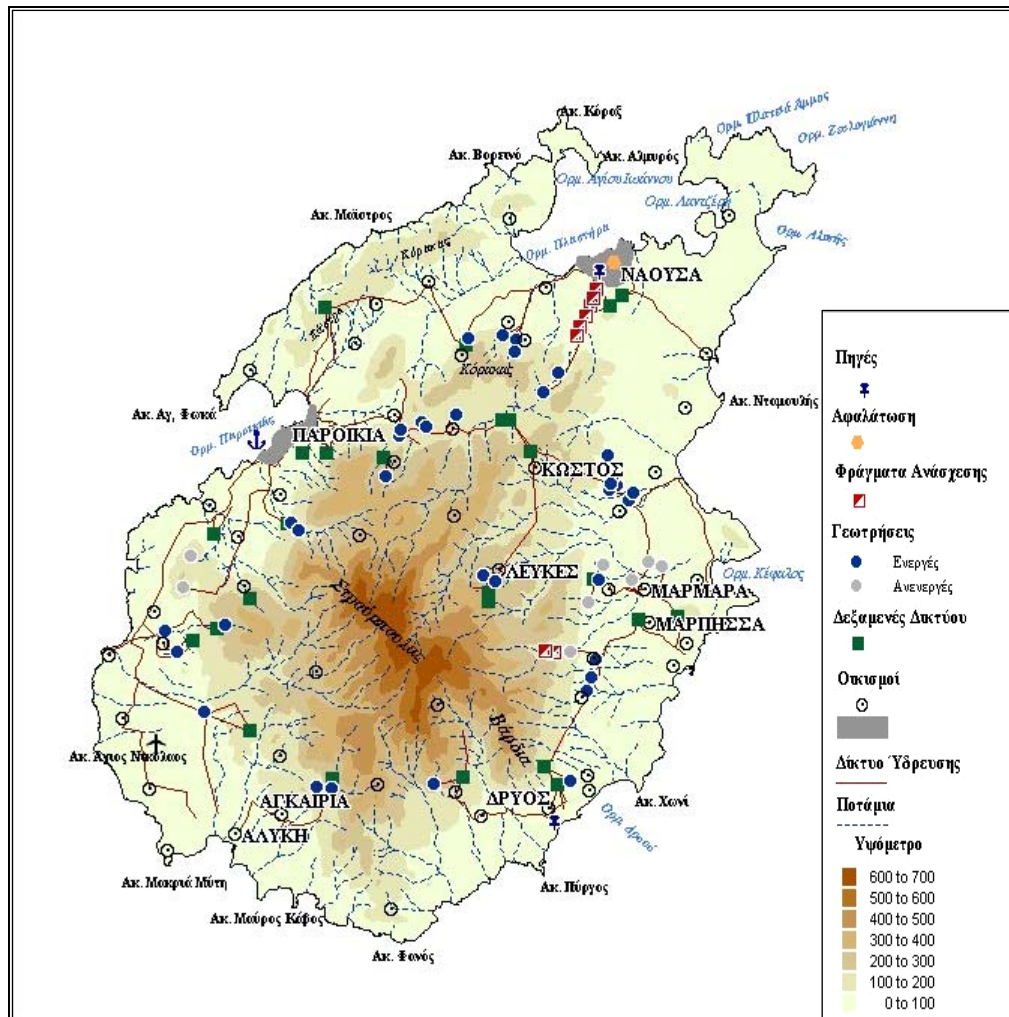
Για έκδοση άδειας ιδιωτικής υδρευτικής γεώτρησης ισχύουν τα εξής:

- Δεν πρέπει να υπάρχει κοντά δίκτυο και η Δ.Ε.Υ.Α.Π. να βεβαιώνει ότι δεν προτίθεται να κάνει επέκταση δικτύου στο άμεσο μέλλον.
- Αν υπάρχει δίκτυο, να βεβαιώνει η Δ.Ε.Υ.Α.Π. ότι η παροχή διακόπτεται τουλάχιστον για 1 μήνα ή είναι πολύ προβληματική.
- Η θέση της γεώτρησης να απέχει ακτίνα 800 m από γεώτρηση της Δ.Ε.Υ.Α.Π.

Η αδειοδότηση ιδιωτικής υδρευτικής γεώτρησης γίνεται από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Για τις αρδευτικές γεωτρήσεις υπάρχει περιορισμός βάθους και περιορισμός στην παροχή, με μέγιστη επιτρεπόμενη τα 5 m³/d.

Στην Εικόνα 2.4-1 δίνεται μια συνολική εικόνα των υδατικών πόρων στην Πάρο.

Εικόνα 2.4-1. Υδατικοί Πόροι

Γενικά, η πολιτική διαχείρισης στο νησί επενδύει στα υπόγεια νερά προσπαθώντας να αποφύγει την εξάρτηση των υδατικών αποθεμάτων από τις βροχοπτώσεις. Τα επιφανειακά ύδατα εξαρτώνται περισσότερο από τις ετήσιες βροχοπτώσεις, οι οποίες στο νησί είναι περιορισμένες. Τα υπόγεια ύδατα αντίθετα είναι εκμεταλλεύσιμα σε βάθος χρόνου. Ιδέες για κατασκευή λιμνοδεξαμενής έχουν εγκαταλειφθεί για τους παραπάνω λόγους καθώς και λόγω διαμαρτυριών των κατοίκων σε περιοχές κοντά στις προτεινόμενες θέσεις (Ραγκούσης Ι., 2007). Παράλληλα, η διαχείριση των υδατικών πόρων προσανατολίζεται στη λύση της αφαλάτωσης ώστε μέχρι το 2010 να καλύπτονται οι ανάγκες του νησιού σε ποσοστό 50% για την περίοδο αιχμής (Φραγκούλης Σ., 2007). Πέρα από την υφιστάμενη, έχει ήδη εγκριθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών η χρηματοδότηση κατασκευής νέας μονάδας αφαλάτωσης δυναμικότητας 2500 m³/μέρα.

Σχετικά με τους υδροβιότοπους στο νησί, η Πάρος, μαζί με τη Νάξο παρουσιάζονται πλούσιες σε αυτούς. Οι ποσότητες γλυκού νερού που συγκεντρώνονται στο νησί είναι σημαντικές σε σχέση με τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο υδροτοπικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, οι κυριότεροι υγρότοποι είναι οι εξής:

- Στο κόλπο της Νάουσας 2 ρέματα που εκβάλλουν στη θάλασσα

- Σάντα Μαρία εμφανίζεται ένα εποχιακό τέλμα
- Μώλος-Αγ. Αντώνιος
- Αλυκή
- Πούντα, απέναντι από την Αντίπαρο
- Λιβάδια – βόρεια του λιμανιού της Πάρου, ο οποίος δεν είναι ενεργός πλέον λόγω της οικιστικής εκμετάλλευσής του.
- Αντίπαρος-Καβουράς: Βόρεια της Αντίπαρου εντοπίζονται δύο βραχονησίδες με σημαντικούς υδροτόπους οι οποίοι λόγω της θέσης τους παραμένουν προστατευμένοι από ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Στους βιοτόπους αυτούς βρίσκουν πολύτιμο καταφύγιο θαλασποπούλια όπως καλικάτσούνια (ένα είδος κορμοράνου), μαυροπετρίτες, μίχοι κ.ά. Μάλιστα μόνο στις δύο βραχονησίδες της Αντίπαρου βρίσκουν καταφύγιο αιγαιόγλαροι και ασημόγλαροι.

2.4.2 Εισαγωγή-παραγωγή -κατανάλωση νερού, άρδευση, ύδρευση, τουριστικές ανάγκες, κατάσταση δικτύων, ποιότητα νερού στην κατανάλωση

Κατά γενική εκτίμηση η Πάρος στο σύνολο της υδρεύεται ικανοποιητικά κατά τον χειμώνα, ενώ κατά τους θερινούς μήνες παρουσιάζονται πολλά προβλήματα που σχετίζονται περισσότερο με την επάρκεια και λιγότερο με την ποιότητα του διαθέσιμου νερού και την λειτουργία των έργων ύδρευσης. Η επάρκεια και ποιότητα του νερού ύδρευσης διαφέρουν κατά τη διάρκεια του έτους τόσο κατά περιοχή όσο και κατά Δημοτικό Διαμέρισμα.

Ειδικά στο Δ.Δ. Πάρου (Παροικία), η εισροή μεγάλου αριθμού τουριστών κατά τη θερινή περίοδο (εκτιμάται ο συνολικός πληθυσμός στην αιχμή φθάνει στα 35000 άτομα ημερησίως), προκαλεί προβλήματα αυξημένης ζήτησης με αποτέλεσμα η ύδρευση να διακόπτεται κατά διαστήματα. Εκτιμάται ότι η Παροικία έχει μέγιστη κατανάλωση (κατά την θερινή αιχμή) που φθάνει τα 4500 m³/ ημέρα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η Παροικίας να υδρεύεται εκτός από τις γεωτρήσεις του Έλντα, της Κακάπετρας και του Παρασπόρου, και από αυτές του Κώστου. Οι περιοχές αυτές με συμβάσεις μοιράζονται το νερό περιοδικά ή συνεχώς με το Δ.Δ. Πάρου. Η Νάουσα υδρεύεται από τις γεωτρήσεις του Ξηροπόταμου. Οι υπόλοιπες περιοχές υδρεύονται από τοπικές γεωτρήσεις. Αναλυτικά στοιχεία για τη θέση και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά των γεωτρήσεων στο νησί παρατίθενται στον πίνακα 1 του παραρτήματος.

Το φαινόμενο της έλλειψης νερού που αντιμετωπίζει η Παροικία κατά τους θερινούς μήνες υπάρχει σε μεγάλο βαθμό και στο υδροδοτικό ισοζύγιο άλλων Δημοτικών διαμερισμάτων και ειδικότερα στην Νάουσα, ενώ κατά περιόδους σημαντικά προβλήματα υπάρχουν και σε άλλους οικισμούς όπως η Αλυκή και η παραλιακή ζώνη του Δρυού-Μάρπησας. Η έντονη πληθυσμιακή μεταβολή των οικισμών λόγω θερινών διακοπών και τουριστικής άνθησης των τελευταίων ετών, δημιουργούν παρόμοια προβλήματα μικρότερης ίσως κλίμακας και στους λοιπούς οικισμούς. Η συνεχής και εξαντλητική υδρομάστευση των υπόγειων υδάτων ιδιαίτερα τα ξηρά έτη, επιτρέπει την εισροή της θάλασσας στους θύλακες του γλυκού νερού με αποτέλεσμα η υφαλμύρινσή τους να είναι έντονη σε ορισμένες περιοχές όπως η Νάουσα, η Αλυκή και η ευρύτερη περιοχή της Πούντας. Η επαναπλήρωση των αποθεμάτων τα κανονικά και υγρά έτη χαρακτηρίζεται ικανοποιητική.

Συνολικά παρατηρείται ότι ο μέσος όρος των υδάτινων εισροών - εκροών συνεχώς φθίνει, η στάθμη του υδροφόρου επίσης μειώνεται και η ποιότητα των γλυκών νερών χειροτερεύει.

Όσον αφορά στα δίκτυα και τις εγκαταστάσεις ύδρευσης, ισχύει ο διαχωρισμός ανά Δημοτικό

Διαμέρισμα. Οι γεωτρήσεις κάθε διαμερίσματος τροφοδοτούν τις αντίστοιχες δεξαμενές και στη συνέχεια, μέσω δικτύου, το νερό διανέμεται στους οικισμούς. Η ΔΕΥΑ Πάρου έχει στη κατοχή της 29 δεξαμενές 12000m³. Αναλυτικά στοιχεία για τις δεξαμενές του νησιού δίνει ο Πίνακας 7.6-1 του παραρτήματος.

Το 2001, στο Δημοτικό Διαμέρισμα Παροικιάς, η κατάσταση του δικτύου ήταν μέτρια προς κακή λόγω παλαιότητας και μεγάλης συγκέντρωσης αλάτων. Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Κώστου το δίκτυο αποτελείται από πλαστικούς σωλήνες και η κατάστασή του είναι καλή. Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Λευκών, το παλαιό δίκτυο έχει αντικατασταθεί στο σύνολό του. Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Νάουσας η κατάσταση του δικτύου, μετά την αντικατάσταση πολλών αμιαντοσωλήνων από σωλήνες PVC κρίνεται ικανοποιητική. Στο Δρυό και τη Χρυσή Ακτή, κατά τους θερινούς μήνες γίνεται προσπάθεια να μη διακόπτεται η παροχή στην παραλία Πίσω Λιβάδι – Λογαρά και Χρυσής Ακτής – Δρυού λόγω υψηλής τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή. Σε περίπτωση ανάγκης διακόπτεται η παροχή σε τμήματα του οικισμού της Μάρπησσας και σε κάποια απομονωμένα δίκτυα. Η κατάσταση των δικτύων είναι γενικά καλή μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αντικατάστασης των παλαιών σωλήνων. Το Δημοτικό Διαμέρισμα Αρχιλόχου υδρευόταν από τρεις γεωτρήσεις μέσω μιας δεξαμενής αλλά από το 2000 οι γεωτρήσεις Κόντιανης και Μπάου στέρεψαν και η τροφοδοσία γίνεται από τη γεώτρηση Προδρόμου. Το δίκτυο ύδρευσης απεικονίζεται αναλυτικά στα σχετικά διαγράμματα του παραρτήματος (ΔΕΥΑΠ, 2001). Τα δίκτυα των δημοτικών διαμερισμάτων καλύπτουν σε μεγάλο ποσοστό τις ανάγκες των οικισμών.

Απομονωμένοι οικισμοί εξυπηρετούνται από ιδιωτικά πηγάδια ή υδροφόρες, δημοτικές ή ιδιωτικές. Τα τελευταία χρόνια, η έντονη οικιστική ανάπτυξη παραθεριστικών κατοικιών σε συγκροτήματα ή μεμονωμένα έχει οδηγήσει σε αύξηση των περιπτώσεων κατοικιών που είναι απομονωμένες και συνεπώς έχουν πρόβλημα ένταξης στο δίκτυο ύδρευσης. Η συνηθέστερη λύση σε αυτές της περιπτώσεις είναι η διάνοιξη ιδιωτικών γεωτρήσεων ή η μεταφορά νερού από άλλες γεωτρήσεις. Συνεπώς, η υπέρμετρη αύξηση αυτών των περιπτώσεων δημιουργεί έντονο πρόβλημα επάρκειας υδατικών πόρων στο νησί. Η ΔΕΥΑ Πάρου, που είναι υπεύθυνη για την σύνδεση των οικισμών με το δίκτυο ύδρευσης ακολουθεί μια πολιτική περιορισμού των εκτός σχεδίου κατοικιών που εντάσσει σε αυτό. Ενδεικτικά, τον Απρίλιο του 2007 εκκρεμούσαν 700 αιτήσεις υδροδότησης υπό κατασκευή κατοικιών. Η πρακτική αυτή οδηγεί συνήθως στην εναλλακτική λύση των ιδιωτικών γεωτρήσεων, η αδειοδότηση των οποίων δε γίνεται από τη δημοτική επιχείρηση, αλλά τη Περιφέρεια Ν. Αιγαίου (Ραγκούσης Ι., 2007)

Ο Πίνακας 2.4-2 παρουσιάζει την κατανάλωση νερού ύδρευσης στην Πάρο το 2001 ανά Δημοτικό Διαμέρισμα, με βάση καταγεγραμμένα στοιχεία της Δ.Ε.Υ.Α.Π.

Πίνακας 2.4-2. Κατανάλωση Νερού ανά Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

Περίοδος	Α' Τετράμηνο	Β' Τετράμηνο	Γ' Τετράμηνο	Σύνολο
Δ.Δ. Παροικιάς	97434	190576	102895	390905
Δ.Δ. Νάουσας	62830	143749	58649	265228
Δ.Δ. Μάρπησσας	34021	85841	36151	156013
Δ.Δ. Αρχιλόχου	16725	31400	19653	67778
Δ.Δ. Αγκαιριάς	14102	45696	25787	85585

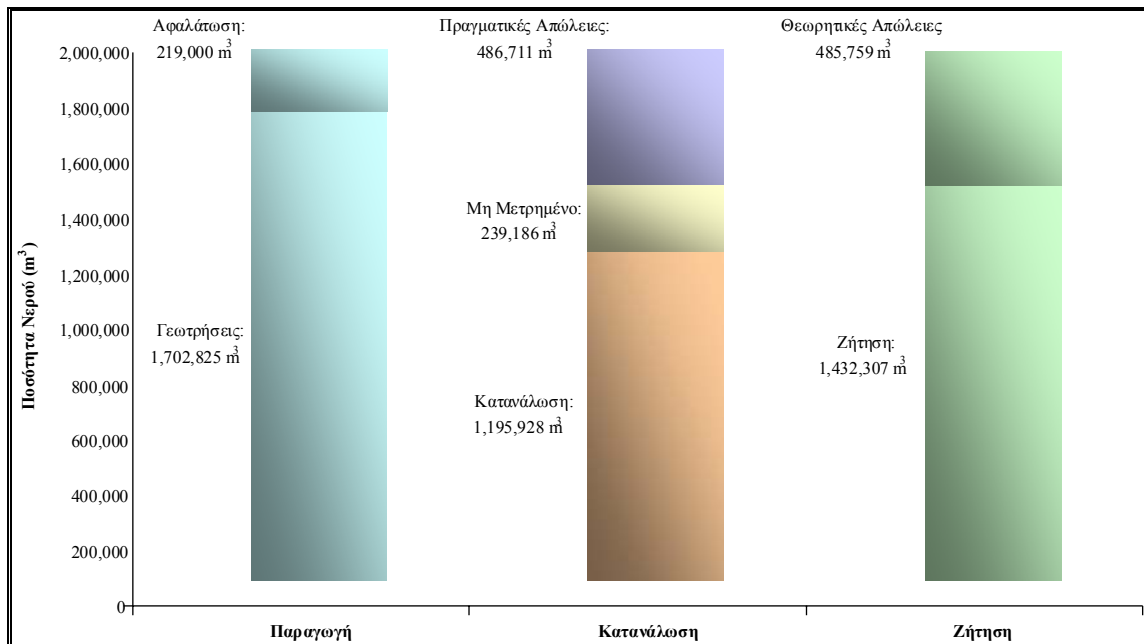
Περίοδος	Α' Τετράμηνο	Β' Τετράμηνο	Γ' Τετράμηνο	Σύνολο
Δ.Δ. Κώστου	8156	22471	4940	35567
Δ.Δ. Λευκών	10508	17348	11113	38969
Γενικό Σύνολο				1040045

Αξιίζει να σημειωθεί ότι το έτος 2001 ήταν έτος σημαντικής λειψυδρίας και καταναλώθηκαν περίπου 1000000 m³ νερού, από τα οποία τα 600000 m³ καταναλώθηκαν ουσιαστικά στο δίμηνο του Ιουλίου- Αυγούστου. Η Δ.Ε.Υ.Α.Π. έθεσε αυστηρά μέτρα για την κατανάλωση επιβάλλοντας πρόστιμα και πραγματοποίησε ενημερωτικές καμπάνιες για την ευαισθητοποίηση του μόνιμου και εποχιακού πληθυσμού, ώστε να περιοριστεί η σπατάλη. Έλλειμμα τη χρονιά αυτή παρουσιάστηκε στην Παροικιά, τη Νάουσα και τη Μάρπησσα κατά την περίοδο της θερινής αιχμής, της τάξης των 25000 m³.

Για το έτος 2002 εκτιμάται ότι η κατανάλωση νερού συνολικά για τα επτά δημοτικά διαμερίσματα, ήταν ίση με 1435114 m³, αυξημένη σημαντικά λόγω της λειτουργίας της μονάδας αφαλάτωσης στη Νάουσα. Οι αρδευτικές ανάγκες εξυπηρετούνται από πηγάδια και ιδιωτικές γεωτρήσεις για αυτό και η κατανάλωση είναι δύσκολο να εκτιμηθεί λόγω έλλειψης καταγεγραμμένων στοιχείων. Πάντως οι ποσότητες νερού άρδρευσης (που διαχειρίζεται η ΔΕΥΑΠ) δεν θεωρούνται σημαντικές.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τα αντίστοιχα που παρουσιάζει ο Πίνακας 2.4-1, παρουσιάζεται ουσιαστικά εξισορρόπηση στο ισοζύγιο. Το Υδατικό Ισοζύγιο για το έτος 2002 παρουσιάζει το Σχήμα 2.4-2. Ο υπολογισμός της συνολικής ζήτησης για την περιοχή λαμβάνει υπόψη και τις απώλειες. Ο υπολογισμός των απωλειών που προστίθενται στη ζήτηση έγινε θεωρώντας ένα συντελεστή απωλειών με βάση την κατανάλωση ίσο προς 34%, ο οποίος εκτιμάται με βάση τις σημερινές απώλειες του δικτύου (ίσες προς 27%). (Γερασίδη Α., 2003)

Τέλος, από το Σεπτέμβριο του 2000 γίνεται καταγραφή και αποτύπωση όλων των εργασιών που έχουν σχέση με αποκαταστάσεις βλαβών, αντικαταστάσεις και μετατοπίσεις αγωγών λοιπών εξαρτημάτων δικτύων ύδρευσης καθώς και νέες συνδέσεις. Μελετάται η ανάπτυξη γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών (C.I.S) που θα βοηθήσει στο στρατηγικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης της Παροικιάς και όλων των Δ.Δ. Πάρου. Γίνεται συνεχής ποιοτική παρακολούθηση του νερού με χημικές και μικροβιολογικές εξετάσεις. Σε γενικά επίπεδα το νησί δεν αντιμετωπίζει προβλήματα ποιότητας νερού, πέραν αυτών που σχετίζονται με την υφαλμύριση του υδροφορέα. (www.deyaparu.gr)

Σχήμα 2.4-2. Υδατικό Ισοζύγιο 2002

2.4.3 Εξοικονόμηση νερού

Η ΔΕΥΑ Πάρου εφαρμόζει αποτρεπτική τιμολογιακή πολιτική όσον αφορά στην κατασπατάληση του νερού σε δευτερεύουσες χρήσεις. Δεν υπάρχει τιμολόγηση ανάλογα με τις χρήσεις νερού, αλλά το διατιθέμενο πόσιμο νερό (το οποίο καλύπτει όλες τις ανάγκες του νησιού) κοστολογείται σε απαγορευτικά επίπεδα για κατανάλωση πάνω από τα 200 m³. Έτσι επιδιώκεται να περιοριστεί η υπέρογκη κατανάλωση που συνήθως δε σχετίζεται με χρήσεις πρώτης ανάγκης αλλά με χρήσεις όπως οι πισίνες, η άρδευση κήπων κλπ (Φραγκούλης Σ., 2007). Επίσης γίνονται συχνά συστάσεις από το Δήμο και τη ΔΕΥΑ για συνετή χρήση του νερού στα νοικοκυριά επιδιώκοντας να ενημερώσουν το κοινό για την ανάγκη διαχείρισης της ζήτησης σε ένα νησί με περιορισμένους υδατικούς πόρους.

Όσον αφορά στις ξενοδοχειακές μονάδες εφαρμόζονται πρακτικές διαχείρισης της ζήτησης χωρίς όμως αυτό να γίνεται συντονισμένα και ολοκληρωμένα. Όλες οι ξενοδοχειακές μονάδες διαθέτουν βιολογικό καθαρισμό. Συνήθης πρακτική είναι η επαναχρησιμοποίηση των επεξεργασμένων λυμάτων των βιολογικών που διαθέτουν όλα τα ξενοδοχεία για άρδευση και γενικότερες ανάγκες καθαρισμού των εξωτερικών τους χώρων. Σε αυτή την περίπτωση, προβλήματα οσμών παρατηρούνται μεμονωμένα, όταν για οικονομικούς λόγους γίνεται περιορισμένη οξυγόνωση της εγκατάστασης. Επίσης συνηθίζεται στις τουαλέτες των δωματίων να εφαρμόζονται τεχνολογίες εξοικονόμησης νερού στο καζανάκι και το ντους. Τέλος, πρακτική που εφαρμόζεται στο νησί είναι και ανάρτηση ετικετών με συστάσεις προς τους πελάτες για εξοικονόμηση νερού (Μαρουλίδης Χ, 2007)

Σε μεγαλύτερη κλίμακα, όσον αφορά στην εξοικονόμηση των υδατικών πόρων και την ορθολογικότερη διαχείρισή τους, παρατηρείται αύξηση των ιδιωτικών γεωτρήσεων, νόμιμων ή μη, ο αριθμός των οποίων δεν μπορεί να εκτιμηθεί από την ΔΕΥΑΠ. Κάτι τέτοιο διαταράσσει το υδατικό ισοζύγιο και τον σχεδιασμό της διαχείρισης των υδατικών πόρων. Επιπλέον, στο δίκτυο ύδρευσης παρατηρείται σημαντικό ποσοστό απωλειών (30%) λόγω παλαιότητας του δικτύου. Είναι σε εξέλιξη η βελτίωση του δικτύου καθώς και η ανάπτυξη συστήματος

εντοπισμού των απωλειών ώστε αυτές να αποκαθίστανται σύντομα.

2.4.4 Διαχείριση λυμάτων

Στο τομέα της διαχείρισης των λυμάτων στο νησί έχει σημειωθεί σημαντική εξέλιξη με αποτέλεσμα στο νησί πλέον να λειτουργούν τρεις βιολογικοί καθαρισμοί:

- στη Νάουσσα με δυναμικότητα 2000 m³/μέρα
- στη Παροιکیά με δυναμικότητα 2400 m³/μέρα
- στη Μάρπησσα με δυναμικότητα 410 m³/μέρα

Ακόμα λειτουργεί μία μικρή μονάδα βιολογικού καθαρισμού στον Αρχίλοχο για την εξυπηρέτηση των οικισμών Μάρμαρα και Πρόδρομος.

Τα λύματα διατίθενται μετά από δευτεροβάθμια επεξεργασία και χλωρίωση στη θάλασσα. Το γεγονός ότι πρόκειται για νησί του Αιγαίου επιτρέπει την ακίνδυνη διάθεσή τους σε ένα αποδέκτη με έντονη αντιρρυπαντική ικανότητα. Για τους οικισμούς Αγκεριά, Αλυκή, Δρυός, Ασπρο Χωριό έχει γίνει μελέτη για μεταφορά λυμάτων στην εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων στη Μάρπησσα. Το σοβαρότερο ίσως πρόβλημα εντοπίζεται στις Λεύκες και το Κώστος όπου υπάρχουν κάποια τοπικά και εν μέρει παντορροϊκού τύπου δίκτυα τα οποία εκβάλλουν σε χείμαρρους κατάντη των οικισμών προκαλώντας σημαντικά προβλήματα ρύπανσης.

Για την απορρύπανση των λυμάτων του Κώστου είχε στο παρελθόν εγκατασταθεί δωρεάν από πανεπιστήμιο της Ιταλίας σύστημα φυτικού καθαρισμού. Το σύστημα αυτό αποτελεί μια καλλιέργεια κατάλληλων φυτών που έχουν την ικανότητα να απορροφήσουν από τα λύματα τα ρυπαντικά φορτία για την ανάπτυξή τους. Η μονάδα αυτή κατέρρευσε τρεις φορές λόγω υπερβολικής συγκέντρωσης αμμωνιακών και τελικά εγκαταλείφθηκε η προσπάθεια αποκατάστασής του για τέταρτη φορά. Οι συγκεντρώσεις αμμωνιακών που μετρήθηκαν θεωρήθηκαν υπερβολικές για τυπικά αστικά λύματα από τους υπευθύνους του πανεπιστημίου που είχαν την ευθύνη της λειτουργίας του και αποδόθηκαν σε δολιοφθορά (Μητρογιάννης Σ., 2007).

Στους υπόλοιπους οικισμούς χρησιμοποιούνται απορροφητικοί-σηπτικοί βόθροι. Η ίδια μέθοδος διαχείρισης των λυμάτων εφαρμόζεται όπως είναι αναμενόμενο και στις νέες παραθεριστικές κατοικίες σε όλο το νησί. Η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα αυτών των βόθρων δεν είναι δυνατό να ελεγχθεί. Είναι πιθανή λοιπόν, η διαρροή ανεπεξέργαστων λυμάτων στο υπέδαφος και ίσως στον υπόγειο υδροφόρα. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι υπάρχουν κάποιες κατοικίες στις οποίες έχουν εγκατασταθεί συστήματα αντιρρύπανσης των λυμάτων με ενεργό άνθρακα κατάντη του σηπτικού βόθρου ο οποίος εξασφαλίζει παράλληλα και την απόσμιση των λυμάτων και την ασφαλή διάθεσή τους ή χρήση τους για άρδευση.

Μέχρι το 2000 δίκτυα αποχέτευσης διέθεταν μόνο σημαντικό τμήμα της Παροικίας και της Νάουσας καθώς και οι οικισμοί της Μάρπησσας, Πρόδρομου και Μαρμάρων. Τα δίκτυα αποχέτευσης περιλαμβάνουν τη συλλογή των λυμάτων από τις συνοικίες των προαναφερομένων οικισμών με πλαστικούς σωλήνες PVC καθώς και τη μεταφορά τους μέσω αντλιοστασίων και καταθλιπτικών αγωγών ή με βαρύτητα προς τις εγκαταστάσεις των βιολογικών καθαρισμών.

2.5 Μεταφορές - κινητικότητα

2.5.1 Δημόσια μεταφορικά μέσα σε χερσαίες μεταφορές

Η Πάρος διαθέτει ένα από τα καλύτερα και πιο καινούργια οδικά δίκτυα στις Κυκλάδες. Απορμή για την ανακατασκευή και βελτίωση του οδικού δικτύου αποτέλεσαν οι καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν το νησί το 2003 με αποτέλεσμα να πληγούν πολλές από τις υποδομές του νησιού. Οι καταστροφές αυτές, πέρα από το ότι ανέδειξαν σημαντικές παραλείψεις υποδομές και κατασκευές (όπως η κάλυψη ρεμάτων για κατασκευή δρόμων), αποτέλεσαν έναυσμα για την ανανέωση των υποδομών του νησιού συμπεριλαμβανομένου και του οδικού δικτύου.

Το οδικό δίκτυο της Πάρου κατατάσσεται στις παρακάτω κατηγορίες:

Κύριο οδικό δίκτυο: Είναι το βασικό οδικό δίκτυο του νησιού. Συνδέει τους μεγαλύτερους οικισμούς και τα τουριστικά αναπτυγμένα χωριά με τη Παροικία, αλλά και μεταξύ τους.

Συγκεκριμένα το κύριο οδικό δίκτυο του νησιού είναι κυκλικό συνδέοντας Παροικία, Νάουσα, Πούντα, Αλυκή, Αεροδρόμιο, Μάρπησσα, Δρυό, Αλυκή, Παροικία, Υπάρχει επίσης ένας μικρότερος δακτύλιος που δίνει τη δυνατότητα των κυκλικών διαδρομών Παροικία - Κώστος - Λεύκες - Πρόδρομος - Μάρπησσα - Δρυός - Αλυκή - Παροικία και Παροικία - Κώστος - Λεύκες - Νάουσα - Παροικία. Ο καινούργιος δρόμος Κώστου - Νάουσας δίνει τη δυνατότητα της διαδρομής Παροικία, Κώστος, Νάουσα, Παροικία.

Δευτερεύον οδικό δίκτυο: Συνδέει χωριά και παραλίες με το κύριο οδικό δίκτυο. Τέτοιοι δρόμοι είναι:

- Νάουσα - Σάντα Μαρία
- Νάουσα - Κολυμπήθρες
- Νάουσα - Αμπελάς
- Πρόδρομος - Μάρμαρα - Μάρπησσα- Πίσω Λιβάδι - Λογαράς
- Πρόδρομος - Μάρμαρα - Μώλος
- Λεύκες - Αγ. Πάντες
- Παροικία - Καμάρες
- Παροικία - Πεταλούδες
- Πούντα- Βουτάκος – Αλυκή

Όλοι οικισμοί του νησιού συνδέονται με τα δύο πολεοδομικά κέντρα την Παροικία και τη Νάουσα με συχνά δρομολόγια λεωφορείων του ΚΤΕΛ. Τα δρομολόγια είναι αραιότερα κατά τη μη τουριστική περίοδο (κάθε 1-2 ώρες), ενώ είναι σαφώς πυκνότερα κατά την καλοκαιρινή – τουριστική περίοδο για την εξυπηρέτηση του μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Επίσης, στην Παροικία λειτουργεί δημοτική συγκοινωνία που εκτελεί κυκλική διαδρομή, περνώντας από όλες τις σημαντικές θέσεις της πόλης. Στόχος της λειτουργίας της δημοτικής λεωφορειακής γραμμής είναι να εξυπηρετεί όχι μόνο άτομα μεγάλης και νεαρής ηλικίας που δεν οδηγούν, αλλά και άτομα άλλων ηλικιών μειώνοντας την ανάγκη χρήσης του Ι.Χ. Σημειώνεται ότι το λεωφορείο που εξυπηρετεί την Παροικία είναι υβριδικό.

2.5.2 Κυκλοφοριακά προβλήματα, ατυχήματα, θόρυβος, στάθμευση

Τα κυκλοφοριακά προβλήματα στο νησί δεν είναι σημαντικά αν και εντείνονται κατά τους θερινούς μήνες. Για τον εντοπισμό και τη διευθέτηση των όποιων προβλημάτων έχει συνταχθεί σχετική μελέτη από το Ε.Μ.Π. (Γκόλιας I et al., 2003) και έχουν ληφθεί μέτρα διευθέτησης της κυκλοφορίας και αντιμετώπισης των προβλημάτων στάθμευσης.

Έντονος κυκλοφοριακός φόρτος εντοπίζεται στην περιφερειακή οδό της Παροικιάς που φτάνει σε οριακά επίπεδα κατά τις ώρες αιχμής (μεσημεριανές και βραδινές ώρες). Η οδός αυτή εξυπηρετεί την αποσυμφόρηση των κεντρικών στενότερων οδών της πόλης και οδηγεί από και προς τους υπόλοιπους οικισμούς του νησιού. Σημαντικό μέρος αυτού του φόρτου οδηγείται στην παραλιακή οδό που περνάει από το λιμάνι, χώρο υποδοχής των οχημάτων που επισκέπτονται το νησί αποτελώντας επίσης μια περιοχή κυκλοφοριακών προβλημάτων. Η είσοδος του λιμανιού, άλλωστε έρχεται σε επαφή με άλλες λειτουργίες της πόλης όπως η κεντρική πλατεία, Δημόσιες Υπηρεσίες, εμπορικές δραστηριότητες και τράπεζες που αποτελεί πόλο έλξης για κατοίκους και επισκέπτες. Η κατάσταση επιβαρύνεται και λόγω της μόνιμης κατάληψης θέσεων στάθμευσης από επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων. Παράλληλα, οι ανάγκες σε χώρους αναμονής οχημάτων που σταθμεύουν στο σημείο αυτό, πριν και κατά την άφιξη οχηματαγωγών πλοίων, για να εξυπηρετήσουν επισκέπτες χωρίς μεταφορικό μέσο είναι περισσότερες από τους διατιθέμενους. Για τα ταξί υπάρχει ειδικά διαμορφωμένος χώρος κοντά στο λιμάνι. Το ίδιο ισχύει και για το σταθμό των λεωφορείων του ΚΤΕΛ.

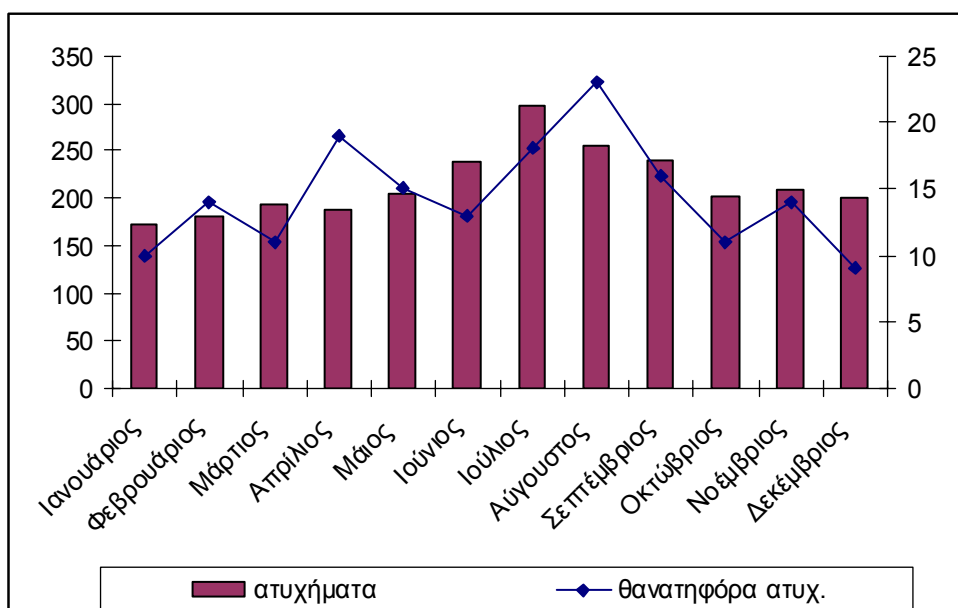
Η κυκλοφοριακή λειτουργία στην πόλη της Νάουσας είναι πιο απλή, όπου ο κύριος φόρτος των οχημάτων εισέρχεται και εξέρχεται από την πόλη ακολουθώντας μια κυκλική πορεία.

Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων τροχαίων ατυχημάτων που τηρείται στο Ε.Μ.Π., κατά την εξαετία 1996 - 2001 συνέβησαν στην Πάρο 2.585 ατυχήματα με συνολικά 173 νεκρούς (Πίνακας 2.5-1)

Πίνακας 2.5-1 τροχαία ατυχήματα στην Πάρο την εξαετία 1996-2001 (Γκόλιας I. et al., 2003)

Περιοχή ατυχήματος	Αρ. ατυχημάτων	Νεκροί
Κατοικημένη περιοχή	1824	72
Μη κατοικημένη περιοχή	761	101
Σύνολο	2585	173

Η σχετική ανάλυση των ατυχημάτων ανά μήνα αποδεικνύει μια ελαφριά αύξηση των ατυχημάτων κατά την περίοδο Ιούνιο με Σεπτέμβριο. Η αύξηση αυτή όμως είναι αναλογικά μικρότερη από την σημαντική αύξηση των οχημάτων που κινούνται στο νησί την περίοδο αυτή. Συνεπώς, η εποχικότητα της κυκλοφορίας δεν επηρεάζει σημαντικά τα επίπεδα οδικής ασφάλειας του νησιού. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία δεν παρατηρείται συσχέτιση της σοβαρότητας των ατυχημάτων με την εποχικότητα της κυκλοφορίας (Γκόλιας Γ et al., 2003). Το ακόλουθο Σχήμα 2.5-1 απεικονίζει τον αριθμό των ατυχημάτων καθώς και των αριθμό των νεκρών ανά μήνα κατά την εξαετία 1996-2001.

Σχήμα 2.5-1: αριθμός ατυχημάτων 1996-2001

Η στάθμευση αποτελεί ένα από τα βασικά προβλήματα προς επίλυση στο νησί καθώς αποτελεί συνέπεια και αιτία του έντονου κυκλοφοριακού φόρτου σε σημεία συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Το πρόβλημα είναι έντονο σε μια τουριστική περιοχή όπως η Πάρος που καλείται να εξυπηρετήσει εποχικές ανάγκες που υπερβαίνουν κατά πολύ τις ανάγκες της μη τουριστικής περιόδου.

Στην Παροικιά και στη Νάουσα υπάρχει σημαντικός αριθμός θέσεων στάθμευσης εκτός οδού. Συγκεκριμένα, στη Παροικιά υπάρχουν συνολικά 400 θέσεις σε τρεις υπαίθριους χώρους, η χρήση των οποίων επιτρέπεται όλο το 24ώρο. Οι χώροι αυτοί βρίσκονται κυρίως στην περιφέρεια της πόλης (κοντά στην περιφερειακή οδό) και εξυπηρετούν τους κατοίκους και επισκέπτες του νησιού καθώς βρίσκονται κοντά σε Δημόσιες Υπηρεσίες και εμπορικά καταστήματα. Επίσης υπάρχει ένας επιπλέον χώρος 160 περίπου θέσεων επί της παραλιακής οδού κοντά στο λιμάνι. Οι υπόλοιποι τρεις χώροι είναι μικρότερης χωρητικότητας (25-70 θέσεων) και εξυπηρετούν συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως εργαζόμενους τις πρωινές ώρες ή επισκέπτες κέντρων διασκέδασης τις νυχτερινές ώρες. Γενικά, οι χώροι εκτιμώνται ως επαρκείς, το γεγονός όμως ότι αναπτύσσονται κυρίως περιφερειακά οδηγεί σε μη χρήση τους σε ώρες που οι επισκέπτες επιθυμούν να επισκεφτούν το κέντρο της πόλης. Τέτοιες περίοδοι είναι αυτές με υψηλή τουριστική κίνηση οπότε και το πρόβλημα είναι έντονο, καθώς ο επισκέπτης επιδιώκει να σταθμεύσει όσο γίνεται πιο κοντά στην παραλιακή οδό που έχει και το μεγαλύτερο τουριστικό ενδιαφέρον.

Στη Νάουσα υπάρχει ένας χώρος στάθμευσης 150 θέσεων δίπλα στο λιμάνι της πόλης και ένας άλλος 220 περίπου θέσεων στο δρόμο «Ποτάμι». Επίσης υπάρχουν άλλοι τρεις χώροι, ένας 55 θέσεων στο δρόμο «Ποτάμι» και άλλοι δύο στη βόρεια πλευρά της πόλης 20 και 22 θέσεων. Οι τελευταίοι πάντως εξυπηρετούν επισκέπτες και κατοίκους καθώς μέσα από τα σοκάκια υπάρχει εύκολη πρόσβαση στο κέντρο. Αναλυτικά στοιχεία για τις διατιθέμενες θέσεις στάθμευσης στα δύο κύρια πολεοδομικά συγκροτήματα της περιοχής παρατίθενται στο παράρτημα.

Μέτρα περιορισμού της στάθμευσης σε σημεία όπου αυτό δυσχεραίνει την κυκλοφορία, όπως στην παραλιακή οδό έχουν ληφθεί με αυστηρή αστυνόμευσή τους. Η κατάσταση δυσχεραίνεται

τους καλοκαιρινούς μήνες ή την περίοδο του Πάσχα.

Για την επίλυση των έντονων κυκλοφοριακών προβλημάτων, το Μάιο του 2007, ο Δήμος Πάρου πήρε συγκεκριμένα μέτρα (www.paros.gr):

- Απαγόρευση διακίνησης αδρανών υλικών από το λιμάνι της Παροικίας για το διάστημα Ιουνίου - Σεπτεμβρίου κάθε έτους.
- Απαγόρευση στάθμευσης από το λιμάνι μέχρι και την Παναγία Εκατονταπυλιανή, με εξαίρεση έναν μικρό χώρο για την εξυπηρέτηση επαγγελματικών αυτοκινήτων, τοποθετήθηκαν ειδικά κολωνάκια.
- Καθιέρωση συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης στον πρώτο δημοτικό χώρο στάθμευσης στον περιφερειακό της Παροικίας με στόχο τη συνεχή εναλλαγή των οχημάτων που σταθμεύουν στους χώρους αυτούς καθώς και η ενθάρρυνση χρήσης των υπολοίπων δωρεάν χώρων στάθμευσης, οι οποίοι παραμένουν σχεδόν πάντα κενοί..
- Καθολική απαγόρευση στάθμευσης οχημάτων προς ενοικίαση, από τις εταιρίες ενοικιάσεως αυτοκινήτων και μηχανών κατά μήκος των δρόμων της Παροικίας.

2.5.3 Υποδομές για εναλλακτικά μέσα

Ο Δήμος Πάρου πρόσφατα ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ενθάρρυνση χρήσης οχημάτων φιλικών προς το περιβάλλον και αποφάσισε την δωρεάν παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και τη δωρεάν στάθμευση των υβριδικών και των ηλεκτρικών οχημάτων, μόνιμων κατοίκων ή επισκεπτών, στους Δημοτικούς χώρους στάθμευσης. Επίσης, επισημαίνεται ότι το λεωφορείο της δημοτικής συγκοινωνίας στη Παροικία είναι υβριδικό.

2.5.4 Θαλάσσιες μεταφορές, αεροπορικές μεταφορές, διεθνείς μεταφορές

Το λιμάνι της Πάρου βρίσκεται στην Δυτική πλευρά του νησιού, στην Παροικία. Ο όρμος Παροικίας είναι φυσικός και έχει σημαντικά βάθη, που ξεπερνούν και τα 15 μ. στα δυτικά του όρμου.

Η Πάρος συνδέεται ακτοπλοϊκά με τον Πειραιά και τη Ραφήνα καθημερινά με πολλά δρομολόγια πλοίων και ταχύπλοων. Έχει επίσης συχνή επικοινωνία με τα περισσότερα από τα άλλα νησιά των Κυκλάδων, όσο και τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου, καθώς και με Θεσσαλονίκη και Κρήτη. Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού συνδέεται επίσης με Τουρκία και Ιταλία. Το λιμάνι της Πάρου είναι ο κυριότερος κοινωνιακός κόμβος των Κυκλάδων.

Από το καλοκαίρι του 2002 έχει αρχίσει και λειτουργεί και το δεύτερο εμπορικό λιμάνι του νησιού στο Πίσω Λιβάδι, στην Ανατολική πλευρά του νησιού. Συνδέεται ακτοπλοϊκώς με την Κρήτη μέσω ταχύπλοων και ενδοκυκλαδικά (Νάξο, Κουφονήσια, Αμοργό, Σίκινο, Σίφνο) με μικρά πλοία. Αναμένεται η κίνηση τα επόμενα χρόνια να αυξηθεί.

Το αεροδρόμιο της Πάρου βρίσκεται στο νοτιοδυτική πλευρά του νησιού κοντά στο Χωριό Αλυκή. Έχει διάδρομο προσαπογειώσεων μήκους 710 μ. (με τις ζώνες ασφαλείας 770 μ.) και έχει κατεύθυνση Βορρά - Νότου με ανιούσα κλίση προς Βορρά. Χρησιμοποιείται από αεροσκάφη τύπου DORNIER (19 θέσεων) ή μικρότερα και περιστασιακά από ελικοφόρα ιδιωτικής εταιρείας. Η Πάρος συνδέεται καθημερινά με Αθήνα. Το καλοκαίρι πραγματοποιούνται 3 δρομολόγια ημερησίως ενώ το χειμώνα περιορίζονται στο 1.

Έχει μελετηθεί η προοπτική για νέο αεροδρόμιο στο Μαγγανά – Κάμπο και το ενδεχόμενο μεταφοράς σε ένα νέο μεγαλύτερο αεροδρόμιο παραμένει ανοικτό. Επιφυλάξεις έχουν εκφραστεί από την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης για την αειφόρο προοπτική ενός τέτοιου έργου, καθώς οι επιπτώσεις στα οικοσυστήματα της άμεσης περιοχής αλλά και γενικότερα στο μοντέλο ανάπτυξης του νησιού είναι έντονες (Γκαίτλιχ Μ.).

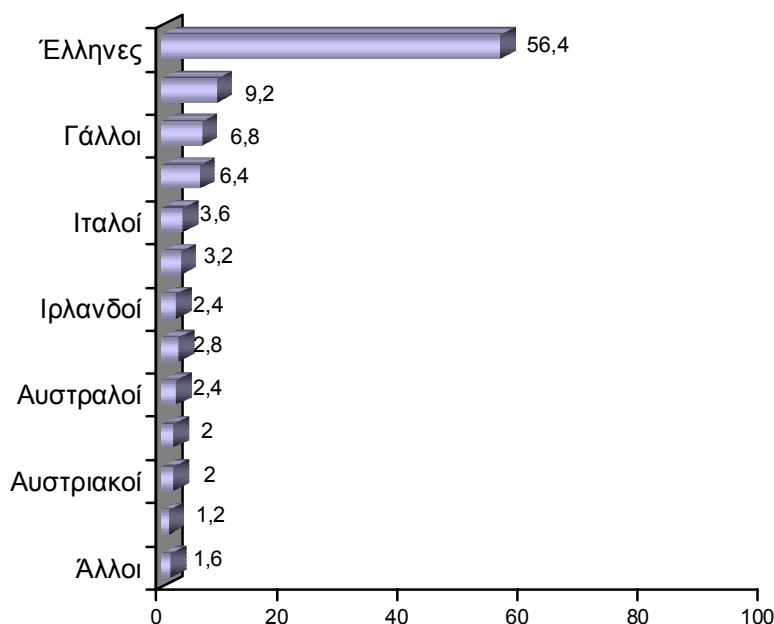
Σύμφωνα με σχετική έρευνα των απόψεων των πολιτών η στάση απέναντι στο αεροδρόμιο είναι πολωμένη. Κάποιοι το βλέπουν ως την λύση σε όλα τα προβλήματα επιθυμώντας την δημιουργία charter flights από το εξωτερικό. Αυτοί οι επαγγελματίες πιστεύουν ότι το αεροδρόμιο θα επιμηκύνει την τουριστική περίοδο και θα φέρει μεγαλύτερο αριθμό τουριστών στο νησί. Στον αντίποδα άλλοι ντόπιοι θεωρούν ότι το αεροδρόμιο δεν είναι η λύση του τουριστικού προβλήματος της Πάρου. Ανησυχούν ότι θα υπάρξει στροφή σε φθινό τουρισμό από το εξωτερικό (μαζικός τουρισμός τύπου Φαληράκι) και πιστεύουν ότι η επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος θα είναι τεράστια. Επίσης θεωρούν ότι εφόσον στη Νάξο ολοκληρώνετε το αεροδρόμιο το θέμα λύνεται (Τριανταφύλλου Μ., 2004).

2.6 Τουρισμός

2.6.1 Τουριστικές υποδομές – τουριστική κίνηση

Ο τουρισμός αποτελούσε την περασμένη δεκαετία για την Πάρο την πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια ο κατασκευαστικός τομέας γνωρίζει μεγαλύτερη ανάπτυξη, χωρίς αυτό να περιορίζει τη βαρύτητα του τουρισμού για την οικονομία του νησιού.. Η σημασία του είναι ρυθμιστική και για τους άλλους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με έρευνα για την εικόνα του τουριστικού κλάδου (Τριανταφύλλου Μ. et al, 2007) στην οποία το δείγμα ήταν 250 άτομα, εκ των οποίων το 56,4% ήταν Έλληνες και το 43,6% ξένοι τουρίστες, προκύπτει ότι σημαντικό ποσοστό μένει στο νησί 5-7 νύχτες, ενώ 26% μένει πάνω από 14 νύχτες. Η ηλικία των επισκεπτών κυμαίνεται από 19-40 ετών, ενώ τα ποσοστά 40+ είναι πολύ μικρά. Οι Ξένοι επισκέπτες είναι οι περισσότεροι Άγγλοι, Γάλλοι και Γερμανοί, ενώ εκτός αυτών καταγράφηκαν επισκέπτες από 14 διαφορετικές χώρες (Σχήμα 2.6-1). Σημαντικότατο εύρημα αποτελεί το ότι το 80% των Ξένων επισκεπτών έχουν ξανάρθει στην Ελλάδα είτε ως παιδιά, είτε ως ενήλικες. Σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι έχουν επισκεφθεί την Πάρο στο παρελθόν, στην πλειοψηφία τους Έλληνες, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στους ξένους είναι ένας στους τρεις. Η συντριπτική πλειοψηφία έφθασε στην Πάρο με πλοίο και βρήκε εισιτήριο πολύ εύκολα. Η αναχώρηση από το νησί γίνεται και πάλι με πλοίο, ενώ ένας στους τρεις δεν είχε κλείσει το εισιτήριο της επιστροφής την στιγμή που πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη. Το 69% των επισκεπτών έρχονται από την Αθήνα, ενώ το 27% από άλλο νησί. Ο πιο δημοφιλής προηγούμενος προορισμός είναι η Μύκονος, η Νάξος και η Σαντορίνη. Το 68% θα επιστρέψει στην Αθήνα μετά την Πάρο και το 30% θα πάει σε κάποιο άλλο νησί, με τα μεγαλύτερα ποσοστά να πηγαίνουν στην Μύκονο και την Σαντορίνη. Το ενδιαφέρον δημιουργίας charter flights ανέρχεται στο 70% των Ξένων επισκεπτών. Το 30% που δεν βρίσκει την ιδέα του θελκτική έχει επιφυλάξεις γιατί πιστεύει ότι η Πάρος θα γίνει πιο τουριστική, υπάρχει κίνδυνος να χαλάσει ο χαρακτήρας του νησιού και θα επιβαρυνθεί το περιβάλλον. Συγχρόνως πολύ από τους ξένους επισκέπτες βλέπουν την μετακίνηση με καράβι από νησί σε νησί (island hopping) ως ένα ευχάριστο μέρος του ταξιδιού τους. Αναλυτικότερα στοιχεία που παρουσιάζουν την γνώμη των ντόπιων αλλά και των επισκεπτών για όλους τους παράγοντες που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν της Πάρου παρατίθενται στο παράρτημα.

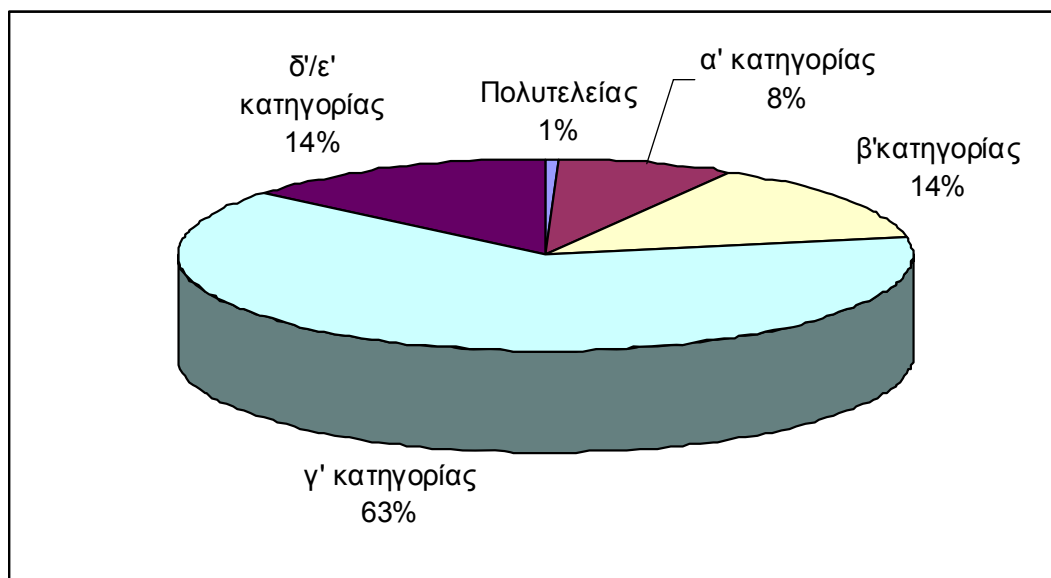
Σχήμα 2.6-1: Εθνική σύνθεση επισκεπτών στη Πάρο (Τριανταφύλλου Μ., 2007)

Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος για το 2006, το 63% των ξενοδοχειακών μονάδων ανήκουν στη Γ' κατηγορία, το 14% στην Δ' και Ε', το 14% στη Β', ενώ το 8% ανήκει στην Α' κατηγορία. Το σύνολο των ξενοδοχειακών υποδομών της Πάρου αντιστοιχεί στο 16% των αντιστοίχων του νομού Κυκλάδων. Ο Πίνακας 2.6-1 παρουσιάζει αναλυτικά τον αριθμό των μονάδων, δωματίων και κλινών τα τελευταία τέσσερα χρόνια, όπου είναι φανερό ότι δεν υπήρξε καμία αλλαγή στις ξενοδοχειακές υποδομές του νησιού τα τελευταία χρόνια. Η σημαντική κάμψη στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και γενικότερα του τουριστικού τομέα παρατηρήθηκε από το 1993 με την ισχύ του ΦΕΚ 732Δ/1993 (περί καθορισμού χρήσης γης και όρων και περιορισμών δόμησης της εκτός σχεδίου δόμησης της εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχών των νήσων Πάρου και Αντιπάρου) ο οποίος μετέβαλλε το όριο κατάτμησης και αρτιότητας των οικοπέδων από τέσσερα (4) σε οκτώ (8), περιορίζοντας έτσι την περαιτέρω κατασκευή νέων ξενοδοχειακών μονάδων και την αύξηση των τουριστικών υποδομών. Παράλληλα με την κάμψη του τουριστικού τομέα, παρατηρείται η σταδιακή αύξηση του κατασκευαστικού κυρίως σε παραθεριστικές μη μόνιμες κατοικίες που σήμερα βρίσκεται σε ανεξέλεγκτη άνθηση. Το φαινόμενο αυτό συνεπάγεται και την αύξηση των εποχιακών επισκεπτών σε αντίθεση με τους τουρίστες που επισκέπτονταν το νησί για μικρό χρονικό διάστημα (περίπου μιας βδομάδας).

Το Σχήμα 2.6-2 απεικονίζει την κατανομή των ξενοδοχείων για το 2006 με βάση την ποιοτική κατάταξή τους.

Πίνακας 2.6-1 ξενοδοχειακή υποδομή Πάρου (ΕΟΤ - Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2007)

		2003	2004	2006
Πολυτελείας	μονάδες	1	1	1
	δωμάτια	57	57	57
	κλίνες	112	112	112
α' κατηγορίας	μονάδες	10	9	11
	δωμάτια	472	465	581
	κλίνες	865	851	1068
β' κατηγορίας	μονάδες	16	19	20
	δωμάτια	492	570	644
	κλίνες	926	1074	1211
γ' κατηγορίας	μονάδες	91	92	93
	δωμάτια	1872	1921	1924
	κλίνες	3618	3704	3685
δ'/ε' κατηγορίας	μονάδες	22	21	20
	δωμάτια	297	288	272
	κλίνες	594	573	540
Σύνολο	μονάδες	140	142	145
	δωμάτια	3190	3301	3478
	κλίνες	6115	6314	6616

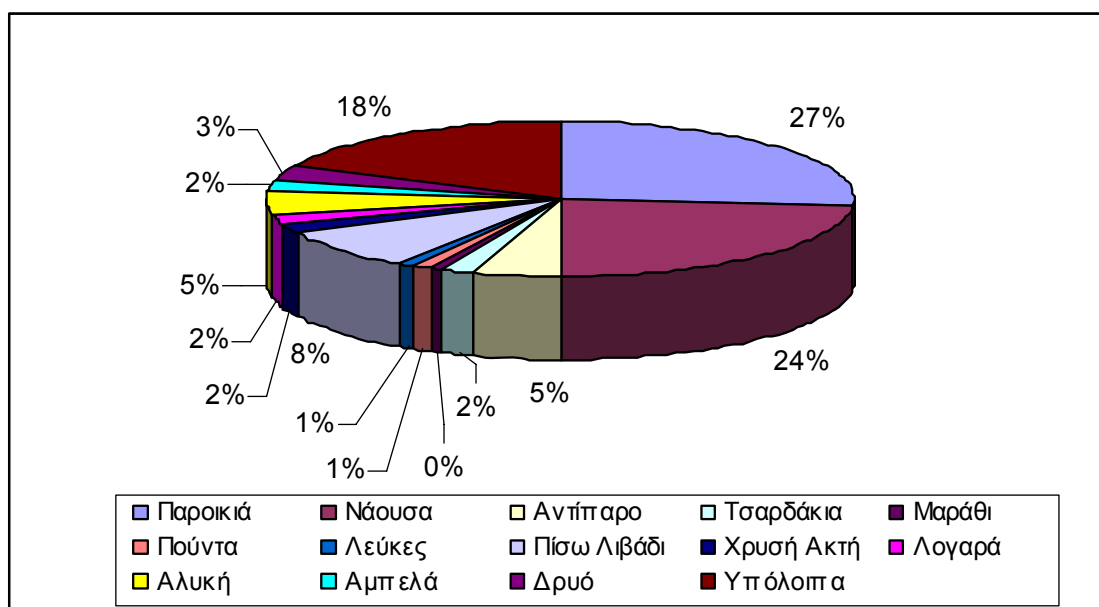
Σχήμα 2.6-2: κατανομή ξενοδοχείων με βάση την ποιότητα υπηρεσιών τους.

Σχετικά με την χωρική κατανομή των καταλυμάτων (Πίνακας 2.6-2, Σχήμα 2.6-3) της Πάρου, διαπιστώνεται ότι το 27% των κύριων καταλυμάτων βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της Παροικίας, το 18% στις Νάουσας ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό των ξενοδοχειακών μονάδων που βρίσκονται εκτός των ευρύτερων περιοχών των μεγάλων οικισμών του νησιού (24%). Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ για το 1995 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 44% για την Παροικία, 23% για τη Νάουσα, ενώ οι οικισμοί Πίσω Λιβάδι και Δρυός κατείχαν το 11%. Διαπιστώνεται δηλαδή μια μεταβολή κατά την τελευταία δεκαετία στην χωροθέτηση των

καταλυμάτων, ενώ σημαντικό είναι το ποσοστό αυτών που δεν εντάσσονται στην περιοχή κάποιου οικισμού.

Πίνακας 2.6-2 Αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων ανά περιοχή (Ενωση Ξενοδόχων Πάρου, 2007)

Οικισμός	Αρ. μονάδων	Οικισμός	Αρ. μονάδων
Παροικιά	65	Πίσω Λιβάδι	21
Νάουσα	60	Χρυσή Ακτή	5
Αντίπαρο	12	Λογαρά	6
Τσαρδάκια	5	Αλυκή	12
Μαράθι	1	Αμπελά	5
Πούντα	3	Δρυό	8
Λεύκες	2	Υπόλοιπα	45
ΣΥΝΟΛΟ: 250			

Σχήμα 2.6-3 Χωρική κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων Πάρου

Στον ξενοδοχειακό τομέα απασχολούνται 2500-3000 άτομα τα οποία εργάζονται κυρίως την τουριστική περίοδο, όταν και λειτουργούν τα περισσότερα από τα ξενοδοχεία. Πρόκειται, πάντως για προσωπικό που απασχολείται επί σειρά ετών στο τομέα αυτό και συνεπώς θεωρείται εκπαιδευμένο και κατάλληλο για να ανταποκριθεί πλήρως στις απαιτήσεις μιας τουριστικής περιοχής όπως η Πάρος.

Σημειώνεται ότι παρά τις παρούσες δυσκολίες για εκτεταμένη αξιοποίηση των εναλλακτικών πηγών ενέργειας στο νησί, υπάρχουν γύρω στα τέσσερα ξενοδοχεία στο νησί που έχουν εγκαταστήσει φωτοβολταϊκά συστήματα με τα οποία καλύπτουν κάποιες από τις βασικές τους

ανάγκες σε ηλεκτρισμό.

Όσον αφορά στην κατηγορία των ενοικιαζόμενων δωματίων, σύμφωνα με παλαιότερα στοιχεία (ΕΟΤ, 1995) ανέρχονται στις 13700 κλίνες. Στην ευρύτερη περιοχή της Παροικιάς σήμερα υπάρχουν περίπου 1160 δωμάτια που αντιστοιχούν σε 202 μονάδες από τις οποίες οι 57 βρίσκονται στην Αντίπαρο (Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Δωματίων και διαμερισμάτων Πάρου – Αντιπάρου «ο Ποσειδώνας», 2007). Γενικά πρόκειται για οικογενειακές επιχειρήσεις που η κάθε μία διαθέτει το πολύ 10 δωμάτια με εξαίρεση ένα ποσοστό 2-5% που διαθέτουν μεγαλύτερα καταλύματα. Στο νησί υπάρχουν επίσης 2 κάμπινγκ, ένα στον Κριό της Αντιπάρου κι ένα στην Σάντα Μαρία.

Η μείωση της τουριστικής κίνησης τα τελευταία χρόνια μπορεί να αποδοθεί εν μέρει και στην στροφή των ξένων τουριστών σε άλλους προορισμούς λόγω ακρίβειας. Παλαιότερα, οι ξένοι επισκέπτες είχαν την ευχέρεια να πάρουν ένα πλοίο με προορισμό τη Πάρο πολύ σύντομα μετά την άφιξη τους αεροπορικώς στην Αθήνα. Τώρα ο περιορισμός των δρομολογίων σε 2 τους αναγκάζει να διανυκτερεύσουν 1 μέρα στην Αθήνα, κάτι που κάνει το ταξίδι τους ασύμφορο και προτιμούν άλλους προορισμούς. Οι αυξημένοι φόροι στο Ελ. Βενιζέλος και το αυξημένο εισιτήριο στα ακτοπλοϊκά αυξάνει το κόστος διακοπών στις Κυκλάδες. Συνυπολογίζοντας σε αυτό και το γεγονός ότι η Πάρος δεν διαθέτει απευθείας δρομολόγια από το εξωτερικό, όπως άλλα νησιά (Σαντορίνη, Μύκονος) και ότι το νησί παραδοσιακά προσέλκυε επισκέπτες χαμηλού εισοδήματος, φαίνεται ότι αυτό το μοντέλο τουρισμού δεν έχει μέλλον στη Πάρο (Αστερίου Δ., 2007).

2.6.2 Εναλλακτικός τουρισμός (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, μαθητικός, θρησκευτικός, τρίτης ηλικίας, αθλητικός, εκτός περιόδων αιχμής κ.λπ.)

Ο προσανατολισμός των φορέων το νησιού προς διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι σε ανάπτυξη, επιδιώκοντας έτσι την προτυποποίηση του τουριστικού προϊόντος στο νησί. Η ενίσχυση και προώθηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και προϊόντων του νησιού εκτιμάται ότι θα δώσει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα απέναντι στην ανταγωνιστική, διαρκώς διευρυνόμενη και πέρα από τα ελληνική σύνορα, αγορά του τουρισμού. Θα προσανατολίσει την οικονομία του νησιού σε μια πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη προσθέτοντας στο μονόπλευρο μοντέλο της παραλίας και της διασκέδασης και άλλες μορφές τουρισμού που αποδεικνύονται προσφορότερες και πιο ήπιες για τη φέρουσα ικανότητα του νησιού.

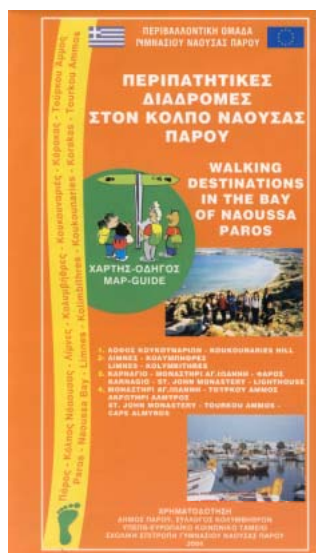
Όσον αφορά στον περιηγητικό τουρισμό έχει ήδη κατατεθεί από τη δημοτική αρχή και είναι υπό έγκριση από τον ΕΟΤ μελέτη για την αποκατάσταση, συντήρηση, συμπλήρωση των μονοπατιών του νησιού για την καλύτερη τουριστική εκμετάλλευση των πολιτιστικών μνημείων του νησιού (Ξενάκης Θ. et al., 2006). Η Πάρος διαθέτει χαμηλές βουνοκορφές που σβήνουν ομαλά στη θάλασσα με φτωχή βλάστηση. Το χτισμένο περιβάλλον της χαρακτηρίζεται και αυτό από λιτότητα με έξοχα παραδείγματα κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής (εκκλησιάκια με χρωματιστούς θόλους, μοναστήρια, μύλοι και χωριά γραφικά και καλοδιατηρημένα). Η μακρά ιστορική κληρονομιά της έχει αφήσει μνημεία διατηρημένα από τη νεολιθική εποχή, τους κλασσικούς χρόνους, παλαιοχριστιανικούς ναούς, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μοναστήρια και εκκλησίες, ενετικά κάστρα, νεοκλασικά κτίρια. Το τοπίο της λοιπόν διαμορφώνεται εξαιρετικά ενδιαφέρον για κάθε περιηγητή που θέλει να ανακαλύψει την πολύπλευρη φυσιογνωμία του νησιού.

Λόγω της τουριστικής ανάπτυξης στο νησί, τα περισσότερα καλοδιατηρημένα ή τουλάχιστον

ανέπαφα από ανθρώπινο χέρι μονοπάτια του νησιού βρίσκονται στα ορεινά. Τα καταγεγραμμένα μονοπάτια του νησιού είναι πολλά, αλλά μερικά από αυτά είναι γνωστά μόνο σε ντόπιους γέροντες. Η μελέτη έχει καταγράψει τα σημαντικότερα από αυτά με γνώμονα την κάλυψη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μέρους της Πάρου. Το συνολικό μήκος των διαδρομών φτάνει τα 84,5 χιλιόμετρα, ενώ γίνεται και μια καταγραφή των προτεινόμενων εργασιών βελτίωσής τους. Η διαδρομές που διαμορφώνονται σύμφωνα με τη μελέτη παρατίθενται σε χάρτη στο παράρτημα και συνοπτικά έχουν ως εξής:

- Διαδρομή 1: Λεύκες-Πρόδρομος-Μάρμαρα-Μώλος/Πίσω λιβάδι
- Διαδρομή 2: Λεύκες-Αγ.Κυριακή-Αυκλάκι-Λαγκαδά-Χρυσή Αυγή
- Διαδρομή 3: Λεύκες-Αγ.Ιωάννης Καπαρος-Λαγκαδά-Ασπρο Χωριό
- Διαδρομή 4: Λεύκες-Σταυρός-Φουρνιά-Αγ.θεόδωροι-Αγ.Ασώματοι-Γλύγα
- Διαδρομή 5: Νάουσα-Κώστος-Λεύκες
- Διαδρομή 6: Νάουσα-Μαράθι-Βουνιά-Πηγάδος-Απάτι-Λεύκες
- Διαδρομή 7: Νάουσα-Λογγοβαρδα-Καλάμι-Λιβάδια
- Διαδρομή 8: Παροικιά-Αγ.Αρσένιος Πεταλούδες-Καμάρι-Αγκαιριά

Ο σχεδιασμός ενός αντίστοιχου προγράμματος βελτίωσης του συνόλου των αξιοθέατων που βρίσκονται σε όλο το νησί και από τα οποία θα περνούν τα σχεδιαζόμενα μονοπάτια είναι πιο πολύπλοκος καθώς εμπλέκονται πολλές υπηρεσίες, ενώ αρκετά από τα εκκλησιάκια και κάποια μοναστήρια ανήκουν σε ιδιώτες. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το Γυμνάσιο Νάουσας Πάρου, σε μια από τις πολλές πρωτοβουλίες και προγράμματα που έχει εφαρμόσει για την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών του, με την εθελοντική τους δουλειά έχει καταγράψει τις περιπατητικές διαδρομές στον κόλπο της Νάουσας, οι οποίες απεικονίζονται σε σχετικό χάρτη που έχει εκδοθεί και μάλιστα θα προχωρήσει και σε σηματοδότηση των διαδρομών από τους μαθητές (Εικόνα 2.6-1, 2).

Εικόνα 2.6-1: Περιπατητικός χάρτης από μαθητές του Γυμνασίου Νάουσας

Εικόνα 2.6-2: Οι πινακίδες που θα τοποθετηθούν κατά μήκος των μονοπατιών από τους μαθητές

Ο αθλητικός τουρισμός έχει σημαντική παράδοση στο νησί κυρίως λόγω της καταλληλότητας της γύρω θαλάσσιας περιοχής για επαγγελματικούς αγώνες ιστιοσανίδας. Η Πάρος και ιδιαίτερα η παραλία στη Πούντα είναι γνωστή για τους διεθνείς αγώνες ιστιοσανίδας και kitesurf που έχουν διοργανωθεί εκεί, προσελκύοντας σημαντικούς αθλητές. Το 2007, όπως και την προηγούμενη χρονιά, η Πούντα θα αποτελέσει σταθμό του Kiteboardpro World Tour, ενώ προσπάθειες γίνονται για να διοργανωθεί και πάλι το παγκόσμιο πρωτάθλημα ιστιοσανίδας στη Πάρο, όπως κάθε χρόνο από το 1993. Συνεπώς η Πάρος έχει ήδη καταφέρει να δημιουργήσει μια φήμη ενός πόλου θαλάσσιων αθλητικών γεγονότων και πολλές σχολές ιστιοσανίδας, kitesurf (Σαντα Μαρία, Χρυσή Ακτή και Πούντα) και καταδύσεων (Χρυσή Ακτή, Σαντα Μαρία) λειτουργούν στις ανατολικές κυρίως παραλίες του νησιού. Η υφιστάμενη εμπειρία λοιπόν, δημιουργεί πολύ καλές προοπτικές για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού που θα υπογραμμίσει την ναυτική παράδοση και θα αξιοποιήσει την καταλληλότητα του νησιού για ανάλογες δραστηριότητες.

Άλλωστε, στην Πάρο δραστηριοποιούνται ναυτικοί όμιλοι που εκτός των άλλων παραδίδουν μαθήματα σε ανδρικά και παιδικά τμήματα. Αυτοί οι όμιλοι μπορούν να υποστηρίξουν την ιδέα του ιστιοπλοϊκού τουρισμού ακόμα και σε αθλητικό επίπεδο. Εξάλλου, το νησί διαθέτει τις υποδομές για να φιλοξενήσει ιστιοπλοϊκά σκάφη στα υπάρχοντα αλιευτικά καταφύγια. Πολλά από τα ιστιοπλοϊκά που μέχρι τώρα επισκέπτονται το νησί σταθμεύουν στο Πίσω Λιβάδι ή την Αλυκή, ενώ σημαντικό είναι και το καταφύγιο της Νάουσας [στο](#) οποίο είναι σε εξέλιξη κάποια έργα επέκτασης που θα έχουν ολοκληρωθεί το καλοκαίρι (2007). Επίσης μελετάται η κατασκευή μαρίνας στην Παροικιά, κοντά στο λιμάνι. Προς την κατεύθυνση του ιστιοπλοϊκού τουρισμού δραστηριοποιούνται και κάποιοι ιδιοκτήτες ιστιοπλοϊκών που οργανώνουν ημερήσιες εκδρομές στη θαλάσσια περιοχή κοντά στη Πάρο-Αντίπαρο. Ο τομέας αυτός πάντως θεωρείται πολύ πρόσφορος σε ένα νησί με ικανοποιητική υποδομή και ανάλογη φυσιογνωμία ώστε να προσελκύσει πιο οργανωμένα το ενδιαφέρον των επισκεπτών που επιθυμούν να το συνδυάσουν με την ιστιοπλοΐα.

Σε ανάλογο πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί και η αλιευτική παράδοση του νησιού με προοπτική την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού. Η Πάρος διαθέτει μεγάλο αλιευτικό στόλο ο οποίος δεν αξιοποιείται πλήρως στην αλιεία τα τελευταία χρόνια λόγω της γενικότερης ύφεσης που αντιμετωπίζει ο τομέας στην Ελλάδα. Η αξιοποίησή του σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού θα μπορούσε να αναδείξει έναν καινούριο τουριστικό κλάδο. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με προγραμματισμένες εκδρομές σε απρόσιτες παραλίες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους είτε με την προβολή της αλιευτικής κληρονομιάς του νησιού με διάφορους τρόπους (συγκέντρωση μοναδικών παλιών αλιευτικών σκαφών σε κάποιο καταφύγιο όπου οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να αντιληφθούν την ιστορία του τόπου στο τομέα αυτό κ.ά.). Σημειώνεται ότι στην Αντίπαρο υπάρχουν ήδη σκάφη που οργανώνουν εκδρομές με στάσεις για ψάρεμα και φαγητό αλλά αυτό γίνεται μεμονωμένα.

Η Πάρος έχει μια αξιόλογη παράδοση στην διοργάνωση συνεδρίων τόσο με πρωτοβουλίες των δημοτικών αρχών όσο και άλλων συλλόγων, όπως το διεθνές συνέδριο αρχαιολογίας «Αρχίλοχος και η εποχή του» (συνδιοργάνωση από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων (ΙΑΠΚ), το δήμο Πάρου και τον πολιτιστικό σύλλογο «Αρχίλοχος»). Στο συνέδριο της Πάρου συμμετείχαν με ανακοινώσεις τους κορυφαίοι έλληνες και ξένοι ερευνητές στους τομείς της φιλολογίας, της αρχαιολογίας και της παπυρολογίας. Αρκετά είναι τα ξενοδοχεία που διαθέτουν συνεδριακά κέντρα (Porto Paros, Astir of Paros, Pandrossos κ.ά.) ενώ υπάρχουν 2 πολιτιστικά κέντρα ένα του συλλόγου «Αρχίλοχος» στη Παροικιά και ένα του συλλόγου «Νηρέας» στη Νάουσα. Επίσης τέτοια κέντρα υπάρχουν και στο Κώστος, το Άσπρο Χωριό και την Αλυκή, ενώ ετοιμάζεται ένα στην Μάρπησσα. Υπό μελέτη είναι η δημιουργία πολιτιστικού

– συνεδριακού κέντρου στα Λειβάδια. Ο οργανωμένος πάντως συνεδριακός τουρισμός στηρίζεται κυρίως στις υποδομές των ξενοδοχείων που προσφέρουν το σύνολο των απαιτούμενων υπηρεσιών για μια τέτοια διοργάνωση. Σε αυτό το πλαίσιο συμβάλλει και η λειτουργία του «Σπιτιού της Λογοτεχνίας» με τη διοργάνωση σεμιναρίων λογοτεχνικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος, προσελκύοντας ανθρώπους των γραμμάτων και της επιστημονικής κοινότητας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τον Σεπτέμβριο του 2007, ο Δήμος Πάρου σε συνεργασία με το Κέντρο Ενεργειακής Πολιτικής και Ανάπτυξης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών οργανώνει επιστημονική διημερίδα στην Πάρο με θέμα την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του αγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης αλλά και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από απόρριψη αποβλήτων ή ατυχήματος.

Δράσεις επίσης γίνονται στα πλαίσια του εκπαιδευτικού τουρισμού. Η διοργάνωση κάθε χρόνο θερινών σχολείων στο «Σπίτι της Λογοτεχνίας» προσελκύει φοιτητές τόσο από πανεπιστήμια της Ελλάδας όσο και του εξωτερικού. Επίσης το μουσείο γλυπτικής «Ν. Περαντινός» που βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό διαμόρφωση φιλοδοξεί να αποτελέσει πόλο εκπαίδευσης και συνδιαλλαγής γύρω από θέματα της γλυπτικής αλλά και της τέχνης γενικότερα με τη διοργάνωση συναντήσεων, σεμιναρίων και συνεδρίων. Στον ίδιο τομέα φιλοδοξεί να βοηθήσει και η δημιουργία υπαίθριου μουσείου στους χώρους του παλιού λατομείου στο Μαράθι, αναδεικνύοντας την παράδοση του νησιού στην εξόρυξη και τη γλυπτική. Ο χώρος προς το παρόν παραμένει στη δικαιοδοσία του ιδιοκτήτη του (λατομεία Ρήγα), αλλά γίνονται προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Η ανάπτυξη τουριστικού ενδιαφέροντος γύρω από την εξορυκτική παράδοση του νησιού θα μπορούσε να δημιουργήσει, εκτός των άλλων, και έναν επιπλέον πόλο οικονομικής ανάπτυξης ικανό να αντισταθμίσει τα σημερινά οικονομικά οφέλη από την εξόρυξη που είναι υπολογίσιμα στην τοπική κοινωνία. Επίσης, υπάρχει και ο Σύλλογος Περιθαλψής & Προστασίας Αγρίων Ζώων «Αλκυών», που πέρα από το οικολογικό του έργο, σημαντικό είναι και το γεγονός ότι λειτουργεί σχεδόν εξολοκλήρου με εθελοντές κυρίως από το εξωτερικό. Στις εγκαταστάσεις του συλλόγου που διαθέτουν και αίθουσα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα μπορούσαν να ξεναγηθούν και πιθανώς να συμμετάσχουν φοιτητές και μαθητές που θα επισκεφθούν το νησί. Ο συντονισμός αυτών των πόλων παιδείας και εθελοντικής δράσης αλλά και η ενίσχυση άλλων τέτοιων πρωτοβουλιών μπορεί να προσελκύσει επισκέπτες με ανάλογα ενδιαφέροντα, προσδίδοντας στο νησί έναν ακόμα ιδιαίτερο χαρακτήρα.

Ο γαστρονομικός τουρισμός δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Πάρο. Κοινή είναι η διαπίστωση ότι η προτυποποίηση των ντόπιων προϊόντων και η προώθηση αυτών που μπορούν να θεωρηθούν μοναδικά θα μπορέσει να αποτελέσει μοναδικό κίνητρο επίσκεψης στο νησί. Η παραγωγή όμως σε ντόπια προϊόντα είναι μικρή και δεν μπορεί να ανταγωνιστεί την μεγάλη εισαγωγή προϊόντων από άλλες περιοχές της χώρας. Αξιόλογα είναι τα κρασιά της Πάρου η οποία έχει χαρακτηριστεί ζώνη Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (ΟΠΑΠ) κρασιών. Επίσης, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών διαθέτει ένα κατάστημα στη Παροικιά για την πώληση των παριανών προϊόντων, αλλά συντονισμένες προσπάθειες προώθησης του ονόματός τους δεν έχουν γίνει..

Τέλος, ο αγροτουρισμός δεν είναι ανεπτυγμένος στο νησί αν και τουλάχιστον η παράδοση στην οινοποιία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την προσέλκυση επισκεπτών. Αρκετά οργανωμένο για κάτι τέτοιο είναι το οινοποιείο του Μωραΐτη στη Νάουσα, το οποίο διαθέτει ανακαινισμένες εγκαταστάσεις ικανές να οργανώσουν κάτι τέτοιο. Ο χώρος με τη σημερινή του μορφή (Εικόνα 2.6-3, Εικόνα 2.6-4) λειτουργεί τα τελευταία χρόνια και ταξιδιωτικά γραφεία έχουν εισαγάγει και την επίσκεψη στο οινοποιείο σε πακέτα υποδοχής και ξενάγησης ομάδων τουριστών. Όμως η προσέλκυση επισκεπτών αποκλειστικά για δραστηριότητες αγροτουρισμού δεν είναι ακόμα δυνατή καθώς κάτι τέτοιο απαιτεί την συντονισμένη οργάνωση σχετικού τουριστικού προϊόντος

από τους εμπλεκόμενους φορείς (το Δήμο, παράγοντες πρωτογενή τομέα, ταξιδιωτικά γραφεία). Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε αρχικά τη μετατροπή κάποιων καλλιεργούμενων εκτάσεων και εγκαταστάσεων μεταποίησης σε επισκέψιμους χώρους ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να παρακολουθήσουν και να συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία. Επίσης θα ήταν απαραίτητη η προώθηση του σχετικού τουριστικού προϊόντος σε εξειδικευμένες σχετικές εκθέσεις και στο ανάλογο κοινό με έμφαση σε αυτό του εξωτερικού που είναι εξοικειωμένο με αυτή τη μορφή τουρισμού. Τέλος, καθοριστική είναι και η συνεργασία των ταξιδιωτικών γραφείων που πρέπει να οργανώσουν και να προωθήσουν προγράμματα αγροτουρισμού για την αποτελεσματική υποστήριξή του (Πετρόπουλος Δ., 2007).

Εικόνα 2.6-3: Γενική άποψη οиноποιείου
Μωραΐτη

Εικόνα 2.6-4: Αίθουσα ενημέρωσης -
εκδηλώσεων στο οиноποιείο Μωραΐτη

Ο θρησκευτικός τουρισμός στη Πάρο είναι προς ανάπτυξη με κέντρο την Εκατονταπυλιανή και ένα σύνολο ναών και μοναστηριών σε όλο το νησί. Πολλοί είναι οι επισκέπτες που φθάνουν στο νησί για αυτό το λόγο, ενώ γίνονται προσπάθειες συντονισμού και οργάνωσης του δικτύου των χώρων θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται κυρίως και ο τουρισμός τρίτης ηλικίας. Ήδη πολλοί επισκέπτες τρίτης ηλικίας έρχονται στο νησί κυρίως από πρωτοβουλίες των τοπικών ή άλλων ΚΑΠΗ. Το είδος αυτό τουρισμού θα μπορούσε να συνδυαστεί με την οργάνωση του θρησκευτικού τουρισμού, προσφέροντας τουριστική κίνηση στο νησί σε περιόδους εκτός της θερινής.

2.6.3 Διαχείριση τουριστικού προϊόντος (βάσεις δεδομένων, έρευνες αγοράς, χρήση internet, online κρατήσεις κ.λπ.)

Οι προσπάθειες για την προώθηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος είναι αρκετά οργανωμένες. Μάλιστα για το συντονισμό τους είναι υπό σύσταση Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Πάρου με τη συμμετοχή του Δημοτικού Συμβουλίου και εκπροσώπων ενδιαφερομένων συλλόγων με στόχο την διαφήμιση, την ανάπτυξη και την προώθηση του τουρισμού και των εναλλακτικών μορφών του. Ο δήμος, μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών συμμετέχει σε διεθνείς και εθνικές εκθέσεις, όπως η World Travel Market 2007, το Τουριστικό Πανόραμα στην Αθήνα και η Philoxenia 2007 στη Θεσσαλονίκη. Γενικά, η έρευνα αγοράς είναι ένα σημαντικό εργαλείο στην οργάνωση του τρόπου προώθησης του τουριστικού προϊόντος και γίνεται είτε μεμονωμένα είτε μέσω των αρμόδιων φορέων που έχουν την ευθύνη (μελετάται και η σύσταση δημοτικής επιχείρησης. Το προσωπικό που εργάζεται στον τουριστικό τομέα είναι εποχιακό λόγω της τουριστικής κίνησης στο νησί, διαθέτει όμως κατά

κανόνα πολυετή εμπειρία στην παροχή υπηρεσιών καθώς ασχολείται με το τομέα αυτό για πολλά χρόνια, επιτυγχάνοντας καλό επίπεδο υπηρεσιών (Τριβιζά Μ., 2007). Σχετικό σεμινάριο κατάρτισης νέων σε θέματα προώθησης του τοπικού τουριστικού προϊόντος βρίσκεται σε εφαρμογή από τον ΟΑΕΔ.

Πρόσφατα λειτούργησε τουριστικό περίπτερο στη Παροικιά για την οργανωμένη παροχή πληροφοριών και εξυπηρέτηση στην εξεύρεσης διαμονής, αποφεύγοντας τον συνωστισμό ιδιοκτητών καταλυμάτων στο λιμάνι. Οι κρατήσεις μέσω διαδικτύου χρησιμοποιούνται ως μέθοδος από πολλές ξενοδοχειακές μονάδες, κυρίως από αυτές που απευθύνονται σε υποψήφιους επισκέπτες από το εξωτερικό και τους οποίους επιδιώκουν να προσελκύσουν από καλά οργανωμένες και εντυπωσιακές ιστοσελίδες. Η λειτουργία της κεντρικής ιστοσελίδας του Δήμου Πάρου (www.paros.gr) επιδιώκει, εκτός των άλλων, να αποτελέσει ένα κόμβο πληροφοριών για όλες τις δραστηριότητες στο νησί, προσφέροντας στον επισκέπτη της και μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα των διατιθέμενων υπηρεσιών (καταλύματα, εστιατόρια, διασκέδαση κτλ) με ανάλογες συνδέσεις. Σε κάθε περίπτωση η ιστοσελίδα αυτή διαθέτει ένα πλήθος πληροφοριών που απευθύνονται τόσο στο δημότη του νησιού όσο και στον υποψήφιο επισκέπτη (τουριστικός οδηγός). Ο τουριστικός οδηγός επιδιώκει να ξεναγήσει διαδικτυακά τον επισκέπτη σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων, αξιοθέατων και αξιόλογων χαρακτηριστικών του νησιού μέσα από κείμενα και φωτογραφίες, αποκαλύπτοντας, μέχρις ενός σημείου, μια άλλη όψη της ζωής του νησιού που ξεφεύγει από τη στερεότυπη εικόνα του προορισμού της διασκέδασης και των όμορφων παραλιών. Η ολοκλήρωση της εν λόγω ιστοσελίδας θα μπορέσει να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες σε κάθε υποψήφιο επισκέπτη για τον τρόπο που οι ιθύνοντες αντιλαμβάνονται τη διαχείριση του τουριστικού προϊόντος στο παρόν και στο μέλλον. Μπορεί να αποτελέσει την πρώτη και σημαντική πολλές φορές εικόνα για τις υπηρεσίες που προτίθεται να προσφέρει και το είδος και την ποιότητα τουρισμού στον οποίο στοχεύει.

2.6.4 Υποδομές για ποιοτικό τουρισμό

Η Πάρος διαθέτει μακρά παράδοση στον τουριστικό τομέα και στην παροχή ανάλογων υπηρεσιών, γεγονός που της δίνει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα και στον τομέα αυτό. Ο προσανατολισμός σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού και ενδεχομένως σε πιο ποιοτικές από τις υφιστάμενες μπορεί να βασιστεί στην κεκτημένη τεχνογνωσία. Όσον αφορά στην εστίαση, το νησί δεν διαφοροποιείται γαστρονομικά σε σχέση με άλλα νησιά και περιοχές, αν και δίνει προφανώς έμφαση στα θαλάσσια γεύματα. Δεν υπάρχει αποτελεσματική προσπάθεια προώθησης συγκριτικών πλεονεκτημάτων της τοπικής κουζίνας. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε, εκτός από την διαφοροποίηση των εστιατορίων του νησιού και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που ενδεχομένως να αποκτούσαν, να τονώσει και τον πρωτογενή τομέα που δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστεί την εισαγωγή τροφίμων. Ο ποιοτικός τουρισμός και η προσέλκυση επισκεπτών σε περιόδους εκτός της θερινής θα μπορούσε να ενισχυθεί και από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Τέτοιες δράσεις θα εξασφάλιζαν εκτός των άλλων και τη διατήρηση του παραδοσιακού, πλούσιου φυσικού και αγροτικού τοπίου του νησιού, πράγμα που θα συντηρούσε την φήμη του νησιού ως τόπου μοναδικής ομορφιάς και παράδοσης και συνεπώς την αξία που το καθιστά δημοφιλή τουριστικό προορισμό. Αντίθετα, η αλλοίωσή του από την υπερβολική οικιστική ανάπτυξη και η βαθμιαία αστικοποίησή του τοπίου υποβαθμίζει την αξία του τόπου (ακόμη και την τουριστική). Με ανάλογο σκεπτικό θα μπορούσε να λειτουργήσει και ο αλιευτικός τουρισμός στον οποίο ο επισκέπτης καλείται να συμμετάσχει στις δραστηριότητες ενός μικρού αλιευτικού σκάφους. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να αναστείλει την εξαφάνιση του αλιευτικού επαγγέλματος αλλά και του πλούσιου αλιευτικού στόλου του νησιού και να διατηρήσει την ιδιαίτερη αλιευτική του παράδοση, αξιοποιώντας ένα ακόμα συγκριτικό

πλεονέκτημα.

Στην Πάρο διαπιστώνονται φαινόμενα υψηλών τιμών στις υπηρεσίες, τα οποία αποδίδονται σε διάφορους παράγοντες. Ένας απ αυτούς, τα αυξανόμενα λειτουργικά έξοδα (πρώτες ύλες, ασφάλιση εργαζομένων, δημοτικά τέλη κ.ά.) μπορεί να αντιμετωπισθεί είτε με αύξηση των τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών είτε με αύξηση των επισκεπτών, ακόμα και με την εξομάλυνση των αιχμών στη διάρκεια του έτους. Σε κάθε περίπτωση, μια διαχείριση του τουριστικού προϊόντος που μπορεί να προσελκύσει ικανοποιητικό αριθμό επισκεπτών και σε άλλες περιόδους του χρόνου, θα μπορούσε να εξασφαλίσει βιωσιμότητα στις τουριστικές επιχειρήσεις (ιδιαίτερα τις μικρομεσαίες) περιορίζοντας την ανάγκη τυχοδιωκτικής και βραχυπρόθεσμης αντιμετώπισης του τουριστικού προϊόντος. Επίσης, η προτυποποίηση σε μια αγορά που παγκοσμιοποιείται, χρειάζεται τη συντονισμένη δράση και συνεργασία όλων των φορέων που συνδιαμορφώνουν τον τουρισμό με δράσεις καινοτόμες και ανταγωνιστικές. Προς το παρόν όμως, μεγάλο μέρος της οικονομίας του νησιού εξαρτάται από την εποχικότητα και την αβεβαιότητα του τουριστικού τομέα. Άλλωστε η διαμόρφωση μιας πολύπλευρης ισορροπημένης τουριστικής πολιτικής μπορεί να επιλύσει πολλά από τα προβλήματα διαχείρισης των φυσικών πόρων του νησιού που εντοπίζονται κυρίως στους καλοκαιρινούς μήνες.

2.6.5 Χρήση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης

Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης εφαρμόζονται μεμονωμένα σε ορισμένα ξενοδοχεία, αλλά η καταγραφή τους δεν είναι δυνατή. Πάντως σχεδόν όλες οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες διαθέτουν συστήματα πιστοποίησης ποιότητας.

2.6.6 Οχλήσεις: ηχορρύπανση, κυκλοφορία αυτοκινήτων, στάθμευση, κατασκευές σε ακτές κ.λπ.

Οι οχλήσεις τόσο λόγω της τουριστικής κίνησης όσο και λόγω της υπερβολικής κατασκευής νέων παραθεριστικών κατοικιών είναι σημαντικές. Εποχικές πηγές ηχορρύπανσης αποτελούν κυρίως τα νυχτερινά μαγαζιά (bar, clubs) αλλά και μερικά beach bar. Το ίδιο ισχύει και με τα οχήματα κυρίως κατά τους μήνες αιχμής (Ιούλιος, Αύγουστος) τα οποία και πολλαπλασιάζονται προκαλώντας κυκλοφοριακό πρόβλημα ιδιαίτερα στην Παροικία (Δρακουλάκος Ι., 2007). Η ένταση των κυκλοφοριακών προβλημάτων ιδιαίτερα κατά τις περιόδους διακοπών (καλοκαίρι, Πάσχα) τα τελευταία χρόνια αποτελεί συνέπεια της αύξησης των παραθεριστικών κατοικιών οι οποίες ανήκουν όχι σε παροδικούς επισκέπτες αλλά εποχιακούς πλέον κατοίκους του νησιού που έρχονται για αρκετό διάστημα να κατοικήσουν στο νησί φέρνοντας μαζί και το αυτοκίνητό τους (Κουζούμης Ι., 2007).

Η μετατροπή της Πάρου τα τελευταία χρόνια από τουριστικό προορισμό σε τόπο εξοχικής κατοικίας οδηγεί στην έντονη αστικοποίηση του νησιού και την έντονη πίεση για εξεύρεση οικοδομικών χώρων. Η πίεση αυτή οδηγεί σε φαινόμενα παράνομης δόμησης ακόμη και κοντά στον αιγιαλό, αλλοιώνοντας σημαντικά το χαρακτήρα του νησιού.

2.7 Πρωτογενής παραγωγή

2.7.1 Καταγραφή γεωργικών, αλιευτικών, κτηνοτροφικών, δασικών, μεταποιητικών εκμεταλλεύσεων και μονάδων

Η συνολική έκταση της Πάρου είναι 233665 στρέμματα από τις οποίες καλλιεργούνται τα 66665 στρέμματα, ποσοστό δηλαδή 28,6%. Τα υπόλοιπα χαρακτηρίζονται ως βοσκότοποι (με βοσκοϊκανότητα 88000 στρέμματα) ή άγονες εκτάσεις.

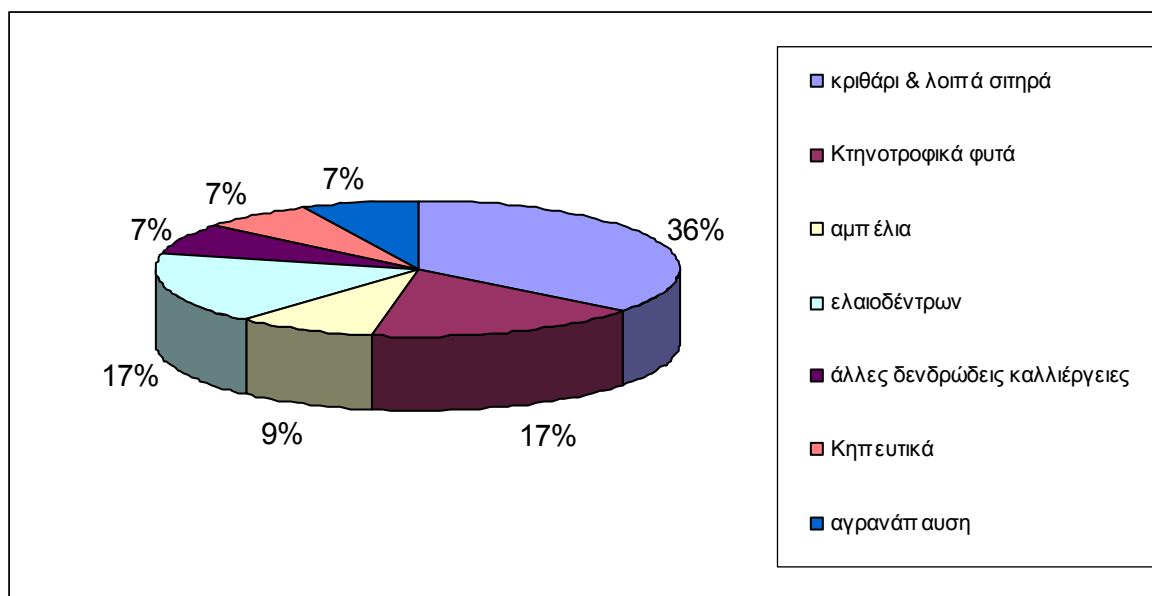
Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις στην Πάρο έχουν γενικά μικρό μέγεθος, πράγμα που είναι χαρακτηριστικό όλων των νησιών των Κυκλάδων. Το μέσο μέγεθος είναι μικρότερο από το αντίστοιχο μέσο μέγεθος της Ελλάδας κι ακόμη μικρότερο από το μέσο μέγεθος του ηπειρωτικού τμήματος. Η μέση έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της Πάρου ανέρχεται σε 39,9 στρέμματα κυμαινόμενη από 31,0 στρέμματα στον Αρχίλοχο μέχρι 53,7 στρέμματα στη Νάουσα. (Καρκαζή Α., 2003)

Ειδικότερα οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις της Πάρου δίνονται στον Πίνακα 2.7-1 από όπου φαίνεται ότι στο νησί επικρατούν οι ετήσιες καλλιέργειες με 20.263 στρέμματα, ενώ οι δενδρώδεις καταλαμβάνουν μόνο 4.184 στρέμματα και τα αμπέλια 5.457 στρέμματα. Οι αρδευόμενες εκτάσεις είναι της τάξης των 3.825 στρέμματα (ΕΣΥΕ 1991) λόγω έλλειψης οργανωμένων αρδευτικών δικτύων που οφείλεται στην ανεπάρκεια των υδατικών πόρων. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής εντοπίζεται στην Παροικιά (βορειοανατολικό τμήμα μέχρι τη Νάουσα) και στη νότια πλευρά μέχρι την Αγκαιριά.

Πίνακας 2.7-1: Γεωργικές εκμεταλλεύσεις δήμου Πάρου (Ε.Σ.Υ.Ε 1994)

Δημοτ. Διαμερ.	Ετήσιες καλλιέργειες	Δενδρώδεις καλλιέργειες	Αμπέλια & σταφ/λα	Λοιπές εκτάσεις	Συνολική έκταση	Αρδευόμενες εκτάσεις
Πάρος	4412	779	1152	613	6956	431
Νάουσα	6604	447	843	940	8834	945
Αγκαιριά	180	504	843	940	8834	945
Κώστας	588	165	552	2775	7339	142
Λεύκες	1457	1086	1004	3173	6720	122
Μάρπησσα	4459	705	458	3043	8765	712
Αρχίλοχος	2563	498	605	1011	4677	528
Σύνολο	20263	4184	5457	12495	52125	3825
Νομός Κυκλάδων	192581	45805	30625	256642	525653	44409

Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), στο νησί καλλιεργείται κυρίως κριθάρι και λοιπά σιτηρά σε έκταση 20000-25000 στρεμμάτων. Κτηνοτροφικά φυτά (βίκος, βρώμη, κριθάρι για σανό) καλλιεργούνται σε έκταση 8000-12000 στρ. ενώ αμπέλια 5500-6000 στρέμματα. Σημειώνεται ότι τα αμπέλια τη δεκαετία του 1980 η αντίστοιχη έκταση ήταν 12000 στρέμματα. Πολλές από αυτές της εκτάσεις μεταπωλήθηκαν κατά την τουριστική ανάπτυξη που ακολούθησε για τη δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων. Η καλλιέργειες ελαιοδέντρων καλύπτουν 10000-12000 στρέμματα (180000 δέντρα), τα κηπευτικά καταλαμβάνουν 4500-5000 στρέμματα, ενώ άλλες δενδρώδεις καλλιέργειες (εσπεριδοειδή, πυρηνόκαρπα, οπωροφόρα κλπ) καλύπτουν περίπου 5000 στρέμματα. Τέλος υπολογίζεται ότι μια έκταση 5000 στρεμμάτων βρίσκεται κάθε χρόνο σε αγρανάπαυση. Στο σχήμα 2.7-1 παρουσιάζεται κατά προσέγγιση το μερίδιο της απασχολούμενης έκτασης που καλύπτει κάθε καλλιέργεια στη Πάρο.

Σχήμα 2.7-1: μερίδιο παραγωγής ανά είδος προϊόντος (ΕΑΣ, 2007)

Η κτηνοτροφία αποτελεί σοβαρό παράγοντα της αγροτικής οικονομίας του νησιού της Πάρου. Εκτρέφονται 7500 αιγοπρόβατα για την παραγωγή κρέατος και λιγότερο για γάλα. Το αντίθετο συμβαίνει με τα 850-1000 βοοειδή (γαλακτοπαραγωγικές αγελάδες) που χρησιμοποιούνται λιγότερο για κρέας. Οι χοίροι υπολογίζονται στους 5000 ενώ καταμετρώνται και 4000 μελισσοκυψέλες. Η κτηνοτροφική παραγωγή ανέρχεται σε 2500-3000 τόνους αγελαδινό και 500 τόνους αιγοπρόβειο γάλα. Όσον αφορά στη παραγωγή κρέατος αυτή είναι περίπου 250-400 τόνους (ΕΑΣ, 2007)

Στον Πίνακα 2.7-2 παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν το ζωικό κεφάλαιο της Πάρου, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (1994).

Πίνακας 2.7-2. Ζωικό κεφάλαιο Δήμου Πάρου (Ε.Σ.Υ.Ε 1994)

Δημοτ. Διαμερ.	Βοο-ειδή	Χοιρο-ειδη -	Προβα-τοειδή	Αιγο-ειδή	Ιππο-ειδή	Κουνέλια	Πουλερικά	Κυψέλες μελισσών
Πάρος	210	60	286	864	125	663	3289	146
Νάουσα	205	123	851	715	48	526	4220	30
Αγκαιριάς	96	138	334	1100	32	464	3725	241
Κώστος	50	127	132	327	28	115	757	
Λεύκες	92	49	461	757	95	719	3948	57
Μάρπησσα	256	79	1365	1392	45	460	5462	65
Αρχίλοχος	164	112	287	657	32	509	4701	16
Σύνολο	1073	688	3716	5812	405	3456	26102	555

Ο Πίνακας 2.7-3 δίνει μια γενική εικόνα των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα. Όπως φαίνεται, τα περισσότερα στοιχεία δίνονται σε βάση εκμεταλλεύσεων οι οποίες μπορούν να συντηρούνται από μια οικογένεια. Η εκτίμηση του αριθμού των κατοίκων που απασχολούνται αμιγώς στον πρωτογενή τομέα είναι δύσκολη κυρίως λόγω της πολυαπασχόλησης.

Πίνακας 2.7-3: εκτίμηση απασχολούμενων ανά είδος παραγωγής

Αμπελουργεία	~950 παραγωγοί
Ελαιοκομεία	1200-1300
Βοειδή	150 εκμεταλλεύσεις
Αιγοπρόβατα	300 εκμεταλλεύσεις
Κριθαρακαλλιέργεια	300 εκμεταλλεύσεις

Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών στο νησί αποτελείται από 10 αγροτικούς συνεταιρισμούς. Διαθέτει HACCP και ISO9001 από τις αρχές του 2007. Είναι αρμόδια για την προμήθεια και διάθεση γεωργικών υλικών και μηχανημάτων, το συντονισμό των επιδοτήσεων, τη συγκέντρωση και διαχείριση δημητριακών και την οινοποιία, ενώ διαθέτει και ελαιουργείο και τυροκομείο. Συγκεκριμένα, συγκεντρώνει περίπου 1000 τόνους δημητριακών ετησίως, ενώ οι υπόλοιποι 1500 χρησιμοποιούνται από τους παραγωγούς για σπορά και ζωοτροφή. Διαθέτει 2 αποθηκευτικά κέντρα για το σκοπό αυτό με χωρητικότητα 2000 τόνους το καθένα (στην Παροικιά και τον Αρχίλοχο). Στην ΕΑΣ διατίθεται το 80% της συνολικής ετήσιας παραγωγής (150-250 τόνοι ελαιόλαδο) για επεξεργασία στο ελαιουργείο της (5000 τόνοι ελαιοκάρπου / ώρα). Το υπόλοιπο 20 % της παραγωγής διατίθεται σε ιδιωτικό ελαιουργείο στη Νάουσα και επιστρέφει στους παραγωγούς για εμπορία. Τέλος, η ΕΑΣ συμμετέχει στον Ελληνικό Οργανισμό Γάλακτος. Το τυροκομείο της είναι σύγχρονο και έχει δυναμικότητα 750-1200 τόνους / χρόνο και επεξεργάζεται 1000-1200 τόνους / χρόνο. Παράγεται γραβιέρα Πάρου, Κεφαλοτύρι, Λευκό Τυρί Πάρου, Γιαούρτι. Η επεξεργασία του υπολοίπου της παραγωγής επεξεργάζεται γίνεται από τους ίδιους τους παραγωγούς.

Όσον αφορά στην οινοποιία, η Πάρος έχει χαρακτηριστεί ζώνη Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (ΟΠΑΠ) κρασιών. Καλλιεργούνται δύο ποικιλίες: η Μονεμβασιά (λευκή) και η Μανδηλαριά (ερυθρά). Η ΕΑΣ συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ετησίως 1000-1500 τόνους σταφύλι για την παραγωγή κρασιού ΟΠΑΠ Πάρου. Το οινοποιείο της Ένωσης έχει δυναμικότητα 4000 λίτρων / ώρα κρασί και διαθέτει εμφιαλωτήριο με δυναμικότητα 1800-2000 φιαλών / ώρα. Η επεξεργασία του υπολοίπου 50% της συνολικής παραγωγής του νησιού γίνεται από το ιδιωτικό οινοποιείο του Μωραΐτη (παραγωγή 300000 φιάλες / χρόνο). Το οινοποιείο του Μωραΐτη διαθέτει την παραγωγή του κυρίως σε αγορές εκτός του νησιού (30% στις Κυκλάδες, 30% στην υπόλοιπη Ελλάδα, 40% στο εξωτερικό). Περίπου 1000 τόνοι οινοποιούνται από τους παραγωγούς και πωλούνται από τους ίδιους.

Η αλιεία στην Πάρο αποτελεί όπως είναι φυσικό ένα από τα παλαιότερα και παραδοσιακά επαγγέλματα. Το νησί της Πάρου υπερέχει όλων των νησιών των Κυκλάδων αλλά και των νησιών του ανατολικού Αιγαίου σε αλιευτικό στόλο. Βέβαια, η αλιευτική δραστηριότητα ήταν πιο έντονη τις προηγούμενες δεκαετίες, που δεν είχαν αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό άλλοι τομείς της οικονομίας και η αλιεία ήταν υγιής κλάδος. Η αλιεία συντηρείται σε οικογενειακή βάση, ενώ πλέον λίγοι είναι αυτοί που απασχολούνται αποκλειστικά σε αυτή (μόνο 3 από τις 80 επαγγελματικές άδειες ανήκουν σε άτομα που ζουν αποκλειστικά από την αλιεία), λόγω εξάντλησης του αλιευτικού πλούτου. Στον Πίνακα 2.7-4 δίνονται αναλυτικά στοιχεία κατά Δ.Δ του αλιευτικού εξοπλισμού, του απασχολούμενου προσωπικού και των ποσοτήτων αλιευμάτων που έγιναν το 1989.

Πίνακας 2.7-4: Είδη, μέσα και ποσότητες αλιείας νήσου Πάρου (1989)

Δημοτικό Διαμέρισμα	Παράκτια Αλιεία με Κωπήλατες Λέμβους					Μηχανοκίνητα Σκάφη Αλιείας	
	Αλιείς	Ερασι-τέχνες	Αλιευτι-κά σκάφη	Σκάφη σε ερασ/νος	Ποσότητες αλιευμάτων (Kg)	Σκάφη μέχρι 19 HP	Ποσότητα αλιευμάτων (Kg)
Παροικία	22	17	45	17	3000	2.1	15000
Αγκαιοιά	20	10	35	10	2500	12	8000
Αογίλογος	10	10	10	10	3000	4	8000
Κώστος	2	2	2	2	250		
Λεύκες	4	4	6	4	850		
Μάοπησσα	25	25	20	20	6000	12	25000
Νάουσα	36	25	40	25	20000	80	800000
Σύνολο	119	93	158	88	35600	129	856000

Τις δεκαετίες που ακολούθησαν η αλιευτική δύναμη του νησιού περιορίστηκε σημαντικά οδηγώντας την αλιεία σε μααρασμό. Κύριο ρόλο σε αυτή την εξέλιξη έπαιξε η απόφαση της Ε.Ε. για περιορισμό του αλιευτικού στόλου στην Ελλάδα, γεγονός που ανάγκασε πολλούς αλιείς να εγκαταλείψουν το επάγγελμα καταστρέφοντας παράλληλα τα σκάφη τους. Επιπλέον η υπεραλίευση αποτελεί παράγοντα υποβίβασμού του αλιευτικού πλούτου της Πάρου. Αυτό αποδίδεται τόσο στον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού των αλιέων που εξασφαλίζει υψηλή απόδοση στην αλιεία των επαγγελματιών όσο και στην αύξηση των ερασιτεχνών αλιέων που δύσκολα μπορούν να ελεγχθούν (τόσο για τη ποσότητα που συλλέγουν όσο και για το χρόνο που το κάνουν), πολλοί από τους οποίους είναι επισκέπτες του νησιού κατά την τουριστική περίοδο. Έτσι, η τοπική αλιεία δε μπορεί να καλύψει την ούτως ή άλλως συνεχώς αυξανόμενη λόγω τουρισμού ζήτηση σε ψάρια και πλέον η Πάρος καλύπτει τις ανάγκες της με εισαγωγές (Σωματείο Αλιέων Παροικιάς, 2007).

Σήμερα στη Πάρο καταμετρώνται περίπου 550 άτομα που απασχολούνται στην αλιεία. Από αυτούς οι 280 είναι ιδιοκτήτες κάποιου σκάφους, ενώ από τους εργάτες οι 150 είναι Αιγύπτιοι. Τα σκάφη αναψυχής που έχουν άδεια ερασιτεχνικής αλιείας από το Λιμεναρχείο Πάρου εκτιμώνται στα 1700, ενώ υπάρχουν και κάποια που έχουν αδειοδοτηθεί από άλλη υπηρεσία και ελλιμενίζονται στη Πάρο. Το σύνολό τους πάντως δε ξεπερνά τα 2000 (Λιμεναρχείο Πάρου, 2007). Ο Πίνακας 2.7-5 παρουσιάζει την εικόνα του αλιευτικού στόλου όπως εκτιμάται σήμερα.

Πίνακας 2.7-5: Αλιευτικός στόλος Πάρου σήμερα (Επαρχείο Πάρου, 2007)

Μέση Αλιεία		Παράκτια αλιεία	
Γριγρι	9	μικτά σκάφη	1-2
Ανεμότρατες / μηχανότρατες	12	Τράτες*	3
τράτες (βυζότρατες)	13	Μηχανότρατες	2-6

	Γριγρι	9
--	--------	---

*ο κύριος όγκος αυτής της κατηγορίας αποσύρθηκε σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ε.Ε.

Τα κύρια αλιευτικά κέντρα του νησιού είναι πρωταρχικά η Νάουσα, η οποία θεωρείται ότι είναι το πρώτο σε όλο το νομό Κυκλάδων, και ακολουθούν με μεγάλη διαφορά οι οικισμοί Μάρπησσας, Παροικιάς, Αρχίλοχου και Αγκαιριάς. Αλιευτικά καταφύγια υπάρχουν στην Παροικιά, στη Νάουσα, στα Πίσω Λιβάδια και στην Αντίπαρο. Επίσης ανεπίσημα προσμετρώνται και άλλα πέντε μικρότερα τα οποία δεν έχουν την κατάλληλη υποδομή για να χαρακτηρίζονται αλιευτικά καταφύγια.

Οι βασικοί ψαρότοποι είναι ο μεγάλος όρμος της Νάουσας, ο διάυλος Παροναξίας και γενικά όλος ο περίγυρος Πάρου - Αντιπάρου, τα Κουφονήσια και ο όλος ο θαλάσσιος χώρος από Αμοργό μέχρι Αστυπάλαια. Στην μεγάλη αυτή περιοχή αλιεύονται μεγάλες ποσότητες γόπας, κολιοί, κουτσομούρες, μαρίδες, σαφρίδια, σμέρνες και μουγγριά.

Τέλος στον πρωτογενή τομέα καταγράφονται και μια σειρά από λατομεία που λειτουργούν στο νησί. Υπάρχουν λατομεία αργών λίθων, σκύρων, άμμου, ασβέστη που εξυπηρετούν τις τοπικές δομικές ανάγκες που είναι αρκετά σημαντικές με δεδομένη τη μόνιμη τουριστική ανάπτυξη σε παραθεριστικές κατοικίες, δημόσια έργα κ.α. Επίσης η εξόρυξη στη Πάρο είναι γνωστή για το γνωστό μάρμαρο της Πάρου. Οι χρωματισμοί του είναι λευκό και γκρίζο και χρησιμοποιήθηκε ιδιαίτερα στην λαϊκή αρχιτεκτονική, αποτελώντας την συνήθη πρώτη ύλη για πολλά αριστουργήματα της αρχαιότητας. Η διαφάνεια του μαρμάρου αυτού είναι εντυπωσιακή και το φως φτάνει ως 3,5 εκ. βάθος. Σήμερα το λιγοστό μάρμαρο τέτοιας ποιότητας προσφέρεται από τα ορυχεία μόνο για γλυπτά. Στην περιοχή Μαράθι δίπλα στο ενεργό λατομείο σώζεται το παλιό ορυχείο το οποίο είναι επισκέψιμο και γίνονται προσπάθειες να αξιοποιηθεί ως τοπίο μοναδικής αξίας για την γλυπτική παράδοση του νησιού, καθώς σώζονται οι διάδρομοι, οι σπηλιές και οι επιγραφές των αρχαίων καλλιτεχνών.

2.8 Φυσικό περιβάλλον

2.8.1 Καταγραφές/εκτιμήσεις: τοπίων ιδιαίτερης αξίας, γενικού τοπίου, μνημείων, παραδοσιακών οικισμών, παλιών εγκαταλελειμμένων οικισμών, βιοτόπων NATURA και άλλων

Φυσικό τοπίο

Η χλωρίδα της Πάρου περιλαμβάνει τα συνήθη είδη που συναντώνται και στις υπόλοιπες Κυκλάδες. Από τις μέχρι σήμερα καταγραφές δεν έχουν εντοπιστεί απειλούμενα είδη στο νησί.

Η φυσική βλάστηση της Πάρου κατατάσσεται στις θερμομεσογειακές διαπλάσεις της Ανατολικής Μεσογείου και έχει κυρίως θαμνώδη ή χορτολιβαδική μορφή. Η πυκνότητα της ποικίλλει ανάλογα με το πέτρωμα, το υπάρχον έδαφος, την κλίση και την έκθεση προς τον ορίζοντα.

Σήμερα στην Πάρο συναντώνται τα ακόλουθα είδη χλωρίδας:

Ceratonia siliqua	Χαρουπιά
Quercus coccifera	Πουρνάρι
Tamarix sp.	Αρμυρίκι

<i>Juniperus macrocarpa</i>	Κέδρο
<i>Juniperus phoenicea</i>	Αγριοκυπάρισσο
<i>Pistacia lentiscus</i>	Σχίνος
<i>Olea europea</i>	Αγριελιά
<i>Thymus capitatus</i>	Θυμάρι

Genista acanthoclada

Το μεγαλύτερο μέρος της φυσικής βλάστησης της Πάρου είναι υποβαθμισμένο λόγω της επίδρασης της βόσκησης, της οικοδομικής δραστηριότητας και των πυρκαγιών. Από την άλλη παρατηρείται επέκταση της θαμνώδους βλάστησης, λόγω της εγκατάλειψης των καλλιεργειών στα ορεινά του νησιού. Η ποώδης χορτολιβαδική βλάστηση έχει συχνή παρουσία, κυρίως στα υποβαθμισμένα και καμένα εδάφη.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στη φυτοκοινωνία του νησιού δεν περιλαμβάνεται το πεύκο, το οποίο υπάρχει μόνο σε περιοχές όπου έχει αναπτυχθεί τεχνητά (αναδάσωση).

Η πανίδα της Πάρου έχει ακολουθήσει την πορεία της βλάστησης όπου τρέφεται και βρίσκει καταφύγιο. Τα κυριότερα θηλαστικά είναι ο λαγός (*Lepus europeus*), το αγριοκούνελο (*Oryctolagus cuniculus*) και το κουνάβι (*Maries boina*). Χαρακτηριστικό πτηνό είναι η πέρδικα (*Alectoris chukar*). Από τα αποδημητικά συναντώνται φάσες, μπεκάτσες, τρυγόνια και αρκετά υδρόβια.

Τα κυριότερα είδη ορνιθοπανίδας που απαντώνται στην Πάρο είναι τα εξής:

<i>Streptopelia decaocto</i>	Δεκαοχτούρα	
<i>Otus scops</i>	Γκιώνης	(ΚΦ)
<i>Athene noctua</i>	Κουκουβάγια	(ΕΦ)
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Γιδοβυζάστρα	
<i>Merops apiaster</i>	Μελισσοφάγος	
<i>Galerida cristata</i>	Κατσουλιέρης	
<i>Hirundo rustica</i>	Σταυροχελίδο	
<i>Sylvia melanocephala</i>	Μαυροτσιροβάκος	(ΕΦ)
<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοχαύτης	
<i>Lanius senator</i>	Κοκκινοκεφαλός	
<i>Cornus corone comix</i>	Κουρούνα	
<i>Passer domesticus</i>	Σπιτοσπουργίτης	
<i>Carduelis chloris</i>	Φλώρος	
<i>Carduelis carduelis</i>	Καρδερίνα	
<i>Buteo buteo</i>	Γερακίνα	(ΕΦ)
<i>Buteo ruffinus</i>	Αετογερακίνα	(ΕΦ R)
<i>Falco tinnunculus</i>	Βραχοκιρκινέζο	(ΕΦ)

<i>Falco biarmicus</i>	Χρυσογέρακο	(ΕΦ V)
<i>Calidris minuta</i>	Νανοσκαλίδρα	(ΠΧ)
<i>Calidris ferruginea</i>	Δρεπανοσκαλίδρα	(Π)
<i>Tringa ochropus</i>	Δασότρυγγας	(Χ)
<i>Larus audouinii</i>	Αιγαιόγλαρος	(ΕΦ Ε2)
<i>Larus cacchinans</i>	Ασημόγλαρος	(ΕΦ)
<i>Columba livia</i>	Αγριοπερίστερο	(ΕΦ)
<i>Apus apus</i>	Σταχτάρα	(ΚΦ)
<i>Apus melba</i>	Σκεπαρνάς	(ΚΦ)
<i>Motacilla flava</i>	Κιτρινοσουσουράδα	(ΚΦ)
<i>Motacilla alba</i>	Λευκοσουσουράδα	(ΕΦ)
<i>Hippolais pallida</i>	Ωχροστριτίδα	(ΚΦ)
<i>Carduelis cannabina</i>	Φανέτο	(ΕΦ)
<i>Emberiza melanocephala</i>	Αμπελουργός	(ΚΦ)
<i>Miliaria calandra</i>	Τσιφτάς	(ΕΦ)

Σύμφωνα με το "Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλόζων της Ελλάδος" οι παραπάνω χαρακτηρισμοί σημαίνουν τα εξής:

E	Κινδυνεύοντα
V	Τρωτά
R	Σπάνια
I	Απροσδιόριστα
O	Εκτός κινδύνου
K	Ανεπαρκώς γνωστά
Φ	Φωλεάζοντα

Στην κοιλάδα των Πεταλούδων στην κεντρική Πάρος απαντάται το σπάνιο είδος της πεταλούδας *Callimorpha quadripunctata*.

Στο νησί εντοπίζονται αξιόλογα οικοσυστήματα:

- Η περιοχή του Έλους Κολυμπήθρες Πάρου βρίσκεται ένα χιλιόμετρο βορειοδυτικά του οικισμού της Νάουσας Πάρου και έχει εμβαδόν 30 στρέμματα. Πρόκειται για παράκτιο περιοδικώς κατακλυζόμενο έλος αλμυρού -υφάλμυρου νερού. Είναι ο σημαντικότερος υδροβιότοπος του νησιού και παίζει αξιόλογο ρόλο ως σταθμός αποδημητικών πτηνών. Απειλείται άμεσα από τη μεγάλη οικιστική πίεση της περιοχής.
- Η Λιμνοθάλασσα της Σάντα Μαρίας βρίσκεται 2 χλμ. ανατολικά της Νάουσας και έχει εμβαδόν περίπου 20 στρέμματα. Η περιοχή καλύπτεται από δασική βλάστηση σε καλή κατάσταση και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα των φυτοκοινωνιών του νησιού.
- Η ρεματιά με τις Πεταλούδες που είναι ενταγμένη στο Δίκτυο "NATURA 2000",

βρίσκεται στο κέντρο του νησιού της Πάρου, κοντά στη Μονή Χριστού. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι ένα μικρό ρυάκι και οι βραχώδεις όχθες του καλύπτονται από φρύγανα (*Thymus capitatus*, *Genista acanthoclada*). Επίσης στην περιοχή υπάρχουν πουρνάρια (*Quercus coccifera*) και Αγριοκυπάρισσα (*Juniperus phoenicea*). Υπάρχουν καλλιέργειες αμπελιών και ελαιώνων τα οποία ανήκουν στην εκκλησία. Ο βιότοπος αυτός έχει μεγάλη οικολογική σημασία λόγω της σημαντικής παρουσίας του πληθυσμού της πεταλούδας *Callimorpha quadripunctata* κοντά στο ρέμα, ένα σπάνιο φαινόμενο στην Ελλάδα (ένα άλλο παράδειγμα είναι η κοιλάδα με τις Πεταλούδες στη Ρόδο) και η ποικιλία των φυτικών ή και καλλιεργημένων εκτάσεων όπως είναι φρυγανικές και θαμνώδεις εκτάσεις καθώς και ελαιώνες.

Η βιοποικιλότητα παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον, καθώς στην περιοχή έχουν παρατηρηθεί χαρακτηριστική είδη φυτών, αμφίβιων και γαστρόποδων. Τα γαστρόποδα *Albinaria coerulea* και *Monacha rothi* είναι ενδημικά στα νησιά του Αιγαίου και το *Deroceas parium* είναι ένα στενοενδημικό είδος της Πάρου. Αλλα σημαντικά είδη είναι τα *Agama stellio* και *Cyrtodactylus kotschy* τα οποία προστατεύονται από τη Συνθήκη της Βέρνης (1979), καθώς επίσης και από την Ελληνική Νομοθεσία (Π.Δ. 66/81).

Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η μείωση των πεταλούδων λόγω της ενόχλησης που δέχονται από την τουριστική πίεση. Επίσης η ανάπτυξη των καλλιεργειών και η χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων έχουν σαν αποτέλεσμα την ελάττωση του πληθυσμού των πεταλούδων στην περιοχή.

Οι αμμοθίνες Δρυού αποτελούν ευαίσθητα οικοσυστήματα που υφίστανται υποβάθμιση από την τουριστική πίεση, την κατασκήνωση και κυρίως τη δόμηση (Καρκαζή Α., 2003).

Πολιτιστικό Τοπίο

Τα μοναστήρια ως σπουδαία κέντρα πολιτισμού, γραμμάτων και τέχνης, διέσωσαν μέσα στα χρόνια όχι μόνον την ορθόδοξη χριστιανική πίστη, αλλά και μορφές τέχνης του Βυζαντίου (υμνογραφία, ζωγραφική), ή ακόμη και θησαυρούς της αρχαιότητας.

Εξωτερικά, τα μοναστήρια μοιάζουν με απόρθητα φρούρια, Αρχιτεκτονικά υπακούουν στην ανάγκη για προστασία από εχθρούς, κακοποιούς ή πειρατές. Εσωτερικά όμως, αντίθετα με την εξωτερική τους όψη, είναι φιλόξενα και φωτεινά. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας τα μοναστήρια όχι μόνον διατηρούν την προηγούμενη ακμή τους, αλλά απολαμβάνοντας τα προνόμια που τους είχε παραχωρήσει η Πύλη, γίνονται κοιτίδες της αντίστασης των υποδούλων Ελλήνων, πνευματικά κέντρα της Ελληνοχριστιανικής Πίστης, άσυλο συχνά των καταδιωγμένων χριστιανών. Κατά την επανάσταση του '21 μάλιστα, πολλά απ' αυτά απετέλεσαν τις θρυαλίδες του ξεσηκωμού.

Μετά τον 3ο μ.Χ. αιώνα, στα θεμέλια των αρχαίων ελληνικών ναών κτίζονται χριστιανικοί ναοί εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή για την Πάρο. Στις αρχές του αιώνα χτίζεται το εκκλησάκι της Παναγιάς, το μετέπειτα παρεκκλήσιο του Αγίου Νικολάου της Εκατονταπυλιανής που είναι το πρώτο χριστιανικό μνημείο που σώζεται μέχρι σήμερα. Άλλα παλαιοχριστιανικά μνημεία είναι ο ναός της Παναγιάς της Εκατονταπυλιανής, δυο βασιλικές στην περιοχή του Βουτάκου και η Αγία Φωτεινή βορειανατολικά της Εκατονταπυλιανής. Από τη Βυζαντινή περίοδο (7ος-15ος αι.), έχουν διασωθεί τέσσερα μνημεία: 1) Ο Άγιος Γεώργιος ο θαλασσίτης στο Πίσω Λιβάδι, 2) ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου στη Μάρπησσα, 3) η Θεοσκέπαστη στα Πρωτόρια της Νάουσας και 4) η Ευαγγελίστρια στα Ψυχοπιανά. Τον 17ο αιώνα χτίζονται τα περισσότερα από τα σωζόμενα μοναστήρια του νησιού.

Τα μοναστήρια στην Πάρο ήταν δεκάδες, τα περισσότερα κτίσματα Τουρκοκρατίας. Σήμερα απομένουν σε λειτουργία μόνο πέντε: 1) Το μοναδικό ανδρικό της Λογγοβάρδας, 2) των Θαψανών, 3) του Αγίου Αρσενίου ή του Χριστού στο Δάσος, 4) του Ταξιάρχη, 5) των Αγίων Θεοδώρων. Παρ' ότι η συστηματική μελέτη της ιστορίας των μοναστηριών της Πάρου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, ακολουθεί μια καταγραφή των σωζόμενων μοναστηριών.

Με βάση τις σχέσεις ιδιοκτησίας, τα μοναστήρια διακρίνονται σε αυτά που υπάγονται στη δικαιοδοσία των τοπικών επισκόπων ή των τοπικών πατριαρχείων, και στα κτητορικά, εκείνα δηλαδή που ανήκουν στη δικαιοδοσία των κληρονόμων του αρχικού ιδρυτή τους. Σύμφωνα με το Βασιλικό διάταγμα του 1834, το ελληνικό κράτος αποφάσισε τη διακοπή λειτουργίας των μονών στις οποίες διέμεναν λιγότεροι από πέντε καλόγεροι (Γ. Πίττας, 1999).

Τα μοναστήρια της Πάρου είναι:

Λογγοβάρδας	Νάουσα	από το 1638
Αγ. Ανδρέα	Νάουσα	από το 1648
Αγίου Χαράλαμπους	Νάουσα	από το 1657
Ταξιάρχων	Νάουσα	
Αγίου Ιωάννη	Νάουσα	από το 1652
Αγ. Γεωργίου Μυροβλήτου	Νάουσα	
Αγίου Ιωάννου Γιατρού	Μάρπησσα	
Αγίου Αντωνίου	Κέφαλος	
Θαψανών	Θαψανά	
Αγίων Θεοδώρων	Ανερατζά	

Αγ. Αρσενίου στο Δάσος	Δάσος	
Παναγίας Εκατονταπυλιανής	Παροικιά	
Αγίων Αναργύρων	Παροικιά	
Αγίου Γεωργίου	Λαγκάδα	από το 1664
Παναγίας Κοντιανής	Μάρμαρα	από το 1664
Αγίου Ιωάννου Καπαρού	Λεύκες	
Αγίου Ιωάννου Γυαλιστή	Λεύκες	
Αγίου Μηνά	Μαράθι	
Αγίας Κυριακής	Λεύκες	
Υπαπαντής του Κυρίου	Λεύκες	από τον 15 ^ο αι.

Στην Πάρο, αλλά και σ' όλες τις Κυκλάδες, εντοπίζονται εκατοντάδες εκκλησίες. Πολλές απ' αυτές κτίστηκαν στα τέλη του 18ου και τον 19ο αιώνα, από εύπορους εμπόρους ή Κοινότητες με οικονομική άνεση όταν, μετά τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους, αναπτύσσεται ελεύθερα το εμπόριο και τα νησιά αποκτούν πλούτο. Άλλες εκκλησίες φτιάχνονται από πλούσιους άρχοντες, από ευσεβείς νοικοκυραίους, ή από ναυτικούς που κινδύνεψαν στη θάλασσα και έχοντας κάνει τάμα στον Άγιο που τους προστάτεψε, χτίζουν μια εκκλησία στο όνομα του. Απλοί άνθρωποι φτιάχνουν μικρές εκκλησίες σαν τάματα για την αποκατάσταση της υγείας προσφίλων τους προσώπων. Ο αρχιτεκτονικός ρυθμός των εκκλησιών στην Πάρο, είναι ποικίλος. Άλλες είναι μικρές, μονόχωρες και τετράγωνες σαν κύβοι, σκεπασμένες είτε με μια επίπεδη στέγη (δώμα) είτε με θόλο. Άλλες έχουν τρούλο, μερικές είναι ενωμένες δύο ή και περισσότερες δημιουργώντας ενδιαφέροντα συμπλέγματα. Η πρόσοψη μπορεί να είναι απλή, έχοντας μόνο έναν λιτό σταυρό, άλλοτε υψώνεται καμπαναριό με ένα ή περισσότερα τόξα σε μονοόροφα ή πολυόροφα σχήματα. Πολλές φορές, στην ίδια εκκλησία παρατηρούνται συνθέσεις καμπαναριών διαφορετικών τεχνοτροπιών. Πολλά ιδιόκτητα εκκλησάκια κτίζονται από τους χωρικούς στην ύπαιθρο, μέσα στα χωράφια τους. Πολλές από τις περιοχές έχουν πάρει το όνομά τους από τέτοιες εκκλησίες. (Γ. Πίττας, 1999)

2.9 Κοινωνία - πολιτισμός

2.9.1 Κέντρα παροχής υπηρεσιών υγείας

Στο νησί υπάρχει ένα Κέντρο Υγείας στην Παροικιά. Είναι πλήρως εξοπλισμένο, αλλά αντιμετωπίζει προβλήματα στελέχωσης. Ελλείψεις διαπιστώνονται κυρίως σε παραϊατρικό προσωπικό, αλλά πολλές φορές μένουν κενές και θέσεις ιατρικού προσωπικού. Υπάρχουν επίσης τρία περιφερειακά ιατρεία, στη Νάουσα, τη Μάρπησσα και την Αγκαιριά, τα οποία στελεχώνονται από ένα γιατρό που μοιράζει την εβδομάδα στα τρία ιατρεία. Οι ελλείψεις σε ιατρικό προσωπικό είναι πιο έντονες τα τελευταία χρόνια καθώς με σχετική ρύθμιση δεν είναι υποχρεωτικό σε αγροτικούς γιατρούς να επισκεφτούν νησιά όπως η Πάρος. Τέλος, διαπιστώνονται κάποιες ελλείψεις και σε υλικοτεχνική υποδομή στα περιφερειακά ιατρεία.

Στην Πάρο υπάρχει υγειονομικό αεροσκάφος για έκτακτες ανάγκες μεταφοράς ασθενούς σε νοσοκομείο. Τουλάχιστον 200 ασθενείς το χρόνο μεταφέρονται επείγοντως σε νοσοκομείο. Ο συντονισμός της αεροδιακομιδής γίνεται από το ΕΚΑΒ, ενώ η απόφαση για την αναγκαιότητα χρήσης του παίρνεται από τους γιατρούς αποκλείοντας τη χρήση του για οποιονδήποτε άλλο λόγο (Βλαχογιάννης Χ., 2007).

2.9.2 Υποδομές και υπηρεσίες παροχής βοήθειας σε ειδικές ομάδες πληθυσμού (ηλικιωμένοι, βρέφη, άτομα με αναπηρία, εξαρτημένα άτομα κ.λπ.)

Στην Πάρο είναι σε εφαρμογή από το Σεπτέμβριο του 2002 το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» το οποίο παρέχει βοήθεια σε άτομα τρίτης και τέταρτης ηλικίας, άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις ή προσωρινά προβλήματα υγείας. Στην ομάδα του προγράμματος συμμετέχει μια ψυχολόγος, μια νοσηλεύτρια και δύο οικογενειακές βοηθοί, ενώ έχει παραχωρηθεί ένα πολυμορφικό αυτοκίνητο από το Υπουργείο Υγείας για τις μετακινήσεις εντός του δήμου. Προσφέρει νοσηλευτική φροντίδα ψυχολογική και κοινωνική στήριξη, ενημέρωση, παροχή πληροφοριών και διασυνδετική με φορείς και υπηρεσίες και διεκπεραίωση κοινωνικοπρονοιακών ζητημάτων, ενώ λειτουργεί και δανειστικό τμήμα βοηθημάτων και άλλων υποστηρικτικών μέσων (αναπηρικά αμαξίδια, περιπατητήρες κ.α).

Το «Βοήθεια στο Σπίτι» έως το Φεβρουάριο του 2006 έχει εξυπηρετήσει 234 άτομα σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα, εντός των οικισμών αλλά και σε απομακρυσμένες περιοχές. Ο μέσος όρος των εξυπηρετούμενων ατόμων ανέρχεται στα 80 άτομα ανά μήνα με αυξητικές τάσεις κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Στο νησί λειτουργεί ένα Κ.Α.Π.Η. στην Παροικιά με παραρτήματα στη Μάρπησσα και την Αγκαιριά. Σημαντικό είναι και το έργο του Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων Δήμου Πάρου Κ.Η.Φ.Η. «Η Αγάπη» στη Νάουσα, που λειτουργεί εδώ και δύο χρόνια και φιλοξενεί 34 ηλικιωμένους. Το Κέντρο λειτουργεί σε 12ωρη βάση και παρέχει νοσηλευτική φροντίδα, ψυχοσυναισθηματική στήριξη, ενημέρωση, παροχή πληροφοριών και αγωγή υγείας στους φιλοξενούμενους και τους συγγενείς τους, βοήθεια σε εξωτερικές εργασίες, ενώ συμμετέχει επίσης ενεργά στην ανακύκλωση.

Τέλος, στη Νάουσα λειτουργεί Κέντρο Φροντίδας Ατόμων Μειωμένης Κινητικότητας (ΑΜΕΑΙ) το οποίο λειτουργεί υπό την ευθύνη και τη δουλειά εθελοντών. Το κέντρο βρίσκεται υπό την αιγίδα του δήμου ο οποίος και χρηματοδοτεί τις ανάγκες λειτουργίας του (www.paros.gr).

2.9.3 Δομές εξυπηρέτησης πολιτών και στήριξης απασχόλησης (ΚΕΠ, βιβλιοθήκες, ΚΕΚ, συμβουλές σε νέους αγρότες ή επιχειρηματίες, συνεταιρισμοί κ.λπ.)

Στην Παροικιά, σε κεντρικό σημείο της πόλης λειτουργεί Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), ενώ παράρτημα λειτουργεί και στη Νάουσα. Επίσης στην Παροικιά λειτουργεί ΚΕΠ του Επαρχείου Πάρου, ενώ για ενίσχυση της απασχόλησης στο νησί, στη Παροικιά υπάρχει γραφείο του ΟΑΕΔ.

Ένα από τα τελευταία προγράμματα που εφάρμοσε ο ΟΑΕΔ στο νησί για την ενίσχυση της απασχόλησης και την κατάρτιση των επαγγελματιών είχε τίτλο «Συνδυασμένη Τουριστική Ανάπτυξη». Στόχος του προγράμματος ήταν η απόκτηση γνώσεων και η χρήση νέων τεχνολογιών, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η τόνωση της τοπικής οικονομίας. Απώτερος σκοπός του ήταν η αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με προσανατολισμό προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού αξιοποιώντας κατάλληλα τους φυσικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό του νησιού. Το πρόγραμμα περιελάμβανε μια σειρά σεμιναρίων σε σχετικά θέματα (*τυποποίηση και προώθηση τοπικών προϊόντων της Πάρου, χρήση νέων τεχνολογιών στην προβολή του τοπικού τουριστικού προϊόντος* κτλ) και έπειτα οι καταρτιζόμενοι είχαν τη δυνατότητα είτε να προσληφθούν σε

τοπικές επιχειρήσεις για δύο χρόνια είτε να απασχοληθούν για ένα χρόνο είτε να επιδοτηθούν για να δημιουργήσουν τη δική τους. Στο πρόγραμμα εντάχθηκαν 75 άτομα από τα οποία το 35% έχει βρει μόνιμη απασχόληση, το υπόλοιπο απορροφήθηκε μόνο προσωρινά στα πλαίσια του προγράμματος, ενώ έξι από αυτούς δημιούργησαν τη δική τους επιχείρηση. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται στο τέλος του 2007, οπότε και μπορεί να γίνει συνολική εκτίμηση για την αποτελεσματικότητά του. Το σημαντικό είναι ότι ανάλογα προγράμματα εφοδιάζουν με ειδικές γνώσεις το ανθρώπινο δυναμικό σε αντικείμενα όπου η σχετική κατάρτιση μπορεί να δώσει πλεονέκτημα στις παρεχόμενες υπηρεσίες στο νησί βοηθώντας τόσο την τοπική οικονομία να αναπτυχθεί βιώσιμα και δημιουργικά, όσο και τους κατοίκους να ενταχθούν σε μια αειφορική προοπτική του νησιού (Τριαντάφυλλος Γ., 2007).

Στο νησί δραστηριοποιούνται πλήθος επαγγελματικών, πολιτιστικών, αθλητικών και άλλων συλλόγων και σωματείων. Παρακάτω απαριθμούνται όλοι οι επαγγελματικοί σύλλογοι και σωματεία που υπάρχουν στη Πάρο και εκπροσωπούν τα συμφέροντα των αντίστοιχων επαγγελματικών κλάδων.

Τομέας Παροχής Υπηρεσιών

- Σύλλογος Καφεζυθεστιάτορων Παροικιάς
- Σύλλογος Καφεζυθεστιάτορων Νάουσας
- Σύλλογος Φίλων Κέντρου Υγείας Πάρου
- Ένωση Ξενοδόχων Πάρου – Αντίπαρου
- Σύλλογος Ξενοδόχων Μάρπησσας Πάρου «ο Ξένιος Ζευς»
- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Δωματίων Πάρου Αντίπαρου «Μαντώ Μαυρογένους»
- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Νάουσας «Φιλόξενος Δίας»
- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Δωματίων Μάρπησσας «ο Γλαύκος»
- Σύλλογος Τουριστικών Καταλυμάτων Αλυκής Πάρου
- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Δωματίων και διαμερισμάτων Πάρου – Αντιπάρου «ο Πωσειδώνας»
- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων δωματίων και Επαγγελματιών Πίσω Λιβαδίου «ο Θαλασσίτης»

Πρωτογενής τομέας

- Αγροτικός και Αλιευτικός Σύλλογος Αγκαιριάς
- Σύλλογος Αλιέων «Η Ανάλυση» Πίσω Λιβαδίου
- Σωματείο Επαγ/τιων Αλιέων Δ. Πάρου
- Σωματείο Επαγ/τιων Αλιέων Αντίπαρου
- Σύλλογος ερασιτεχνών αλιέων Πάρου
- Σύλλογος Μέσης Αλιείας Νάουσας
- Σύλλογος Αλιέων Παράκτιας Αλιείας Νάουσας «ο Άγιος Νικόλαος»
- Αγροτικός και Αλιευτικός Σύλλογος Αγκαιριάς
- Σύλλογος Μελισσοκόμων

Λοιποί επαγγελματικοί σύλλογοι

- Εμπορικός Σύλλογος Πάρου
- Σύλλογος Υδραυλικών

- Σωματείο Ιδιοκτητών Φορτηγών Αυτ/των Δ.Χ.
- Σύλλογος Ιδιοκτητών & οδηγών TAXI
- E.E.BIO.N. Νάουσας
- Εργαζόμενα Σωματεία Λιμένος
- Σύλλογος Ηλεκτρολόγων
- Σύλλογος Πολιτικών Μηχανικών Πάρου
- Σύλλογος Ναυτικών Πρακτόρων Πάρου – Νάξου

Επίσης στην Πάρο δραστηριοποιείται και ένα σύνολο συλλόγων κοινωνικού και άλλου ενδιαφέροντος, η συμβολή των οποίων στη κοινωνική ευαισθητοποίηση και προσφορά είναι σημαντική. Πολλοί από αυτούς στηρίζονται στην εθελοντική προσφορά των μελών τους, συνεισφέροντας σε τομείς της κοινωνίας και του περιβάλλοντος όπου η αυτόβουλη συμμετοχή δείχνει στοιχεία αλληλεγγύης απαραίτητα σε μια κοινωνία που θέλει να αναπτυχθεί ολοκληρωμένα και με σεβασμό σε όλες τις ομάδες που την απαρτίζουν.

- Κέντρο Α.Μ.Ε.Α.Ι.
- Σύλλογος Εθελοντών Αιμοδοτών
- Ο.ΚΑ.ΝΑ
- Σύλλογος Περίθαλψης Αγρίων Ζώων «Αλκυόνη»
- Αστική Εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα «οι φίλοι της Πάρου»
- Βελέντζειο Ίδρυμα
- PAWS Πάρου

Η PAWS είναι διεθνής σύλλογος που δραστηριοποιείται και στη Πάρο τα τελευταία 10 χρόνια στην πρόνοια ζώων (προστασία και παροχή καταφυγίου σε αδέσποτα ζώα κλπ.) στον οποίο δραστηριοποιούνται κυρίως φιλόζωοι μη γηγενείς κάτοικοι του νησιού. Ο δήμος ενισχύει τη δράση τους μόλις τα τελευταία χρόνια ενώ βρίσκονται και σε προσπάθεια ανεύρεσης χώρου φιλοξενίας των αδέσποτων ζώων.

Η «Αλκυόνη» στις κεντρικές εγκαταστάσεις της, περιθάλπει και αποθεραπεύει περίπου 200 διαφορετικά είδη τραυματισμένων πουλιών ή άλλων αγρίων ζώων, τα οποία φτάνουν ζωντανά στην Πάρο χάρη στη βοήθεια των ευαισθητοποιημένων ανθρώπων που οικιοθελώς μεσολαβούν και φυσικά χάρη στους «μόνιμους» εθελοντές του συλλόγου που βρίσκονται πάντα σε ετοιμότητα στους 30 Σταθμούς Πρώτων Βοηθειών της «Αλκυόνης» σε όλη την Ελλάδα (www.alkioni.gr).

Ο Δήμος Πάρου ξεκίνησε από το 1999 την προσπάθεια να δημιουργήσει τη Δημοτική Βιβλιοθήκη με στόχο τη δημιουργία ενός φορέα πολιτισμού και πνευματική καλλιέργεια των πολιτών. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη λειτουργεί στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάρου (Δ.Ε.Π.Α.Π.). Στεγάζεται στο νεοκλασικό κτίριο που βρίσκεται στο κέντρο του παραδοσιακού οικισμού, στη θέση «Αϊ Γιάννης». Είναι πλήρως εξοπλισμένο και το μεγαλύτερο μέρος του έντυπου υλικού της Βιβλιοθήκης (περίπου 6.000 τόμοι από τους 11.000 συνολικά) προέρχεται από δωρεές φορέων και προσώπων, φίλων της Πάρου και της Δημοτικής Βιβλιοθήκης. Η λειτουργία της εξασφάλισε τέσσερις νέες θέσεις εργασίας. Από τον Ιούλιο του 2003 η Βιβλιοθήκη λειτουργεί με βιβλιοθηκονόμο. Επίσης έχουν υλοποιηθεί αλλά και προγραμματισθεί αγορές βιβλίων και συμπληρωματικού εξοπλισμού, γίνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις, ξεναγήσεις, κλπ.

Για την ουσιαστική λειτουργία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης ως φορέα πολιτισμού ο ιδρύθηκε ο «Σύλλογος φίλων της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πάρου» την εξασφάλιση της στήριξης και της ανάπτυξης του έργου. Ο υπαίθριος χώρος της βιβλιοθήκης φιλοξενεί κατά καιρούς πολιτιστικές εκδηλώσεις τόσο της ίδιας της βιβλιοθήκης και του Συλλόγου Φίλων όσο και του Δήμου Πάρου. Κάποιες συνήθειες εκδηλώσεις είναι το χριστουγεννιάτικο παζάρι του «Αρχιλόχου» με πάγκο πώλησης βιβλίων, το Δωρεάν Παζάρι Βιβλίων καθώς και η Βράβευση του Καλύτερου Χρήστη της Βιβλιοθήκης κατά την Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου, το τουρνουά σκάκι, κ.ά (www.infolibraries.gr/paros).

2.9.4 Διαδικασίες ένταξης μεταναστών

Οι μετανάστες που ζουν και εργάζονται στο νησί μιλάνε στη πλειονότητά τους ελληνικά και δεν παρουσιάζουν φαινόμενα αντικοινωνικότητας. Μένουν κυρίως μόνιμα στο νησί. Παλαιότερα λειτουργούσαν τάξεις ενισχυτικής διδασκαλίας για τους αλλοδαπούς μαθητές αλλά αυτό δε συμβαίνει πλέον. Γενικά, θεωρούνται ενταγμένοι στην τοπική κοινωνία και δεν παρατηρούνται φαινόμενα περιθωριοποίησής τους.

Ο συνολικός αριθμός των μεταναστών ανέρχεται στους 8500 από τους οποίους οι 5000 είναι εργαζόμενοι και οι υπόλοιποι εντάσσονται στις μη παραγωγικές κατηγορίες (κυρίως παιδιά). Από τους εργαζόμενους οι 1000 απασχολούνται στην οικοδομή, αποτελώντας το 55% των εργαζόμενων σε αυτό το τομέα. Οι υπόλοιποι 4000 απασχολούνται σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και ξενοδοχεία. Επειδή αυτός ο τομέας παρουσιάζει εποχικότητα, πολλοί εντάσσονται στο ταμείο ανεργίας κατά την μη τουριστική περίοδο. Ως προς την εθνικότητα, οι περισσότεροι είναι από την Αλβανία (7000), και οι υπόλοιποι από Αίγυπτο, Πολωνία κλπ. (Τριαντάφυλλος Γ., 2007).

2.9.5 Εκπαιδευτικές υποδομές

Στον ακόλουθο πίνακα συνοψίζονται η κτιριακή υποδομή του νησιού σε σχολεία (Βλαχογιάννης Χ., 2007):

Πίνακας 2.9-1: Χωρική κατανομή σχολείων στη ν. Πάρο

	Παροικιά	Νάουσα	ΔΔ Μάρπησας	ΔΔ Αρχιλόχου	ΔΔ Λευκών	ΔΔ Κώστους	ΔΔ Αγκαιριάς
νηπιαγωγεία	4	1	2	2	1	1	1
Δημοτικά	2	1	1	1	1		1
Γυμνάσιο	1	1		1			
Γενικό Λύκειο	1	1					
Επαγγελματικά Λύκεια	1						

Τα περισσότερα φροντιστήρια ξένων γλωσσών βρίσκονται στη Νάουσα και την Παροικιά, ενώ υπάρχουν ένα στη Μάρπησσα και ένα στον Αρχίλοχο. Σύμφωνα με στοιχεία της αρμόδιας

υπηρεσίας του Δήμου, ο

Πίνακας 2.9-2 παρουσιάζει το μαθητικό δυναμικό του Δήμου Πάρου (Βλαχογιάννης Χ., 2007).

Πίνακας 2.9-2 Μαθητικό δυναμικό σχολικών μονάδων Δ. Πάρου

		2003	2005	2006
	Νηπιαγωγεία			
1	1ο Ν. Παροικιάς	50	68	36
2	2ο Ν. Παροικιάς	40	40	31
3	3ο Ν. Παροικιάς	0	0	13
4	4ο Ν. Παροικιάς	0	0	15
5	Νάουσας	63	41	48
6	Αγκαιριάς	29	26	23
7	Μάρπησσας	15	8	6
8	Μαρμάρων	9	7	12
9	Προδρόμου	4	6	9
10	Λευκών	14	10	9
11	Κώστου	10	5	5
12	Δρυού	11	11	6
	Σύνολο μαθητών σε νηπιαγωγεία '	245	222	213
	Δημοτικά Σχολεία			
11	1ο Δημοτικό Παροικιάς	224	218	
12	2ο Δημοτικό Παροικιάς	213	204	
13	Νάουσας	252	253	
14	Αρχιλόχου – Μάρπησσας	165	152	
15	Λευκών – Κώστου	45	58	
16	Αγκαιριάς	86	83	
	Σύνολο μαθητών σε Δημοτικά Σχ.	985	968	
	Γυμνάσια – Λύκεια – ΤΕΕ			
17	Γυμνάσιο Παροικιάς	254	272	
18	Γυμνάσιο Νάουσας	115	126	
19	Γυμνάσιο Αρχιλόχου	110	97	
20	Εν.Λύκειο Παροικιάς	195	195	
21	Εν.Λύκειο Νάουσας	110	136	
22	ΤΕΕ Πάρου	164		
	Σύνολο μαθητών στη Γ'βάθμια Εκπαίδευση	948	826	
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2178	2016	

2.9.6 Παραδοσιακές πολιτιστικές δραστηριότητες (κουζίνα, χοροί, τραγούδια, έθιμα, κατασκευές κ.λπ.)

Για την διαφύλαξη, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Πάρου έχει συσταθεί από το 1999 η Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάρου (Δ.Ε.Π.Α.Π.-ΦΕΚ 1595/30-11-2001/τ.Β.). Οι δραστηριότητες της ΔΕΠΑΠ έχουν ως γνώμονα το σεβασμό της αυτοτέλειας της πολιτιστικής δημιουργίας και της ιδιαίτερης συμβολής του κάθε φορέα, τη διασφάλιση του πλουραλισμού, την οργάνωση και ανάπτυξη του ντόπιου καλλιτεχνικού

δυναμικού με στόχο την αυτόνομη πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή του νησιού και την ανάδειξη και ενίσχυση της ερασιτεχνικής δημιουργίας και δράσης των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η Πάρος είναι μέλος του δικτύου Euroart. Το EuroArt, είναι η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των καλλιτεχνικών κοινοτήτων και ιδρύθηκε το 1994 στις Βρυξέλες υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στόχος του είναι η δημιουργία ενός δικτύου κοινοτήτων καλλιτεχνών και καλλιτεχνικών χωριών στην Ευρώπη τα οποία αντιπροσωπεύουν. μία σημαντική κοινή ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά (www.paros.gr).

Η πολιτιστική δραστηριότητα του νησιού είναι αρκετά έντονη τόσο μέσω των πολυάριθμων πολιτιστικών και αθλητικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται όσο και με τις συνδυασμένες δράσεις και διοργανώσεις που όλοι οι παραπάνω φορείς πραγματοποιούν μέσα στο χρόνο και ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες.

Οι σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στο νησί απαριθμούνται παρακάτω:

Πολιτιστικοί σύλλογοι

Αρχίλοχος, Παροιτιά

Μουσικοχορευτικό Συγκρότημα Νάουσας

Χορευτικός Όμιλος Νάουσας

Σύλλογος Γυναικών Νάουσας

Σύλλογος Γυναικών Μάρπησσας

Εκπολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος
Καμαρών

Σύλλογος Εξωραϊστικός «Αρνακας»

Πολιτιστικός Σύλλογος Προδρόμου «Σκόπας
Πάριος»

Πολιτιστικός Σύλλογος Αγκαιριάς

Σύλλογος «Υρια» Λευκών

Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος
Μαραθίου – Βουνίου «Άγιος Μηνάς»

Σύλλογος «Φίλοι του Δρυου»

Σύλλογος «Ατλαντίς» Άσπρο Χωριό

Σύλλογος Κολυμπηθρών

Αθλητικοί σύλλογοι

Ναυτικός Όμιλος Πάρου (Ν.Ο.Π.)

Γυμναστικός Αθλητικός Σύλλογος Πάρου
(ΓΑΣΠ)

Αθλητικός Όμιλος Πάρου (Α.Ο.Π.)

Α.Μ.Ε.Σ. «Νηρέας», Νάουσα

Α.Μ.Ε.Σ. Μαρπησσαϊκός

Το Μουσικοχορευτικό Συγκρότημα και η Θεατρική Ομάδα Νάουσας Πάρου λειτουργούν εδώ και χρόνια στην Νάουσα και έχουν επιδείξει έργο που συμβάλλει στην πολιτιστική αναβάθμιση του νησιού. Είναι μέλος του C.I.O.F.F. Ελλάδος (Ουνέσκο-B), τον Διεθνής Οργανισμός Διοργανωτών Φεστιβάλ. Συνεργάζεται με τους άλλους φορείς του νησιού και της χώρας γενικότερα, με στόχο την πολιτιστική ανάπτυξη. Λειτουργούν εννιά τμήματα χορευτών με 200 περίπου μέλη, δύο παραδοσιακής μουσικής, ένα θεατρικό, ενώ ιδρύθηκε και Λαογραφική Συλλογή. Έχει συμμετάσχει σε διεθνείς και εγχώριες εκδηλώσεις με παρουσίες σε διεθνή

τηλεοπτικά δίκτυα.

Με ανάλογη δράση είναι και ο Χορευτικός Όμιλος Νάουσας (ΧΟΝ). Η δράση τους, εκτός από τη διατήρηση και προώθηση των παραδοσιακών χορών, μουσικής και λαογραφίας, σκοπεύει και στη γνωριμία και η δημιουργία σχέσεων φιλίας με τους κατοίκους άλλων περιοχών της Ελλάδας και του εξωτερικού, που έχουν παρόμοια ενδιαφέροντα και δραστηριότητες. ΧΟΝ περιλαμβάνει τμήματα παραδοσιακών χορών, παραδοσιακής μουσικής, λαογραφίας και θεατρικού παιχνιδιού. Έχει συμμετάσχει και διακριθεί σε πολλά ελληνικά φεστιβάλ και διοργανώσεις αλλά και διεθνή Έχει μεταξύ άλλων διοργανώσει δύο σεμινάρια σε συνεργασία με την Ε.Ε. (Διδασκαλίας ελληνικών παραδοσιακών χορών – 1994, «Οι λύρες της Ελλάδας και οι χοροί τους» - 1996), το Α΄ Πανκυκλαδικό Φεστιβάλ Μουσικοχορευτικών Συγκροτημάτων («Οι Κυκλάδες στον κύκλο της παράδοσης, της μουσικής και του χορού» - 1998), ενώ σε συνεργασία με το θέατρο «Δόρα Στράτου» παρουσίασε για πρώτη φορά στις Κυκλάδες αυθεντικές νυφιάτικες φορεσιές, μαζί με ένα μεγάλο αφιέρωμα στον παριανό γάμο και τα έθιμά του («Αφιέρωμα στη νυφιάτικη φορεσιά» - 2000). Παράλληλα, εφαρμόζονται σταθερά προγράμματα πολιτιστικών ανταλλαγών με συγκροτήματα από περιοχές της Ελλάδας, την Κύπρο και το εξωτερικό. (www.paros.gr).

Επιπλέον, λειτουργεί Σχολή Μουσικής που ιδρύθηκε το 1987. Στην Σχολή φοιτούν παιδιά προσχολικής ηλικίας, παιδιά μέσης εκπαίδευσης αλλά και ενήλικες (περίπου 150 μαθητές) σε τμήματα πιάνου, κιθάρας, βιολιού και μπουζουκιού, ενώ λειτουργεί και χορωδία.

Κάθε χρόνο διοργανώνονται στο νησί μια σειρά από εκδηλώσεις οι οποίες περιλαμβάνουν κινηματογραφικές προβολές, συναυλίες με παριανούς και άλλους καλλιτέχνες, αλλά και από τους μουσικούς συλλόγους του νησιού, καθώς και εκθέσεις του Εικαστικού Εργαστηρίου. Οι εκδηλώσεις κατά τους καλοκαιρινούς μήνες πυκνώνουν και περιλαμβάνουν συναυλίες, αθλητικές εκδηλώσεις, πανηγύρια κ.ά. Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που οργανώνονται κάθε χρόνο απεικονίζει το μέγεθος της πολιτιστικής δραστηριότητας στη Πάρο, καθώς αυτές δεν στηρίζονται στην επίσκεψη ξένων καλλιτεχνών αλλά στη τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες από τις εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2006, που δείχνουν την ποικιλία των δραστηριοτήτων στο νησί..

- ✓ Συναυλίες: κλασσικής, λαϊκής, παραδοσιακής μουσικής από παριανούς και ξένους καλλιτέχνες, αλλά και μαθητές. Εκδηλώσεις από τη Σχολή Μουσικής, το μουσικοχορευτικό συγκρότημα και τη Χορωδία Νάουσας, καθώς και το Χορευτικό Συγκρότημα Δήμου Πάρου
- ✓ Αθλητικές εκδηλώσεις:
 - Πανελλήνιο Πρωτάθλημα optimist από ΝΟΠ
 - Αγώνας βολλεϋ στο Λογαρά
 - Beach volley στο Λογαρά
 - Κωπηλατικοί αγώνες στη παραλία Δρυού
 - Παγκόσμιο Πρωτάθλημα kite surfing στη Πούντα(χορηγοί ΕΟΤ, Δ. Πάρου)
 - Εσωτερικό Πρωτάθλημα κολύμβησης, ΝΟΠ
- ✓ Πανηγύρια
 - Αναλήψεως στο Πίσω Λιβάδι
 - Εορτασμός Παναγίας

Εκατονταπυλιανής

- Αγ. Αναργύρων, Παροιτιά
- Αγ. Άννας στη Παροιτιά
- Αγ. Αθανασίου του Παρίου στο Κώστος
- Αγ. Μαρίνας, Κώστος
- Αγ. Παντελεήμονα στο Κώστος
- Σωτήρος
- Πανηγύρι «Καράβολα», Λεύκες
- Αγ. Ιωάννη Δέτη, Νάουσσα
- Αγ. Ιωάννη, Λεύκες
- Πέρα Παναγιάς, Μάρμαρα
- Τιμίου Σταυρού, Αγκαιριά
- Αγ. Ιωάννου Θεολόγου, Δρυός

Το πανηγύρι της Σωτήρος στην Αλυκή συνδυάζεται με τη λεγόμενη γιορτή ψαριού όπου προσφέρεται φρέσκο παριανό ψάρι και τοπικό κρασί και παίζει νησιώτικη ορχήστρα αναδεικνύοντας την πολιτιστική και γαστρονομική ιδιαιτερότητα του τόπου. Ανάλογες είναι και οι εκδηλώσεις και στα υπόλοιπα πανηγύρια.

✓ Άλλες εκδηλώσεις

- Εκθέσεις του Εικαστικού Εργαστηρίου
- Εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας
- Φεστιβάλ αργεντινικού ταγκό στη Νάουσα (υπό την αιγίδα της Πρ. Αργεντινής)
- Θεατρική παράσταση από Χορευτικό Όμιλο Νάουσας Πάρου
- Διαγωνισμός διηγήματος
- Παζάρι παραδοσιακών προϊόντων, καλλιτεχνημάτων και έκθεση βιβλίου στην Αλυκή
- Εκδήλωση Ναυτικής Εβδομάδας
- Γιορτή Ψαριού Κρασιού με ντόπια προϊόντα στη Νάουσα
- Θερινό σχολείο Πάρου του Παν. Αιγαίου στο σπίτι της Λογοτεχνίας
- Αναβίωση του εθίμου του Αϊ Γιάννη του Κλήδωνα

Η αναβίωση του εθίμου του Κλήδωνα περιλαμβάνει κάψιμο στεφάνων του Μάη, μεταφορά της στάμνας με το αμίλητο νερό και παραδοσιακούς χορούς και πραγματοποιείται την ίδια μέρη στα τέλη Ιουνίου σε πολλούς οικισμούς όπως τη Νάουσα, τον Πρόδρομο, τη Μάρπησσα, το Ασπρο Χωριό (ΔΕΠΑΠ, 2007).

Πολιτιστικές Υποδομές

Η Πάρος διαθέτει πλούσια πολιτιστική παράδοση και δραστηριότητα που προβάλλεται εν μέρει και από τα μουσεία και της συλλογές που βρίσκονται σε όλο το νησί. Η ΔΕΠΑΠ πρόσφατα εξέδωσε έναν συνοπτικό κατάλογο που καταγράφει όλες τις πολιτιστικές υποδομές του τόπου:

✓ Παροιτιά

- Αρχαιολογικό Μουσείο: Βρίσκεται δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας της Εκατονταττυλιανής. Περιλαμβάνει αρχαιολογικά εκθέματα από τα προϊστορικά μέχρι και τα Ρωμαϊκά χρόνια.
- Εκκλησιαστικό Μουσείο Πάρου: Στεγάζεται στο Προσκύνημα της «Εκατονταττυλιανής». Περιλαμβάνει εικόνες 15ου-16ου έως 18ου αι. και ιερά σκεύη, που προέρχονται από το Ιερό προσκύνημα, καθώς και από άλλους ναούς της Πάρου.
- Εικαστικό Χώρος Νικολάου Περαντινού: Βρίσκεται στον λόφο της Αγίας Άννας. Το Αιγαιοπελαγίτικο σπίτι, όπου είχε το εργαστήριο του ο καλλιτέχνης, δωρήθηκε στο δήμο Πάρου και από το 1991 γίνονται σ' αυτό εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, σεμινάρια γλυπτικής καθώς και διαλέξεις για την ιστορία της τέχνης.
- "Ανθέμιον" Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο: Βρίσκεται στο δρόμο από Παροικία προς Αλυκή. Περιλαμβάνει: χειρόγραφα, συλλεκτικά βιβλία, χαρακτηριστικά και χάρτες 15-19 αι., ναυτικά όργανα, μέτρα και σταθμά, νομίσματα, τάματα, μέταλλα, κοσμήματα, παλιές φωτογραφίες.
- Βυζαντινό Μουσείο Εκατονταττυλιανής

✓ Νάουσα

- Βυζαντινή Συλλογή: Βρίσκεται στα κελιά του ναού του Αγίου Αθανασίου, στην είσοδο της Νάουσας. Περιλαμβάνει εκκλησιαστικά κειμήλια και εικόνες 15ου και 16ου αι.
- Λαογραφική Συλλογή "Ελληνικές Τοπικές Φορεσιές": Περιλαμβάνει ανδρικές και γυναικείες τοπικές παραδοσιακές φορεσιές από όλη την Ελλάδα, καθώς και από την Πάρο. Βρίσκεται πίσω από την εκκλησία της Παντάναςσας
- Λαογραφικό Μουσείο «Θώνα Κάπαρη»: Βρίσκεται στο κέντρο Νάουσας. Περιλαμβάνει ιστορικά και λαογραφικά αντικείμενα, βιβλία, χειρόγραφα, καθώς και φωτογραφικό υλικό από το 1930 και μετά.
- Συλλογή Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Έργων Νάουσας Πάρου

✓ Λεύκες

- Λαογραφικό Μουσείο "ΜΕΑΣ ΥΡΙΑ": Περιλαμβάνει περίπου 300 αντικείμενα οικιακής και επαγγελματικής χρήσης.
- Μουσείο Λαϊκού Πολιτισμού του Αιγαίου (Συλλογή Πίττα): Μέσα σε ένα χώρο 250τ.μ. υπάρχουν εκθέματα καλαθοπλεκτικής, σιδηρουργίας, αγγειοπλαστικής, επίπλων, καθώς και συλλογή πετρωμάτων.

✓ Μάρπησσα

- Λαογραφικό Μουσείο: Περιλαμβάνει αντικείμενα οικιακής και επαγγελματικής χρήσης.
- Μουσείο Γλυπτικής "Νικόλαος Περαντινός": Περιλαμβάνει γλυπτά, ανάγλυφα και μέταλλα που δώρισε ο διάσημος Παριανός γλύπτης στην γενέτειρά του.
- Εκκλησιαστικό – Βυζαντινό μουσείο πινακοθήκη Μάρπησσας

✓ Αλυκή

- Κυκλαδίτικη Λαογραφία: Τόσο στην αίθουσα, όσο και στον εξωτερικό χώρο του κτήματος βρίσκονται πλοία και πολλές άλλες λειτουργικές χειροποίητες μινιατούρες, κατασκευασμένες με παραδοσιακά υλικά από έναν απλό ψαρά, τον Μπενέτο Σκιαδά. (ΔΕΠΑΠ, 2007)

Το μουσείο γλυπτικής «Ν. Περαντινός», που βρίσκεται υπό κατασκευή, φιλοδοξεί να γίνει πόλος έλξης επιστημόνων και καλλιτεχνών που σχετίζονται με τη γλυπτική. Η παράδοση του νησιού σε αυτό τον τομέα ξεκινάει από τους κλασσικούς χρόνους και σχετίζεται και με την εξόρυξη του διάσημου παριανού μαρμάρου, πρώτης ύλης πολλών γλυπτών της αρχαιότητας. Με αφορμή τη συλλογή που δώρισε ο γλύπτης σχεδιάζεται λοιπόν ο χώρος αυτός να φιλοξενήσει σεμινάρια και μαθήματα μαρμαρογλυπτικής όπως και σχετικές διαλέξεις, πράγμα που μπορεί να καθιερώσει το νησί σε σημείο αξιομνημόνευτο για τη σύγχρονη γλυπτική και προσφέροντας του διεθνή αναγνώριση. Θετική είναι άλλωστε η εμπειρία από το διεθνές συνέδριο γλυπτικής που διοργάνωσε ο πολιτιστικός σύλλογος «Αρχίλοχος» σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές το 1997 και που μετέτρεψε το νησί για λίγες μέρες σε διεθνή «κοιτίδα» πολιτισμού και διαλόγου για την τέχνη προσδίδοντας του μια πρωτόγνωρη αίγλη.

Σπίτι της Λογοτεχνίας

Το σπίτι της Λογοτεχνίας αποτελεί μια αρκετά πρωτότυπη ιδέα για τα ελληνικά δεδομένα και λειτουργεί από το 2003. Ο χώρος αυτός λειτουργεί όλο το χρόνο στα πρότυπα των αντίστοιχων του εξωτερικού, προσφέροντας τις κατάλληλες συνθήκες για συγγραφική ή μεταφραστική εργασία. Σε αυτό φιλοξενούνται επαγγελματίες μεταφραστές και λογοτέχνες από την Ελλάδα και το εξωτερικό που έχουν συμβόλαιο με εκδοτικό οίκο. Οι φιλοξενούμενοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αναφέρουν στη έκδοσή τους ότι η εργασία τους εκπονήθηκε στον συγκεκριμένο χώρο, ενώ κατά τη διάρκεια της παραμονής τους επιδιώκεται η συμβολή τους στην τοπική πολιτιστική ζωή. Κάτι τέτοιο δημιουργεί μια διαφορετική εικόνα για την Πάρο σε ανθρώπους των γραμμάτων, διεθνώς αναγνωρισμένους, μιλώντας για αυτό ως μια πηγή έμπνευσης για το έργο τους. Δεν είναι λίγες και οι περιπτώσεις που έχουν αναπτυχθεί φιλίες και συνεργασίες στο σπίτι κατά τη διαμονή των επισκεπτών. Το Σπίτι εξασφαλίζει την απαιτούμενη ησυχία για τη δουλειά των επισκεπτών σε ένα όμορφο περιβάλλον. Σημειώνεται ότι το σπίτι διαθέτει υπολογιστικό κέντρο και οι επισκέπτες αυτοεξυπηρετούνται στην κουζίνα του σπιτιού.

Το κτίριο που το στεγάζει λειτουργούσε από το 1977 ως το 1992 ως Ξενία και από τότε ως το 2002 ως ξενοδοχείο, αλλά και ως καφετέρια και εστιατόριο με παραδοσιακά πιάτα χωρία όμως ιδιαίτερη επιτυχία. Η ιδέα για δημιουργία του Σπιτιού Λογοτεχνίας με πρωτοβουλία του ΕΚΕΜΕΛ και του Δήμου έδωσε άλλη πνοή στο χώρο αλλά και το χωριό. Το κτίριο ανακαινίστηκε και αναμορφώθηκε, ώστε να είναι κατάλληλο για τους σκοπούς που θα εξυπηρετούσε. Το οικοπέδο ήταν κοινοτικό και με τον Καποδίστρια πέρασε στο Δήμο. Ο Δήμος στηρίζει οικονομοτεχνικά τη λειτουργία του χώρου, με τη συντήρησή του και την πρόσληψη προσωπικού και το ΕΚΕΜΕΛ την προώθηση της λειτουργίας του στους υποψήφιους επισκέπτες.

Πέραν των παραπάνω, η λειτουργία του Σπιτιού έχει αποδεδειγμένα δώσει άλλη πνοή στις Λεύκες προσφέροντας και οικονομική ενίσχυση, είτε λόγω του προσωπικού που απασχολείται εκεί (και το οποίο θα αυξηθεί όσο η ιδέα εδραιώνεται και έχει μεγαλύτερη προσέλευση) είτε

λόγω των μικρών επιχειρήσεων σίτισης ή μικροπωλήσεων που επισκέπτονται όσοι διαμένουν εκεί.. Έτσι, οι Λεύκες φιλοξενούν μία πρωτοποριακή ιδέα που δείχνει την πρόθεση των Παριανών για στροφή και στον ποιοτικό πολιτιστικό τουρισμό, μετατρέποντας το χωριό σε κέντρο συγκέντρωσης και καλλιέργειας ανθρώπων των γραμμάτων και της διανόησης.

Παράλληλα, το σπίτι της Λογοτεχνίας φιλοξενεί και σεμινάρια λογοτεχνικού ή ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικές από τις διοργανώσεις που έχει φιλοξενήσει το σπίτι και που δείχνουν το εύρος των ανθρώπων που προσελκύει η πολύπλευρη λειτουργία του σπιτιού και τη σημασία που έχει αυτό για την εικόνα του νησιού:

- Συμπόσιο του Πανεπιστημίου Fullbright της Iowa
- Συνάντηση εργασίας (workshop) σχετικά με τη μετάφραση από φοιτητές και καθηγητές του Πανεπιστημίου της Ρώμης και μέλη του EKEMEL
- Επισκέψεις από το Πανεπιστήμιο του Μονάχου και της Μάλαγα
- Συμπόσιο ποίησης σε συνεργασία με έλληνες και ξένους ποιητές
- Μεταφραστικό σεμινάριο υπό την αιγίδα του EKEMEL με συμμετοχές από Γαλλία
- Σεμινάριο του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Παν. Αθηνών
- Θερινό Σχολείο «Νησιωτικός χώρος και ολοκληρωμένη ανάπτυξη» του Παν. Αιγαίου
- Σεμινάριο δημιουργικής Γραφής
- Σεμινάριο Θεάτρου

Τα όσα έχουν γίνει στα τέσσερα πρώτα χρόνια λειτουργίας του σπιτιού αποδεικνύουν τη επιτυχία της ιδέας και καθιστούν απαραίτητη την ακόμη μεγαλύτερη υποστήριξή της και προώθησή της. Κυρίως είναι απαραίτητη η προώθησή της στο εξωτερικό όπου ανάλογες ιδέες λειτουργούν και υπάρχει ζήτηση για ανάλογους χώρους. Καθώς η επισκεψιμότητα του χώρου αυξάνεται, κρίνεται απαραίτητη και η ενίσχυση του χώρου σε υλικοτεχνική υποδομή (Ραγκούση Κ., 2007)

Πολιτιστικός Σύλλογος «Αρχίλοχος»

Ο πολιτιστικός σύλλογος «Αρχίλοχος» έχει σπουδαία και πολύπλευρη ιστορία στο νησί συνδυάζοντας σχεδόν το όνομά του με την πολιτιστική και γενικότερη συλλογική δράση των πολιτών του. Ξεκίνησε ως αθλητική και πολιτιστική ομάδα το 1976 και σήμερα διατηρεί τη λειτουργία της Κινηματογραφικής Λέσχης, την Οικολογική Ομάδα, τη Θεατρική Ομάδα, τη χορωδία και διάφορες άλλες ανεξάρτητες ομάδες, που οργανώνουν εκδηλώσεις καθώς και συναντήσεις, συζητήσεις και συνελεύσεις.

Τα σημερινά τμήματα του Συλλόγου είναι:

- α) Η Κινηματογραφική Λέσχη.
- β) Η Μουσική Ομάδα με τη χορωδία και τους ανεξάρτητους μουσικούς.
- γ) Η Οικολογική Ομάδα.
- δ) Το Ελεύθερο Βήμα.
- ε) Ομάδα μεγάλων θεσμικών εκδηλώσεων (Λαϊκό πανηγύρι, Παζάρι Χριστουγέννων, Εκθέσεις διάφορες).

στ) Η Θεατρική Ομάδα, που έχει ανεβάσει τελευταία σημαντικά έργα («Μήδεια» του Μποστ (2001), «Λυσιστράτη» του Αριστοφάνη (2002), «Φαύστα» του Μποστ (2003), «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα» του Φ. Λόρκα (2004).

Με τη δράση του έχει αναδειχθεί σε έναν από τους πιο δραστήριους Συλλόγους των Κυκλάδων.

Το 1983 παρουσίασε το «Άξιον Εστί» στην Πάρο και στη Σύρο με παρόντα μάλιστα τον Μίκη Θεοδωράκη, που επαίνεσε το έργο του Συλλόγου. Την επόμενη χρονιά ο «Αρχίλοχος» παρουσίασε το «Πνευματικό Εμβατήριο» στην Πάρο, τη Σύρο και τη Μύκονο με παρόντα κι αυτήν τη φορά το μεγάλο μουσικό. Το Σεπτέμβριο του 1983 ο «Αρχίλοχος» επιχείρησε το πρώτο Πολιτιστικό Συνέδριο των Κυκλάδων στις Λεύκες Πάρου με μεγάλη επιτυχία. Από την ίδια χρονιά άρχισε μια σπουδαία θεσμική εκδήλωση, το Λαϊκό Πανηγύρι, προς τιμήν των αγροτών και των ψαράδων του νησιού. Το Λαϊκό Πανηγύρι επαναλήφθηκε για μερικά χρόνια. Έχει επίσης διοργανώσει μεγάλες μουσικές εκδηλώσεις, που βγήκαν από τα σύνορα του νησιού, αλλά και μικρές, που ανέδειξαν ένα φυτώριο σπουδαίων Παριανών μουσικών.

Η δράση του Συλλόγου κίνησε το Δήμο Πάρου προς την ίδρυση και λειτουργία της Δημοτικής Σχολής Μουσικής, με πολύ σπουδαία για το νησί και τον πολιτισμό αποτελέσματα.

Ο «Αρχίλοχος» αν και ξεκίνησε ως αθλητικός σύλλογος, φαίνεται ότι η πολιτιστική, αλλά κυρίως η περιβαλλοντική του παρέμβαση στα πράγματα έχει πάρει μεγαλύτερο μέρος στις δράσεις του. Η Οικολογική Ομάδα έχει διοργανώσει συναντήσεις, ημερίδες και συνέδρια για το περιβάλλον και διακρίθηκε στον αγώνα για τη διατήρηση και προστασία του νησιωτικού περιβάλλοντος. Από τις σπουδαιότερες ημερίδες και συνέδρια ήταν: α) Για τη διαχείριση των απορριμμάτων, β) Για τις δασικές εκτάσεις και τους βοσκότοπους, γ) Για τη διαχείριση του νερού και τους υγρότοπους. δ) Για τα θαλάσσια οικοσυστήματα και την προστασία τους. ε) Για τα αρχαία λατομεία μαρμάρου, την ιστορία και την ανάδειξη τους. στ) Για την χλωρίδα και την πανίδα του νησιού και των Κυκλάδων.

Βρίσκεται σε συνεργασία με σχολεία για την εφαρμογή περιβαλλοντικών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης. Υποστηρίζει την προστασία του πρωτογενή τομέα και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, διοργανώνοντας σχετικές ημερίδες ενημέρωσης. Είναι σε συνεργασία με τους αλιείς με στόχο την ορθολογικότερη εκμετάλλευση και προστασία του θαλάσσιου χώρου. Μέριμνα του συλλόγου είναι να κάνει ουσιαστικές παρεμβάσεις και προτάσεις με στόχο την διαμόρφωση υλοποιήσιμων πολιτικών προς την κατεύθυνση μιας πιο ποιοτικής και ολοκληρωμένης ανάπτυξης με σεβασμό στην πολιτιστική παράδοση του νησιού και την φυσική ομορφιά του. Οι δραστηριότητές του επιδιώκουν την συμμετοχή της κοινωνίας με την ευαισθητοποίησή της και διαδικασίες «ελεύθερου βήματος», ώστε να διαμορφωθούν εφικτές προτάσεις και αποδεκτές από αυτή. Η διοικητική δομή του χαρακτηρίζεται από μη συγκεντρωτική δράση με μια εξωστρεφή πολιτική που επιτρέπει την δημιουργία αυτόνομων φορέων. Χαρακτηριστικό είναι ότι και ο Σύλλογος Περίθαλψης Αγρίων Ζώων «Αλκυόνη» ξεκίνησε ως ομάδα του «Αρχίλοχου» και ύστερα αυτονομήθηκε.

Πολλές είναι και οι εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν με τη συνεργασία και τη βοήθεια του «Αρχίλοχου». Ένα από αυτά ήταν το Διεθνές Συνέδριο «Παρία Λίθος», που έγινε στην Πάρο το 1997 με τη συνεργασία και του «Αρχίλοχου». Σε αυτό συμμετείχαν ύστερα από επιλογή 70 Πανεπιστήμια από όλο τον κόσμο, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι στη σχετική πρόσκληση είχαν ανταποκριθεί 150. Το συνέδριο αυτό συνέβαλε στο να κατανοηθεί περισσότερο η αξία του αρχαίου λατομείου μαρμάρου και να υπάρξουν μελέτες και σχέδια για την προστασία και ανάδειξη του. Στο συνέδριο Επίσης, το 2005 συνέβαλλε σημαντικά στην διοργάνωση του δεύτερου διεθνούς συνεδρίου για τον μεγάλο λυρικό της αρχαιότητας Αρχίλοχο τον Πάριο στο οποίο δημοσιεύθηκαν 35 εργασίες από επιστήμονες διεθνούς βεληνεκούς (Γεωργούσης Χ.,

2005).

3 Ανάδειξη συμβόλου

«γίνωσκε δ' οἷος ῥυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει»

«Προσπάθησε να καταλάβεις το ρυθμό που κυβερνά τους ανθρώπους»

θυμέ, θύμ' (D67a, 128W)

Ο μεγάλος λυρικός ποιητή της αρχαιότητας Αρχίλοχο που κατάγεται από την Πάρο αποτελεί ένα σύμβολο, αντιπροσωπευτικό της πνευματικής και ιστορικής κληρονομιάς της Πάρου και τελικά της φυσιογνωμίας της που ξεφεύγει από την κοινότυπη εικόνα του προορισμού σύντομων διακοπών και διασκέδασης.

Οι περισσότεροι μελετητές στο πρώτο μισό του 7ου αι. Προερχόταν από σημαίνουσα οικογένεια. Τα περισσότερα σωζόμενα ποιήματά του είναι ελεγειακά δίστιχα, ιαμβικά τρίμετρα, τροχαϊκά τετράμετρα, επωδούς και άλλους στροφικούς συνδυασμούς. Τα θέματά του ήταν συχνά ερωτικά, συμποτικά, πολιτικά. Αναφέρονται στην καθημερινή ζωή της πατρίδας του, τον πόλεμο, την ερωτική ζωή, το ηρωικό μυθικό παρελθόν. Ο Αρχίλοχος, κεντρική φυσιογνωμία της λογοτεχνίας του έβδομου αιώνα και για τους αρχαίους ίσος με τον Όμηρο, υπήρξε ο κορυφαίος εκπρόσωπος της ιαμβικής ποίησης. Στο έργο του εκφράζει την "αμηχανία" του εφήμερου ανθρώπου μπροστά στην παντοδυναμία των Θεών, αναγνωρίζει τον αιώνιο νόμο της εναλλαγής που κυβερνά τον κόσμο, ενώ από τον πόλεμο αφαιρεί κάθε στοιχείο μεγαλοπρέπειας, απεικονίζοντας με ρεαλισμό μόνο την αβεβαιότητα και την αθλιότητά του. Η ποίηση του Αρχιλόχου είναι γνωστή ως ανατρεπτική και ριζοσπαστική με στροφή προς την εξεατομίκευση. Ο Αρχίλοχος για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της σκωπτικής διάθεσής του, επινόησε ένα είδος ποιήματος με δίστιχες στροφές, αποτελούμενες από ένα μεγάλο στίχο και ένα μικρότερο.

Η φυσιογνωμία του Αρχιλόχου έχει πολλαπλούς συμβολισμούς και θα μπορούσε να συνοψίσει κάποια από τα στοιχεία της Πάρου που δεν είναι ορατά στον περαστικό επισκέπτη, αλλά σχετίζονται με το αντικείμενο της μελέτης. Συμβολίζει τη μακρά παράδοση και ιστορία του νησιού που φτάνει μέχρι τα ομηρικά χρόνια. Υπενθυμίζει τη φήμη του νησιού εκείνης της εποχής ως πατρίδας ενός σημαντικού ποιητή, αλλά και ως τόπου παραγωγής του παριανού μαρμάρου, πρώτης ύλης κάθε μεγάλου έργου γλυπτικής της εποχής. Παρουσιάζει έτσι την αίγλη του νησιού εκείνης της εποχής και τονίζει ότι διαθέτει μια αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά που ξεκινά από τον Αρχίλοχο, αλλά διαμορφώνεται ποικιλοτρόπως μέχρι σήμερα. Πρόκειται για ένα νησί με σημαντικά και πολλαπλά ερείσματα στα οποία μπορεί να στηριχθεί και να αξιοποιήσει ώστε να αναπτυχθεί ισορροπημένα και βιώσιμα, αποφεύγοντας λύσεις κοινότυπες που πλησιάζουν τα όρια του κορεσμού τους. Η παράδοση του νησιού σε τομείς όπως η εξόρυξη του παριανού μαρμάρου, η αγροτική παραγωγή, η αλιεία, αλλά και ο τουρισμός σε συνδυασμό με την παρούσα δραστηριότητα (στον πολιτισμό, το περιβάλλον, την κοινωνία) των φορέων του νησιού, μπορούν να διαμορφώσουν έναν πρωτότυπο χαρακτήρα ικανό να υποστηρίξει πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης. Πρακτικές που να εξασφαλίζουν στο νησί ολοκληρωμένη ευημερία στην οικονομία αλλά και σε άλλους τομείς που χαρακτηρίζουν την αξία του, όπως η πολιτιστική του ταυτότητα ή η ποιότητα του περιβάλλοντος.

Το όνομα του Αρχιλόχου (στα πλαίσια διεθνούς συνεδρίου) είναι αυτό που συγκέντρωσε

κορυφαίους έλληνες και ξένους ερευνητές στους τομείς της φιλολογίας, της αρχαιολογίας και της παπυρολογίας στην Πάρο στα σύγχρονα χρόνια, μετατρέποντας το νησί σε κέντρο πολιτισμού και τέχνης για λίγες μέρες. Η εμπειρία αυτή συμπυκνώνει τους πολλαπλούς ρόλους που μπορεί να αναπτύξει το νησί ώστε να δημιουργήσει προοπτικές ανάπτυξης διευρύνοντας τις δραστηριότητές του και αποφεύγοντας τη μονομερή εφαρμογή πρακτικών που από μόνες τους εξαντλούν τις προοπτικές του νησιού.

Άλλωστε το ανατρεπτικός και πρωτοποριακός χαρακτήρας του Αρχίλοχου υποδεικνύουν τη σημασία τέτοιων χαρακτηριστικών ώστε κάθε έργο και κοινωνία να εξασφαλίσουν την βιωσιμότητά τους.

4 Απόψεις Φορέων για την αειφορική ανάπτυξη (προβλήματα και δυνατότητες)

4.1 Τοπική αυτοδιοίκηση και σχετικές υπηρεσίες

Η Πάρος, ένα νησί μικρής έκτασης και με ορισμένη φέρουσα ικανότητα, αντιμετωπίζει έντονα την προβληματική που εισάγει ο όρος της αειφόρου ανάπτυξης. Όπως όλες οι νησιωτικές κοινωνίες έχουν περιορισμένα μέσα για να αναπτυχθούν οικονομικά. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι περισσότερες στράφηκαν στον τουρισμό ως κύρια οικονομική δραστηριότητα. Στην Πάρο, όπως και σε άλλα νησιά, κύριος οικονομικός μοχλός ανάπτυξης είναι πλέον ο οικοδομικός-κατασκευαστικός τομέας και ως τέτοιος είναι επιθυμητός. Ο τρόπος και ο ρυθμός που αυτός αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια δημιουργεί έναν προβληματισμό καθώς οι επιπτώσεις σε άλλες δραστηριότητες τόσο της οικονομίας όσο και της κοινωνίας, αλλά και στο περιβάλλον είναι αισθητές και φαίνεται να αλλοιώνουν το χαρακτήρα του νησιού. Η υπερβολικός αριθμός νέων κατοικιών που κατασκευάζονται και οι απαιτούμενες υποδομές που αυτές συνεπάγονται δημιουργούν προβλήματα στους φυσικούς πόρους αγγίζοντας πολλές φορές τα όρια της επάρκειάς τους.

Παράλληλα, η ανεξέλεγκτη δόμηση σε όλο το νησί οδηγεί σε μια ιδιότυπη αστικοποίηση του τοπίου αντίθετη με το οικείο κυκλαδίτικο τοπίο, που αλλοιώνει τον μοναδικό χαρακτήρα του νησιού, εκείνον που προσελκύει τους τουρίστες κάθε χρόνο, αλλά και τους εποχιακούς κατοίκους του που θέλησαν να κατασκευάσουν μια από αυτές τις παραθεριστικές κατοικίες. Συνεπώς, δημιουργείται ένας προβληματισμός για το μοντέλο ανάπτυξης που ένα νησί σαν τη Πάρο μπορεί και χρειάζεται να ακολουθήσει, καθώς το σημερινό αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη προς το παρόν, αναγκαία για την ευημερία του νησιού, αλλά φαίνεται να δοκιμάζει την φέρουσα ικανότητά του και να θέτει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα της κύριας αξίας που προσελκύει αυτήν την οικονομική δραστηριότητα, δηλαδή του ιδιαίτερου φυσικού κάλλους του.

Σημαντικό βήμα για την οριοθέτηση των χρήσεων γης και κατ' επέκταση των συνεπαγόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων σε αυτές είναι το υπό μελέτη Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του νησιού. Ένα τέτοιο σχέδιο προϋποθέτει την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας του νησιού, ώστε να διευκολυνθεί η ανάπτυξη του νησιού λαμβάνοντας υπόψη την επάρκεια των φυσικών του πόρων και τις περιοχές που χρειάζεται να διατηρηθούν ή να προστατευθούν. Έτσι, μπορεί να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη του νησιού σε βάθος χρόνου και να αποφευχθεί η μακροπρόθεσμη υποβάθμισή του. (Ραγκούσης Ι., 2007). Σε αυτό το πλαίσιο αναγνωρίζεται επίσης η ανάγκη θέσπισης βασικών κανόνων λειτουργίας των επιχειρήσεων στο νησί ώστε να αποφευχθούν γενικά προβλήματα που επηρεάζουν τη συνολική εικόνα και αειφορική προοπτική του νησιού. Τέτοιοι κανόνες έχουν σχέση με την εικόνα των καταστημάτων σε αξιόλογες τουριστικές περιοχές του νησιού (αρχιτεκτονική τους, ταμπέλες, είδος καθισμάτων, έκταση που αυτά καταλαμβάνουν σε δημόσιο χώρο κλπ.), με κανόνες υγιεινής που να εξασφαλίσουν ενιαίο επίπεδο ποιότητας στο νησί, με την εξοικονόμηση του νερού, όπως και με τον τρόπο δόμησης των παραθεριστικών κατοικιών ώστε να συνάδουν με το χαρακτήρα του νησιού (Κουζούμης Ι., 2007)

4.2 Επαγγελματικοί σύλλογοι και σωματεία

Απόψεις Σωματείου Αλιέων Παροικιάς

Ο Αντιπρόεδρος του Σωματείου Αλιέων Παροικιάς, κ. Τσιάνταλης Φρ. μας περιέγραψε τα χαρακτηριστικά της παράκτιας αλιείας με την οποία ασχολούνται οι επαγγελματίες του Σωματείου αυτού. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι μικρά εργαλεία και σκάφη που δεν έχουν τη δυνατότητα υπερβολικής αλίευσης. Άλλωστε κάτι τέτοιο δε θα ήταν δυνατό λόγω και της χωρικής τοποθέτησης της παράκτιας αλιείας. Η παράκτια αλιεία δεν μπορεί συνεπώς να οδηγήσει σε εξάντληση του αλιευτικού παράκτιου πλούτου ούτε να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον. Για αυτό το λόγο τα σκάφη τα παράκτιας αλιείας έχουν τη δυνατότητα να αλιεύσουν και στη ζώνη μέσης αλιείας, ενώ το αντίθετο νομικά απαγορεύεται.

Παρόλα αυτά παρατηρείται υπεραλίευση και σημαντική υποβάθμιση του αλιευτικού πλούτου της Πάρου. Οι ζώνες αλίευσης και οι υπόλοιπες προβλέψεις των σχετικών νόμων δεν γίνονται σεβαστές ούτε από τους αλιείς μεγαλύτερης κλίμακας ούτε από ερασιτέχνες αλιείς (συνήθως παραθεριστές στο νησί). Τα σκάφη αυτών των κατηγοριών είναι εξοπλισμένα με σύγχρονα όργανα που μπορούν να εντοπίσουν και εν τέλει να αλιεύσουν τη μεγαλύτερη ποσότητα αλιευμάτων που βρίσκονται στην περιοχή. Η τεχνολογική πρόοδος στις μεθόδους αλίευσης αναγνωρίζεται ούτως ή άλλως ως ένας από τους λόγους που έχει περιοριστεί ο αλιευτικός πλούτος του νησιού μιας και κάτι τέτοιο εξασφαλίζει μεγαλύτερες ποσότητες αλιευμάτων και μικρότερα ποσοστά αποτυχίας στην αλίευση. Πέρα όμως από αυτό, η αλιεία στην παράκτια ζώνη από σκάφη μέσης αλιείας είναι βέβαιο ότι εξαντλεί ανησυχητικά τον αλιευτικό απόθεμα. Εκτός από την τήρηση των ζωνών, είναι επίσης σημαντικό να τηρούνται οι περίοδοι παύσης της αλιείας που ταυτίζονται με την περίοδο αναπαραγωγής των ψαριών. Κάτι τέτοιο δεν γίνεται σεβαστό κυρίως από τους ερασιτέχνες αλιείς. Ο έλεγχος της τήρησης των ζωνών όσο και του χρόνου αλιείας χαρακτηρίζεται πλημμελής. Συρόμενα δίκτυα και παραγάδια δούλευαν εμφανώς καθόλη την περίοδο αναπαραγωγής που είχαμε επισκεφτεί το νησί. Το γεγονός αυτό αποδίδεται και στην έλλειψη σχετικής επιδότησης που θα δώσει κίνητρα στους επαγγελματίες να μην αλιεύσουν την περίοδο αναπαραγωγής. Αναγνωρίζεται η δυσκολία ελέγχου όλων των περιπτώσεων παραβίασης, μιας και είναι γενικευμένη, θεωρείται όμως επιτακτική ανάγκη να τηρηθούν οι κανόνες ώστε να προστατευθεί το μέλλον της αλιείας.

Υπό αυτές τις συνθήκες, σύμφωνα με τον κ. Τσιάνταλη, η αλιεία στην Πάρο έχει πολύ περιορισμένο χρόνο ζωής (λιγότερο από 10 χρόνια). Σημειώνεται ότι ενώ η Πάρος ήταν πρώτη σε αλιευτική δύναμη πριν 10 χρόνια, τώρα μόνο 3 επαγγελματίες ασχολούνται αποκλειστικά στην αλιεία, ενώ οι επαγγελματικές άδειες είναι γύρω στις 80. Έτσι, το νησί καλύπτει πλέον τις ανάγκες του σε ψάρια από εισαγωγές, ιδιαίτερα από το Μάϊο και μετά, ενώ πριν από 20 χρόνια ήταν σε θέση να εξάγει την αλιευτική παραγωγή του. Στα αίτια μαρασμού του αλιευτικού τομέα αναγνωρίζεται επίσης η αναπόφευκτη άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η αύξηση της τουριστικής κίνησης που συνεπάγονται υψηλές απαιτήσεις σε ποιοτικό ψάρι που πολλές φορές δεν μπορεί να εντοπιστεί στα παριανά νερά. Τέλος, αναγνωρίζεται και ο αναπόφευκτος εκσυγχρονισμός των αλιευτικών μεθόδων που κάνει πιο εύκολη και αποδοτική την αλίευση οδηγώντας πιο γρήγορα στην εξάντληση του αλιευτικού πλούτου σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια που τα μέσα ήταν περιορισμένα.

Όσον αφορά στο ενδεχόμενο ανάπτυξης του αλιευτικού τουρισμού, ο κ. Τσιάνταλης είναι θετικός καθώς κάτι τέτοιο θα έδινε μια διαφορετική προοπτική στους ιδιοκτήτες αλιευτικών

σκαφών που μέχρι τώρα βλέπουν την απασχόληση με την αλιεία να υποβαθμίζεται. Ο αλιευτικός στόλος της Πάρου είναι ακόμα μεγάλος και ο ενάλιος τουρισμός θα ήταν ένας πολύ καλός τρόπος αξιοποίησής του. Πολλά από αυτά τα σκάφη έχουν και πολιτιστικό ενδιαφέρον μιας και χρονολογούνται από πολύ παλιά. Σχετικές συζητήσεις είχαν γίνει στο παρελθόν με το Υπ. Ανάπτυξης χωρίς όμως να καταλήξουν σε συγκεκριμένες δράσεις. Για την προστασία του επαγγέλματος της αλιείας θεωρείται, επίσης, απαραίτητη η τήρηση του ορίου αλίευσης για τους μη επαγγελματίες και ο σαφής διαχωρισμός των δύο κατηγοριών τόσο μέσα από μέτρα όσο και από ελέγχους.

Απόψεις Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών

Από την πλευρά της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών, μιλήσαμε με τον Διευθυντή της, κ. Κρητικό Νίκο, ο οποίος μας περιέγραψε αναλυτικά τις δραστηριότητες (βλ. σχετικό κεφάλαιο) και τους προβληματισμούς της Ένωσης. Ο αγροτικός τομέας στο νησί έχει να αντιμετωπίσει κυρίως τη μικρή στρεμματική απόδοση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και τον άνισο ανταγωνισμό από την εισαγωγή αγροτικών προϊόντων μέσω του λιμανιού. Οι συνθήκες αυτές φέρνουν σε δύσκολη θέση τους παραγωγούς οι οποίοι διαθέτουν κυρίως τα προϊόντα τους στην τοπική αγορά. Δημιουργούν όμως και την ανάγκη για υψηλή ποιότητα προϊόντων, την πιστοποίησή τους με ανάλογα σήματα (ISO9001, HACCP), που ήδη είναι πραγματικότητα, αλλά και την πρόθεση να καλλιεργήσουν μια ιδιαίτερη φυσιогνωμία γύρω από την γαστρονομική παράδοση του τόπου. Η ΕΑΣ ήδη διαθέτει ένα κατάστημα παραδοσιακών προϊόντων παραγωγής της στο Κέντρο της Παροικιάς. Η καλλιέργεια οργανωμένου γαστρονομικού τουρισμού με κύριο άξονα τα προϊόντα της Πάρου απαιτεί το συντονισμό των φορέων στους τομείς της παραγωγής, της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών ώστε να αποκτήσουν τα παριανά προϊόντα συγκριτικό πλεονέκτημα.

4.3 Περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις

Εκ μέρους της σημαντικότερης πολύμορφης οργάνωσης στο νησί, του «Αρχίλοχου», έχουν διατυπωθεί και δημοσιευθεί πρόσφατα (Μάρτιος 2007, ΘΥΡΑ φύλ. 286) προτάσεις για το θέμα της διαχείρισης των υδατικών πόρων στο νησί από τον Γεωργίου Χρήστο, μέλος και πρώην πρόεδρο του συλλόγου. Οι προτάσεις αφορούν όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και έχουν ως εξής:

1. Πολίτες

Στους πολίτες προτείνεται:

- η ανάπτυξη πολλαπλών μορφών οικονομίας πέρα από το σημερινό μονοδιάστατο μοντέλο
- η αξιοποίηση τρόπων ύδρευσης που δεν θα επιβαρύνουν το δίκτυο. Να γίνει προσπάθεια ώστε κάθε σπίτι να έχει δυνατότητα αποθήκευσης νερού της βροχής και στα καινούρια να συμπεριλαμβάνεται στα σχέδια οπωσδήποτε.
- Να κινητοποιηθούν, ώστε να ανακαλυφθούν όλες οι περιπτώσεις απώλειας λόγω φθοράς του δικτύου και να συνεργαστούν με τις υπηρεσίες του Δήμου για τις απαραίτητες επισκευές.
- Να εφαρμόζουν τις διατάξεις των υπηρεσιών σε περίπτωση νέων

οικοδομών, ώστε να μη μολυνθούν τα νερά από τους βόθρους που δεν πληρούν τους κανόνες υγιεινής.

2. Αυτοδιοίκηση

Στην αυτοδιοίκηση προτείνεται:

- Να εμπνεύσει στους πολίτες την ανάγκη να κάνουν οικονομία στη χρήση του νερού.
- Να λάβει όλα τα μέτρα για τη συνεχή βελτίωση του δικτύου και να περιορίσει τις διαρροές και τις απώλειες.
- Να δώσει προτάσεις στις υπηρεσίες για την θεσμοθέτηση διατάξεων, που να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα. Οι διατάξεις αυτές αφορούν στις πισίνες, στο πρόβλημα των γεωτρήσεων, στην υποχρεωτική κατασκευή δεξαμενής νερού στις νέες οικοδομές.
- Να ασκήσει πολιτική ελέγχου, γιατί ακόμα και οι ανεπαρκείς διατάξεις που υπάρχουν δεν εφαρμόζονται. (π.χ. το θέμα της υδροδότησης για πισίνες)
- Να επεξεργαστεί και να εφαρμόσει μια νέα πολιτική πόσιμου νερού.
- Να συνεχίσουν οι έρευνες για την κατανομή των νερών του υπεδάφους.
- Να λάβει όλα τα μέτρα, ώστε να μην έχουμε ρύπανση και μόλυνση των υπογείων υδάτων.
- Εκεί που χρειάζεται η σύγχρονη τεχνολογία να προχωρήσει, ώστε να έχουμε αποφόρτιση του δικτύου σε περιόδους κρίσεων.
- Να οργανωθεί ένα αρχείο με τις όλες μέχρι τώρα συζητήσεις και τα πορίσματα που έχουν εξαχθεί, ώστε να αξιοποιηθεί η εμπειρία από αυτές και να μην χάνεται.
- Να υπάρξει μια συνεχής εκστρατεία ενημέρωσης στην οποία να λάβουν μέρος και τα σχολεία.

3. Νομαρχία και Περιφέρεια

Σε επίπεδο Νομαρχίας και Περιφέρειας προτείνεται:

- Η συνέχιση της έρευνας του υπεδάφους των νησιών για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τα υπόγεια κοιτάσματα νερού.
- Η διαμόρφωση πολιτικής ελέγχου για τις πισίνες, για τις γεωτρήσεις.
- Με βάση την μέχρι σήμερα κατάσταση στα νησιά και τα πορίσματα των συζητήσεων, η αρχειοθέτησή τους για τις Κυκλάδες και να δώσουν προτάσεις για αλλαγή και συμπλήρωση της νομοθεσίας στην κυβέρνηση και στα αρμόδια όργανα.

4. κυβέρνηση και κεντρικοί φορείς

- Να υπάρξει ενιαίος φορέας για την πολιτική και τη διαχείριση του νερού και να εξαγγελθεί μια νέα αντιμετώπιση μέσω ραδιοφώνου και τηλεόρασης του σημαντικού αυτού ζητήματος. Η αντιμετώπιση αυτή θα απευθύνεται προς τους πολίτες, αλλά και προς τα περιφερειακά όργανα διοίκησης και αυτοδιοίκησης και προς τα σχολεία. Για κάθε περιφέρεια θα έχει κοινά

σημεία, αλλά και διαφορετικά.

- Να επεξεργαστεί και να εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα βοήθειας για τις δύσκολες περιπτώσεις.
- Να δώσει ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για το θέμα του νερού στα νησιά.
- Να υπάρξει μια πολιτική ελέγχων

Το θέμα της καταγραφής και αρχειοθέτησης των πορισμάτων σχετικών συζητήσεων και ημερίδων είναι σημαντικό για την κατάρτιση και σύνθεση προτάσεων αποτελεσματικών που να λαμβάνουν υπόψη τις θέσεις των πολιτών που συμμετέχουν σε αυτές. Η συλλογή τέτοιων στοιχείων για τη σύνταξη του κεφαλαίου αυτού ήταν δύσκολη, για αυτό και παρατίθενται μόνο ενδεικτικά κάποιες προτάσεις που έχουν καταγραφεί από σχετική ημερίδα για το νερό που έγινε στη Πάρο:

- Ξεκινώντας από την Πάρο ο «Αρχίλοχος» σε συνεργασία με τους δασκάλους και τους καθηγητές να οργανώσει πρόγραμμα γνωριμίας και ευαισθητοποίησης των μαθητών για το φυσικό περιβάλλον . SYMMETOXH της αυτοδιοίκησης, ευαισθητοποίηση του κόσμου, ενημέρωση στα σχολεία. (Ελισ. Παπαζώη)
- Η συγκρότηση σε κάθε ΟΤΑ με σύνδεση σε νησιωτικό επίπεδο, αυτόνομων επιτροπών περιβάλλοντος με πραγματικό ενδιαφέρον, με σκοπό την έρευνα και την προστασία του. (Γ. Α. Γκίκας)
- Συνεργασία τοπικής αυτοδιοίκησης και τοπικού κυνηγετικού συλλόγου, για την δημιουργία μόνιμων καταφυγίων προστασίας και αναπαραγωγής θηραμάτων, σε όλους τους ορεινούς όγκους του νησιού, που είναι και βοσκοτόπια, με σχετικά έργα βελτίωσης, όπως: δασώσεις, αναδασώσεις, πινακίδες οριοθέτησης, ποτίστρες κλπ, τα οποία θα επιτηρούνται με αυστηρό έλεγχο. (Γ. Η. Γκίκας)
- Ο καθορισμός αυστηρότερων περιορισμών και όρων δόμησης στις κατατμήσεις αγροτικών εκτάσεων και χορτολιδαδικών εκτάσεων που δεν προστατεύονται από τη δασική νομοθεσία: α) αρτιότητα για οικοδόμηση τα δέκα (10) στρέμματα) και β) συντελεστής δόμησης δύο τοις εκατό (2%). Για όσα αγροτεμάχια, υπάρχει ήδη αρτιότητα και είναι κάτω από 10 στρέμματα, να καθοριστεί συντελεστής δόμησης πέντε τοις εκατό, με τον γενικό περιορισμό, ότι για τα εκτός οικισμών και ζώνης, η συνολική επιφάνεια της οικοδομής, σε καμιά περίπτωση δεν θα υπερβαίνει τα διακόσια τετραγωνικά μέτρα (2001), εκτός από τις νόμιμες παρεκκλίσεις. (Γ. Η. Γκίκας)
- Η καθιέρωση στα σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, μαθήματος για το περιβάλλον, πριν από κάθε εκδρομή, όπως επίσης και μία (1) εβδομαδιαία εκπομπή από τον τοπικό ραδιοσταθμό, για το περιβάλλον και την προστασία του, για την ανάπτυξη φιλοδοσικού και φυσιολατρικού πνεύματος (Γ. Η. Γκίκας).
- 17) Εποπτεία και αποτελεσματικός έλεγχος, για την αυστηρή τήρηση των κειμένων σχετικών δασικών και πολεοδομικών διατάξεων. (Γ. Η. Γκίκας)
- Οι ΟΤΑ μπορούν να αναπτύξουν όλες τις πρωτοβουλίες που κρίνουν αυτοί απαραίτητες για να ενημερωθούν οι δημότες τους με σκοπό να αναπτυχθεί η

ευαισθησία και η φροντίδα της κοινωνίας μας. Μπορεί να καθιερωθεί και μια σχετική διάκριση που να προβάλλει και να ανταμείβει παρόμοιες προσπάθειες. (Γ. Α. Γκίκας)

- Η καθιέρωση σχετικών ημερίδων κάθε χρόνο για την εγρήγορση του κοινού και την αποτίμηση των συμπερασμάτων και των προτάσεων με συνέπεια και διαχρονική συνέχεια. (Γ. Α. Γκίκας)

5 Σχεδιασμός για την υλοποίηση δράσεων αειφορίας

Μετά από εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης του νησιού σχετικά με την αειφορική προοπτική του εντοπίστηκαν κάποια σημεία όπου μπορούν να σχεδιαστούν κάποιες δράσεις σε πρώτη φάση και αφορούν σημαντικά προβλήματα του νησιού. Έτσι λοιπόν προτείνεται:

1. Πολεοδομικός Σχεδιασμός:

- Έγκριση του υπό εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου που εκτιμά ουσιαστικά την φέρουσα ικανότητα και θέτει τους κανόνες ανάπτυξης όλων των δραστηριοτήτων στο νησί.
- Έμφαση στη θέσπιση γενικών οδηγιών εναρμόνισης σε σχέση με την πρόσοψη κτιρίων (αρχιτεκτονικό σχέδιο, ανάρτηση διαφημιστικών ταμπέλων κλπ), ειδικά σε παραδοσιακούς οικισμούς και περιοχές-σύμβολα του νησιού.

2. Στερεά απόβλητα: Άμεση λειτουργία του υπό κατασκευή ΧΥΤΑ που θα δώσει άμεση λύση στο πρόβλημα διάθεσης των απορριμμάτων στους υφιστάμενους ΧΑΔΑ. Παράλληλα προτείνεται ο σχεδιασμός εγκατάστασης ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων σύμφωνα με την υπ'αριθ. 8967/28/06/2002 απόφαση της Περιφέρειας με μονάδα επεξεργασίας οργανικού κλάσματος και μονάδας μηχανικής διαλογής που θα δώσει, σε δεύτερη φάση, μια πιο βιώσιμη λύση με μεθόδους αξιοποίησης και μείωσης του όγκου των απορριπτόμενων στερεών αποβλήτων.

3. Τουρισμός:

- Η τροποποίηση του τουριστικού προϊόντος απαιτεί τη συντονισμένη δράση των εμπλεκόμενων φορέων. Χρειάζεται η στοχευμένη προώθηση των εξειδικευμένων μορφών εναλλακτικού προϊόντος και η οργάνωση σχετικών δράσεων και πρωτοβουλιών από τη δημοτική αρχή, την δημιουργία υποδομών του πρωτογενή τομέα σε κάποιες μορφές του και την τροποποίηση των υποδομών του τομέα παροχής υπηρεσιών, και την ανάλογη υποστήριξη και ανάπτυξη σχετικών προγραμμάτων από τα τουριστικά γραφεία.
- Σχεδιασμός δράσεων ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία και τους επαγγελματικούς φορείς. Διερεύνηση μορφών του που μπορούν να υποστηριχθούν από το σύνολο των φορέων και να αναπτυχθούν αποτελεσματικά και όχι αποσπασματικά.
- Ανάπτυξη του δικτύου μονοπατιών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη σχετική μελέτη και προώθηση του περιηγητικού τουρισμού σε εξειδικευμένες εκθέσεις και ιστοσελίδες ιδιαίτερα του εξωτερικού που ο εναλλακτικός τουρισμός είναι πιο διαδεδομένος.
- Έμφαση στην ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού με βάση την αποκτηθείσα φήμη και εμπειρία. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται και η ενίσχυση του ιστιοπλοϊκού τουρισμού μιας και ήδη υπάρχει η τάση αυτή στο είδος των επισκεπτών που έρχονται στο νησί και οι υποδομές είναι ικανοποιητικές.

- Ανάπτυξη του συνεδριακού και εκπαιδευτικού τουρισμού μέσα από τους χώρους που ήδη κινούνται σε αυτή τη κατεύθυνση και με βάση την πολύ καλή εμπειρία από σημαντικές εκδηλώσεις διεθνούς βεληνεκού που έχει φιλοξενήσει το νησί. Το μουσείο Ν.Περαντινού, το σπίτι της Λογοτεχνίας και ο χώρος του Αρχαίου Λατομείου συντονιζόμενα σε ένα κοινό πλαίσιο να μετατρέψουν το νησί σε σημαντικό πόλο τέχνης, επιστήμης και καλλιτεχνικής ιστορίας με επίκεντρο τη γλυπτική και την λογοτεχνία. Η επίλυση του ιδιοκτησιακού προβλήματος του αρχαίου λατομείου θα επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία.
 - Συνεννόηση με τους αλιείς για την προώθηση της αλιευτικής παράδοσης και του ιστορικά ενδιαφέροντος αλιευτικού στόλου με την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, προσδίδοντας στο νησί σπάνιο χαρακτήρα.
 - Πρωτοβουλία συντονισμού απαραίτητων ενεργειών για την αρχή της ανάπτυξης του γαστρονομικού τουρισμού και αγροτουρισμού ώστε να ανιχνευτεί η δυνατότητα περεταίρω προώθησης αυτού του προϊόντος.
4. Ενέργεια: Δράσεις ενημέρωσης για τα πλεονεκτήματα και την βιωσιμότητα διασυνδεδεμένων συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (κυρίως φωτοβολταϊκών) σε ξενοδοχειακές μονάδες και δημόσια κτίρια, στα πρότυπα της ήδη θετικής εμπειρίας σε μονάδες του νησιού.
5. Νερά:
- Περιοδικές συνεχείς εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών, επισκεπτών και ιδιοκτητών ξενοδοχειακών μονάδων σχετικά με το πρόβλημα επάρκειας των υδατικών πόρων. Ιδιαίτερη ενημέρωση στους χρήστες για απλές μεθόδους εξοικονόμησης νερού στα νοικοκυριά και στα ξενοδοχεία.
 - Εφαρμογή βαθμωτής τιμολογιακής πολιτικής ανάλογα με τη χρήση του νερού και μετακύλιση του κόστους σε αυτόν που σπαταλά και όχι σε όλους τους δημότες.
 - Συντονισμός με τις ξενοδοχειακές μονάδες για την καθολική εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης νερού και περιορισμού των απωλειών (που ήδη εφαρμόζονται μεμονωμένα), όπως τεχνολογίες εξοικονόμησης στο καζανάκι και το ντους, ή ενημερωτικές πινακίδες για συνήθειες πρακτικές στις τουαλέτες των δωματίων.
 - Εφαρμογή σήματος περιβαλλοντικής συμπεριφοράς σε επιχειρήσεις που εφαρμόζουν αξιόλογες πρακτικές για την εξοικονόμηση νερού, αλλά και για άλλους τομείς του περιβάλλοντος που θα απονέμεται από το Δήμο με ανάλογη προβολή της βραβευθείσας επιχείρησης.
 - Μέτρα περιορισμού της διάνοιξης παράνομων γεωτρήσεων.
 - Προστασία υδρογραφικού δικτύου με έμφαση στους υγροβιότοπους τόσο για λόγους προστασίας των υδατικών πόρων του νησιού όσο και για την διατήρηση της αξιόλογης βιοποικιλότητάς του, που αποτελεί ενδιαφέρον πόλο για επισκέπτες.
6. Σημαντική στην αειφόρο προοπτική του νησιού θα ήταν και η αξιοποίηση των κάποιων από τους ανθρώπους που γοητεύονται από νησί και κατασκευάζουν μια παραθεριστική κατοικία. Η συμμετοχή τους στη πολιτιστική, κοινωνική και άλλη δραστηριότητα του νησιού μπορεί να τους μετατρέψει από ξένους επισκέπτες του νησιού με αποσπασματική εικόνα για το νησί σε μια κατηγορία του πληθυσμού που φυσικά δε μπορεί να θεωρηθεί γηγενής αλλά σίγουρα πιο ενημερωμένη και ευαισθητοποιημένη στους προβληματισμούς για το μέλλον του νησιού.

6 Βιβλιογραφία

- Γαϊτάνης Χ. (2004) Οικονομικά Άριστη Διαχείριση Υδατικών Πόρων, Διπλωματική εργασία, Επιβλέπων: Ασημακόπουλος Δ. Τομέας Ανάλυσης, Σχεδιασμού & Ανάπτυξης Συστημάτων & Διεργασιών, Σχολή Χημικών Μηχανικών, Ε.Μ.Π.
- Γερασίδη Α. (2004), «Αξιολόγηση προτάσεων διαχείρισης υδατικών πόρων στη Ν. Πάρο», Μεταπτυχιακή εργασία, Επιβλέπων: Ασημακόπουλος Δ., Τομέας Ανάλυσης, Σχεδιασμού & Ανάπτυξης Συστημάτων & Διεργασιών, Σχολή Χημικών Μηχανικών, Ε.Μ.Π.
- Γεωργούσης Χ. (2005), «Αρχίλοχος» και Πάρος, 30 χρόνια (1975-2005)
- Γεωργούσης Χ. (2007), «Για το πρόβλημα του Νερού», δημοσίευμα στη ΘΥΡΑ (φύλλο 286)
- Γκαϊτίλχ Μ., Υπόμνημα για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την κατασκευή του νέου αεροδρομίου της Πάρου
- Γκόλιας Ι., Γλάρος Γ., Σπυροπούλου Γ., Πατρής Γ. (2003) - Ανάπτυξη βραχυπρόθεσμου και μεσομακροπρόθεσμου πλαισίου κυκλοφοριακού σχεδιασμού πολεοδομικών συγκροτημάτων του Δήμου Πάρου – φάση Α, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ, Τομέας Μεταφορών, και Συγκοινωνιακής Υποδομής – Δεκέμβριος 2003.
- Δ.Ε.Υ.Α.Π. (2001) - ‘Απολογισμός Έργου’
- Δήμος Πάρου, Απολογισμός Έργου 2003-2004
- Καρκαζή Α., Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΧΥΤΑ Διαχειριστικής Ενότητας Ν. Πάρου-Αντιπάρου, Αθήνα, 2003
- Μαρκαντωνάτος Π. (2000), ‘Επισήμανση προβλημάτων ύδρευσης – αποχέτευσης Ν. Πάρου και προσδιορισμός αναγκαίων έργων για την ολοκλήρωση των υποδομών – Οικονομοτεχνική μελέτη’.
- Ξενάκης Θ., Λεβέντη Ελ. (2006), Μελέτη για την αποκατάσταση – συντήρηση - συμπλήρωση των περιηγητικών διαδρόμων (μονοπατιών) του νησιού με σκοπό την καλύτερη τουριστική εκμετάλλευση και ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων της υπαίθρου
- Πίττας Γ. (1999), «Πάρος, Οδοιπορικό στον τόπο και το χρόνο»
- Τριανταφύλλου Μ., Σταυράκης Δ. (2004), Έρευνα Εικόνας και Αξιολόγησης του Τουριστικού Κλάδου Για το Νησί Πάρου/Αντιπάρου

Προσωπικές επαφές

- Αποστολίδης Μένιος, πρόεδρος Συλλόγου Καφςζυθεστιατορίων Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007

- Αστερίου Δημήτρης, υπάλληλος ΔΕΗ- Σύλλογος Ενοικιαζόμενων Δωματίων και διαμερισμάτων Πάρου – Αντιπάρου «ο Πωσειδώνας», προσωπική επικοινωνία 2007
- Βιτζυλαίος Ιωάννης, ηλεκτρολόγος-αντιπρόσωπος της Photovoltaic ΑΕ στην Πάρο, προσωπική επικοινωνία 2007
- Βλαχογιάννης Χ., υπεύθυνος σε θέματα εκπαίδευσης, προσωπική επικοινωνία 2007
- Γαβαλάς Στέφανος, Αντιδήμαρχος Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Γεωργούσης Χρήστος, δ/ντης Γυμνασίου Πάρου-μέλος και πρώην πρόεδρος συλλόγου «Αρχιλόχος», προσωπική επικοινωνία 2007
- Δρακουλάκος Ιωάννης, δ/νση Περιβάλλοντος, προσωπική επικοινωνία 2007
- Κουζούμης Γιάννης, αρχιτέκτων μηχανικός-επιστημονικός συνεργάτης Δ. Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Καϊνάρος Δημήτρης, μηχανολόγος, υπεύθυνος εγκατάστασης φωτοβολταϊκών στο Paros Philoxenia Hotel, προσωπική επικοινωνία 2007
- Καϊνάρος Νίκος, ιδιοκτήτης Paros Philoxenia Hotel, προσωπική επικοινωνία 2007
- Κρητικός Νίκος, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, προσωπική επικοινωνία 2007
- Λουκής Γιώργος, πρόεδρος ΔΕΠΙΑΠ, προσωπική επικοινωνία 2007
- Μαρουλίδης Χάρης, πρόεδρος Ένωσης Ξενοδόχων Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Μητρογιάννης Σπύρος, μέλος «Αρχιλόχου», προσωπική επικοινωνία 2007
- Μωραΐτης, ιδιοκτήτης οينوποιείου «Μωραΐτη», προσωπική επικοινωνία 2007
- Πετρόπουλος Δημήτρης, ταξιδιωτικό γραφείο Erkina Travel, προσωπική επικοινωνία 2007
- Πίττας Γ., ιδιοκτήτης Lefkes Village, προσωπική επικοινωνία 2007
- Πορτοκάλης, λιμεναρχείο Πάρου, τμήμα αλιείας, προσωπική επικοινωνία 2007
- Πριώνα Κατερίνα, Επαρχείο Πάρου- Εποπτεία Αλιείας, προσωπική επικοινωνία 2007
- Ραγκούσης Ιωάννης, Δήμαρχος Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Ραγκούση Κατερίνα, υπεύθυνη φιλοξενίας στο Σπίτι της Λογοτεχνίας, προσωπική επικοινωνία 2007
- Τζανετάκη Όλγα, Ισσιγώνης Μανώλης, αρχιτέκτονες-μέλη Ένωσης Πολιτικών Μηχανικών Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Τριαντάφυλλος Γ., Πρόεδρος ΔΣ Δήμου Πάρου και υπεύθυνος σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας, προσωπική επικοινωνία 2007
- Τριβιζά Μαρία, αντιπρόεδρος ΔΣ Δημοτικής Επιχείρησης Τουριστικής Ανάπτυξης Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Τσάνταλης Φραγκίσκος, Αντιπρόεδρος Σωματείου Αλιέων Παροικιάς, προσωπική επικοινωνία 2007

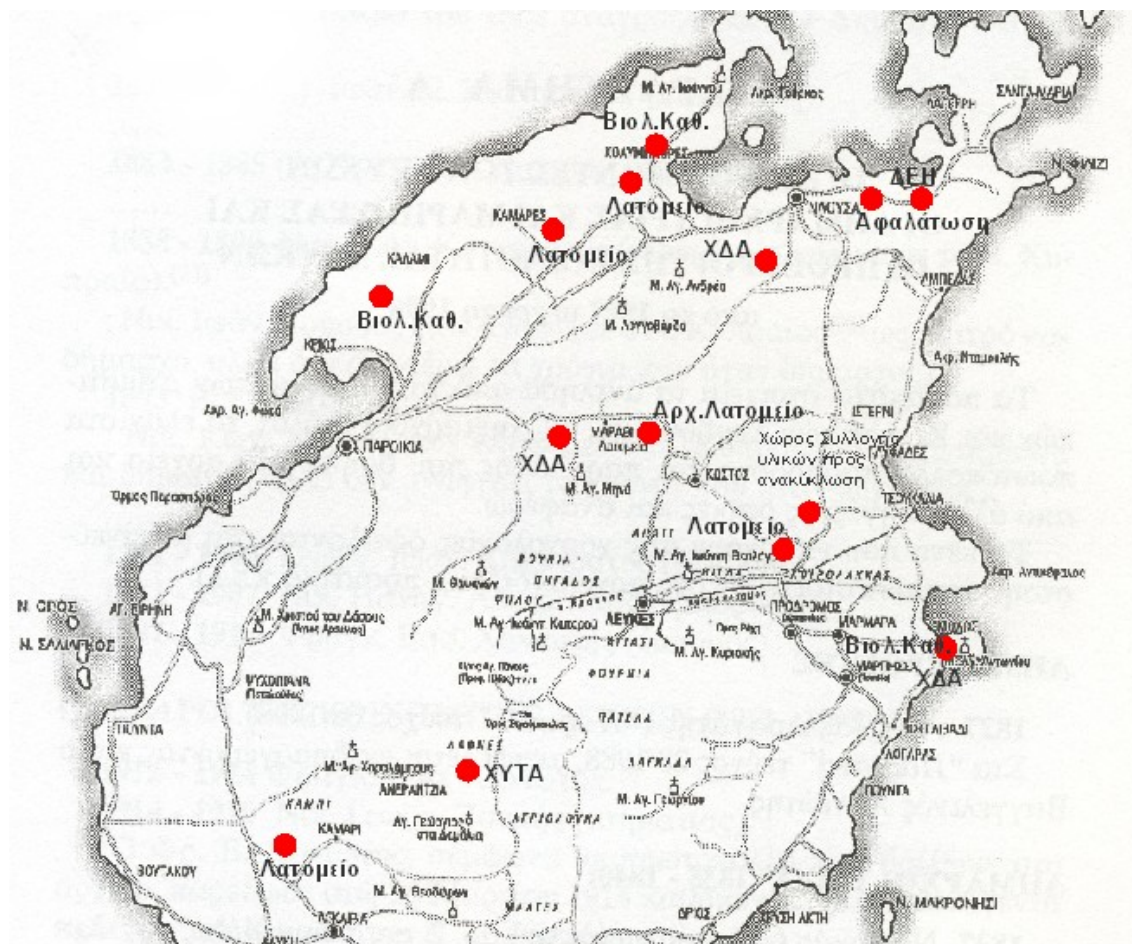
- Φουρνάρης Μάριος, σύλλογος προστασίας αγρίων ζώων «Αλκυών», προσωπική επικοινωνία 2007
- Φραγκούλης Στέλιος, πρόεδρος ΔΕΥΑ Πάρου, προσωπική επικοινωνία 2007
- Χατζόπουλος Ηρακλής, δ/ντης Γυμνασίου Νάουσας, προσωπική επικοινωνία 2007

Δικτυακοί τόποι

- www.paros.gr
- www.infolibraries.gr/paros (Δημοτική Βιβλιοθήκη Πάρου)
- www.deya-parou.gr (ΔΕΥΑ Πάρου)
- www.alkioni.gr (σύλλογος «Αλκυόνη»)
- www.photovoltaic.gr (Photovoltaic AE)
- www.parosphiloxenia.gr (Paros Philoxenia Hotel)
- www.paroskite-procenter.com
- www.grhotels.gr (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος)
- www.diktioaigaiou.gr
- www.paros-tours.gr
- eyploia.aigaio-net.gr
- www.greeklanguage.gr

7 Παράρτημα

7.1 Χάρτης Πάρου

Εικόνα 7.1-1: Γεωγραφική θέση λατομείων, βιολογικών καθαρισμών, ΧΔΑ, ΧΥΤΑ, μονάδας αφαλάτωσης και ηλεκτροπαραγωγής ΔΕΗ στη ν. Πάρο

7.2 Έρευνα Εικόνας και Αξιολόγησης του Τουριστικού Κλάδου

Για την Πάρο έχει εκπονηθεί έρευνα (Τριανταφύλλου Μ., Σταυράκης Δ., 2004) για την εικόνα των επισκεπτών και των ντόπιων για το τουριστικό προϊόν του νησιού. Τα συμπεράσματα και τα στοιχεία που αυτή περιέχει είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα και ποικίλα. Παρακάτω αναφέρονται κάποια από αυτά που σχετίζονται περισσότερο με την αειφορική προοπτική του νησιού, αν και το σύνολό της μπορεί να δώσει σημαντικές πληροφορίες για τις τάσεις ανάπτυξης στο νησί.

Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των ανθρώπων στο νησί εμπλέκονται με τον τουρισμό, είτε άμεσα είτε έμμεσα, εφόσον έχει γίνει ένας βασικός και κύριος τομέας απασχόλησης. Οι άνθρωποι περιέγραψαν τον εαυτό τους με έντονο άγχος κατά την τουριστική περίοδο και κατά την μη τουριστική είπαν ότι έχουν μια ζωή πιο ισορροπημένη και ήρεμη.

Συγχρόνως πολλοί ντόπιοι θεωρούν υπεύθυνους τους ξένους για το ότι «χαλάει η αγορά». Ξένος είναι όχι μόνο ο μη Έλληνας αλλά και ο μη Παριανός, κάποιος από άλλο σημείο της Ελλάδας. Πολλές φορές κατηγορούνται οι μη Παριανοί για το ότι «έρχονται εδώ για να αρπάξουν», «δεν τους νοιάζει ο τόπος», «δεν ξέρουν να τρέξουν τις δουλειές». Καταγράφεται έντονη ανησυχία για το ότι χάνονται τα σύμβολα της Ανθρώπινης Επαφής (τα παραδοσιακά καφενεία) και ανησυχία για το ότι υπάρχει αιμορραγία των νέων προς τα έξω. Η στάση σε σχέση με την παράδοση είναι αντιφατική και κυμαίνεται από αδιαφορία μέχρι την έντονη ανησυχία.

Η Πάρος ίσως περισσότερο από άλλα νησιά των Κυκλάδων έχει συγκεντρώσει αντιπροσώπους του καλλιτεχνικού κόσμου. Σε αυτό έχει συντελέσει τόσο το φυσικό περιβάλλον, το φως αλλά και το δώρο της Παριανής γης, το μάρμαρο. Οι ζωγράφοι, γλύπτες, συγγραφείς, τεχνίτες της Πάρου διατηρούν πολύ χαμηλό προφίλ, και δεν αποτελούν έντονα μέρος της τουριστικής Πάρου.

Κάποιοι από αυτούς τους καλλιτέχνες αισθάνονται έντονη παραμέληση και πικρία εφόσον πιστεύουν ότι η Πάρος δεν έχει ποτέ εκμεταλλευτεί αυτό της το χαρακτηριστικό, δηλαδή την καλλιτεχνική της φύση. Αυτοί οι καλλιτέχνες επιθυμούν μέσω της τέχνης τους να προβάλλουν το νησί και να προσφέρουν καθοδήγηση στον καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό τουρισμό, δημιουργώντας πόλο έλξης για καλλιτέχνες και μαθητές τόσο Έλληνες όσο και του εξωτερικού. Κάτι τέτοιο κινείται στο σκεπτικό του εναλλακτικού τουρισμού και στην προσπάθεια εξορθολογισμού και επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου. Βασική προϋπόθεση για την πραγμάτωση ενός τέτοιου οράματος αποτελεί η υποστήριξη από το τοπικό παράγοντα.

Η άποψη των ντόπιων για την Πάρο

Για τους ντόπιους, η Πάρος συνοψίζεται σε τρεις παράγοντες: Αρχαία Ελλάδα, Χριστιανισμός, Φύση. Κληρονομιά για τον Παριανό αποτελεί η αρχαία ιστορία του, εφόσον πολλοί Παριανοί θεωρούν την Πάρο ένα νησί με πλούσιο Ιστορικό και Αρχαιολογικό ενδιαφέρον, το νησί του Αρχίλοχου, το νησί του Μαρμάρου. Εκδηλώνονται συναισθήματα υπερηφάνειας και αγάπης για το νησί, συναισθήματα μοναδικότητας σε σχέση με τις υπόλοιπες Κυκλάδες. Συνεπώς οι ντόπιοι θεωρούν ένα βασικό στοιχείο που μπορεί να προσφέρει η Πάρος στον επισκέπτη είναι ένα ιστορικό ταξίδι, όπου ο ταξιδιώτης μπορεί να ανακαλύψει αρχαιολογικά ενδιαφέροντα.

Η Εκαντοταπυλιανή προκαλεί συναισθήματα ευλάβειας και δέους (πολλές φορές ανεξάρτητα

και από θρησκευτικά συναισθήματα), αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας του νησιού που δίνει και την ιστορική συνέχεια του τόπου λόγω της ιστορίας του ναού. Οι Παριανοί εναντιώνονται στην εμπορευματοποίηση της Εκαντοταπυλιανής και εκφράζουν ότι στην Τήνο γίνεται μία εμπορική εκμετάλλευση που δεν θέλουν να δουν να γίνεται και στην Πάρο. Γι' αυτό και πολλοί δεν βλέπουν την Εκαντοταπυλιανή ως τουριστικό πόλο έλξης και πολλοί λίγοι αναφέρουν τον θρησκευτικό τουρισμό. Τα μοναστήρια για κάποιους είναι μοναδικού ενδιαφέροντος και έχουν συνδεθεί με τις ετήσιες γιορτές και τα πανηγύρια αλλά και ιερωμένους. Συγχρόνως πολλά από τα μοναστήρια είναι ορατά προκαλώντας την επιθυμία στον επισκέπτη να τα προσεγγίσει. Περιγράφηκε μία εικόνα εγκατάλειψης. Αρκετοί ντόπιοι θα ήθελαν να δουν τα μοναστήρια να ανοίγουν σε αυτούς που θέλουν να τα επισκεφθούν και πολύ λίγοι αναγνώρισαν τις αντικειμενικές δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας επισκέπτης που θα θελήσει να επισκεφθεί τα μοναστήρια (έλλειψη πρόσβασης, είναι κλειστά).

Οι Παριανοί κυριολεκτικά λατρεύουν το φυσικό περιβάλλον που τους προσφέρει το νησί τους και αισθάνονται κομμάτι αυτής της φύσης. Καταγράφονται συναισθήματα θαυμασμού, και μοναδικότητας. Η ομορφιά της φύσης είναι ένα σημείο το οποίο αναφέρθηκε από όλους ως ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της Πάρου. Από πάρα πολλούς η φύση και μόνο η φύση αποτελεί τον μείζονα λόγο για να έρθει ο τουρίστας στην Πάρο. Ο ντόπιος θεωρεί ότι η φύση της Πάρου διαφέρει πάρα πολύ από τα άλλα νησιά των Κυκλάδων. Μέρος της Παριανής φύσης είναι για τον ντόπιο οι παραλίες, τις οποίες θεωρεί τον θησαυρό του νησιού με κορωνίδα τις Κολυμπήθρες. Ακούστηκε από λίγους αλλά πολύ έντονα η ανησυχία για την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου σχετικά με:

- την υπερβολική και άναρχη δόμηση και την ανησυχία ότι σε ελάχιστα σημεία του νησιού βλέπεις πλέον «γυμνό» τοπίο.
- την εξαφάνιση όχι μόνο του άγριου τοπίου αλλά και του τοπίου της καλλιεργήσιμης γης εφόσον σε πάρα πολλά σημεία χτίζονται ξενοδοχεία και σπίτια.
- την μη διατήρηση χαρακτηριστικών του φυσιολογίας του παραδοσιακού τοπίου, όπως οι ξερολιθιές και τα μονοπάτια για τα γαϊδουράκια.
- την υπερβολική εκμετάλλευση των παραλίων.
- την καταστροφή των παραλίων με βιολογικούς καθαρισμούς που δεν λειτουργούν σωστά.

Η άποψη των ντόπιων για το τουριστικό προϊόν τους

Σύμφωνα με την έρευνα, μία μεγάλη ομάδα των κατοίκων της Πάρου πιστεύουν ότι ξεκινάει μία καινούργια περίοδος για την Πάρο. Ο πρώτος κύκλος ζωής της τουριστικής Πάρου έκλεισε και τώρα ξεκινάει ένας καινούργιος κύκλος προς μία άλλη κατεύθυνση. Ο πρώτος κύκλος που άρχισε περίπου πριν από 25 χρόνια, δηλαδή αρχές της δεκαετίας '80 ήταν πιο πρωτόγονος και ευκαιριακός. Συνέπεσε με την τουριστική ανάπτυξη της υπόλοιπης Ελλάδας και άρχισε με τις προσπάθειες ανθρώπων που εμπορεύτηκαν δύο τουριστικά συστατικά, τον ήλιο και τη θάλασσα. Τα συστατικά αυτά φαίνεται να είναι κορεσμένα ως τουριστικό προϊόν. Το τουριστικό προϊόν έχει γίνει πιο περίπλοκο και για να εξασφαλιστεί η μακροχρόνια τουριστική ανάπτυξη είναι αναγκαία η προσφορά πρότυπων και ποιοτικών υπηρεσιών και προγραμμάτων.

Κυριαρχεί λοιπόν ένας προβληματισμός για το ποιο θα είναι το επόμενο βήμα. Το όραμα που φαίνεται να διαμορφώνεται από τους ντόπιους είναι:

- Να προσφέρουν κάτι παραπάνω από ήλιο και θάλασσα

- Να κάνουν κάτι καλό για τον τουρισμό γιατί θα είναι κάτι καλό για τον τόπο. Για αυτούς τους ανθρώπους η τουριστική Πάρος είναι συνυφασμένη με την μη τουριστική και δεν θα έπρεπε να υπάρχει διαχωρισμός των δύο
- Να μπει το ανθρώπινο στοιχείο μπροστά, η παράδοση και η τέχνη. Ο επισκέπτης να μπορεί να βιώνει τον τόπο συνολικά μέσα από την επαφή με την φύση, τους ανθρώπους, τα ήθη και τα έθιμα.

Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την διατήρηση των παραπάνω στοιχείων, την στήριξη του αγροτικού τομέα και της ντόπιας παραγωγής, την προβολή των τοπικών συνηθειών, της τοπικής κουζίνας, της τέχνης, της ιστορίας του τόπου, την διατήρηση και τον σεβασμό προς την φύση. Πιο συγκεκριμένα, από την έρευνα προκύπτει ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει:

- Με την δημιουργία υποδομής και πρόσβασης στους αρχαιολογικούς χώρους, με την διατήρηση των μοναστηριών και την δυνατότητα επίσκεψης σε αυτά
- Με την δημιουργία προγραμμάτων που θα φέρουν πιο κοντά τον επισκέπτη στο οικοσύστημα της Πάρου (περιπατητικός τουρισμός, καταδύσεις και αρχαιολογικός τουρισμός)
- Με την προώθηση της τέχνης, του μαρμάρου, (εκπαιδευτικός τουρισμός, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου)
- Με την προώθηση του θρησκευτικού τουρισμού

Όλα αυτά προϋποθέτουν έργα υποδομής, αυστηρούς ελέγχους του τουριστικού προϊόντος καλή σχέση τιμής – προσφερόμενης υπηρεσίας πάταξη φαινομένων αισχροκέρδειας. Οι άνθρωποι που οραματίζονται την Πάρο με ένα πιο σφαιρικό τουριστικό προϊόν δεν αποκλείουν τα κλάμπ, τα κέντρα, τα μπάρ και τους νέους. Εξάλλου όπως είπε και ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας της Νάουσας:

«Οι νέοι είναι οι αυριανοί μου πελάτες. Ο 20άρης που θα περάσει καλά στην Πάρο θα έρθει και στα 40άντα του και θα φέρει και τα παιδιά του. Θα είναι πελάτης μου για πάντα». Κι επίσης όλα αυτά προϋποθέτουν προβολή.

Φαίνεται να διαμορφώνονται δύο τάσεις ανάμεσα στον ντόπιο σχετικά με την αντιμετώπιση της τουριστικής ανάπτυξης και των τουριστών. Κάποιοι θεωρούν ότι οι τουρίστες είναι μία ομάδα ανθρώπων που έχουν αρνητική επίδραση στην ταυτότητα της Πάρου, οι ντόπιοι είναι ανήμποροι απέναντι στις εξωτερικές επιδράσεις και ο τουρισμός «έπεται μύρια κακά» και οικονομική δυσπραγία. Συγχρόνως βλέπουν τον ρόλο τους πιο παθητικό, και αισθάνονται κατά κάποιο τρόπο θύματα των τουριστών, που έρχονται στον τόπο, καταστρέφουν το περιβάλλον, φέρνουν βάρβαρα έθιμα και αλλοιώνουν τα ντόπια, ενώ συγχρόνως δεν θέλουν να πληρώσουν για τίποτα.

Η άλλη τάση περιλαμβάνει τους ντόπιους που βλέπουν μία σχέση δράσης – αντίδρασης μεταξύ του επισκέπτη και του ντόπιου. Θεωρούν ότι έχουν δύναμη στα χέρια τους και ότι μπορούν περισσότερο να κατευθύνουν το τουριστικό προϊόν εκεί που επιθυμούν. Από αυτούς εξαρτάται το ποιος θα επισκεφθεί το νησί, αναλόγως με το τι θα προσφέρουν και τι εικόνα θα δώσουν προς τα έξω. Όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε, «καλείς κάποιον στο σπίτι σου, δεν τον αφήνεις απλά να έρθει και να κάνει ότι θέλει».

Η άποψη των επισκεπτών για το νησί

Οι επισκέπτες εκτιμούν στην Πάρο την Φιλοξενία και την Καθαριότητα. Αντίθετα τα ποσοστά

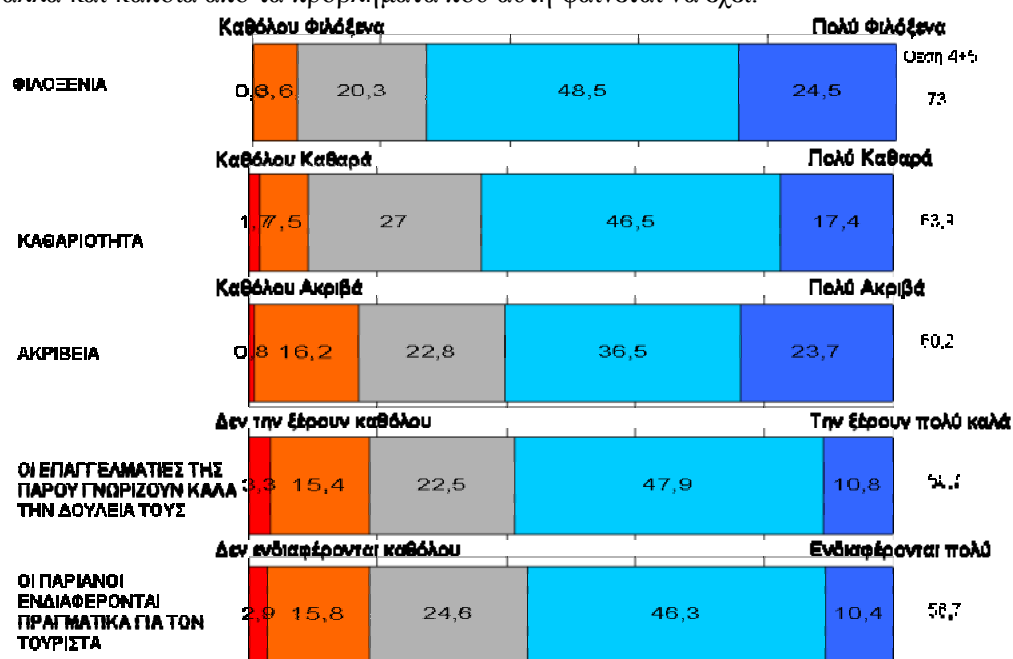
που θεωρούν ότι οι Παριανοί γνωρίζουν καλά την δουλειά τους δεν είναι ιδιαίτερα υψηλά όπως και τα ποσοστά που δηλώνουν ότι οι Παριανοί ενδιαφέρονται να περάσει καλά ο τουρίστας. Οι επισκέπτες θεωρούν ότι η Πάρος είναι ένα νησί με μέλλον. Μόνο οι μισοί λένε ότι είναι νησί με δική του Ταυτότητα. Τα ποσοστά που το χαρακτηρίζουν ως Καλλιτεχνικό και νησί με Ιστορικό ενδιαφέρον είναι πολύ χαμηλά. Το πιο ξεχωριστό χαρακτηριστικό της Πάρου είναι το ότι είναι νησί για όλους, και με σχετικά Θρησκευτικό χαρακτήρα, σε σχέση πάντα με τα άλλα νησιά που έγινε σύγκριση στην σχετική έρευνα. Αν κάτι απασχολεί αρνητικά τους επισκέπτες είναι οι Τιμές, είτε λόγω αισχροκέρδειας, είτε γιατί η σχέση τιμής και προσφερόμενης υπηρεσίας είναι υπέρ της τιμής και όχι υπέρ της ποιότητας. Τα θετικά σχόλια αφορούν τις Παραλίες και την Αρχιτεκτονική. Αρκετά μεγάλο ενδιαφέρον υπάρχει για τα μοναστήρια της Πάρου τόσο από τους Έλληνες όσο και από τους ξένους.

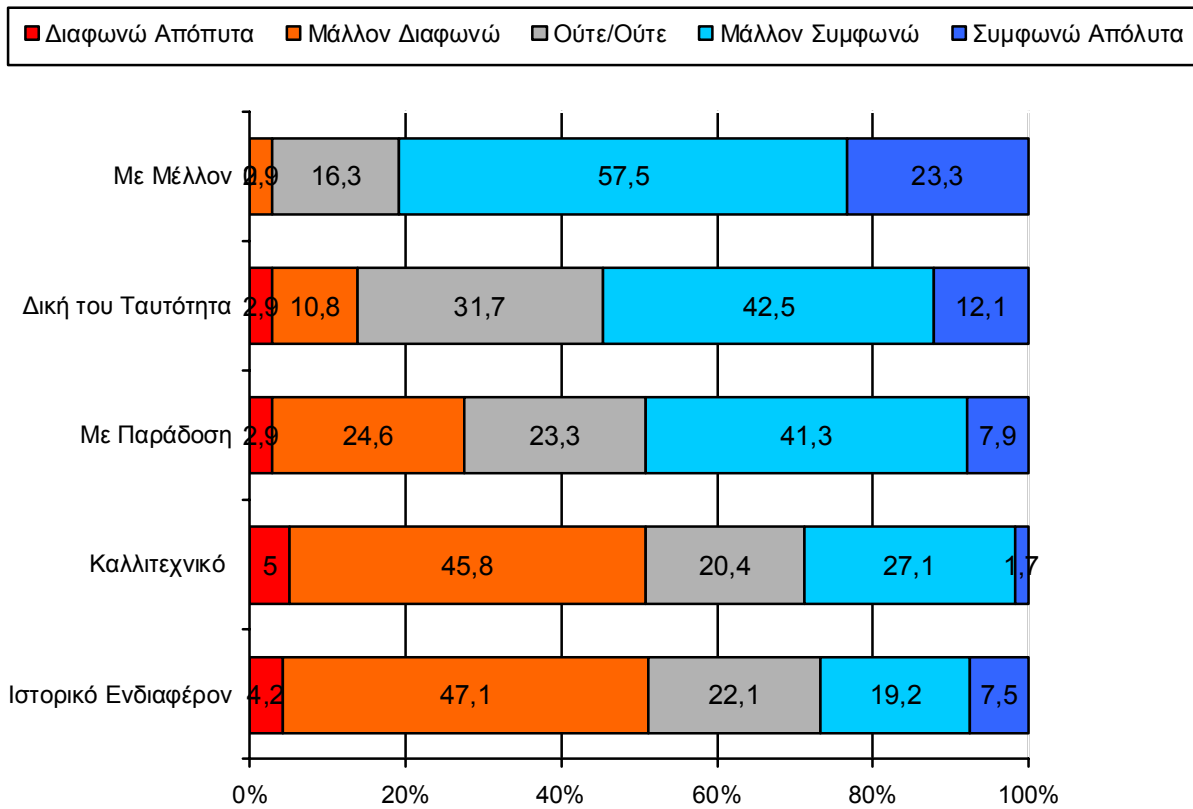
Περίπου οι μισοί από τους επισκέπτες που ακούνε ότι γίνεται κάποιο πανηγύρι, συναυλία ή έκθεση πηγαίνουν σε κάποιο από αυτά. Συγχρόνως πάνω από τους μισούς (63,2%) ενδιαφέρονται για περισσότερες εκδηλώσεις. Σημαντικότερο εύρημα αποτελεί το ότι το 71,6% πιστεύει ότι δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση για το τι γίνεται στο νησί σχετικά με τις εκδηλώσεις και τα αξιοθέατα. Σε ερώτηση αν έχουν περπατήσει σε κάποιο από τα μονοπάτια το 92% απαντά αρνητικά. Σε ερώτηση αν γνωρίζουν ότι η Πάρος παράγει παραδοσιακά προϊόντα όπως κρασί ή τυρί η απάντηση είναι θετική κατά 60%, το 50% μάλιστα έχει αγοράσει κάποιο από αυτά. Οι δύο επόμενες ερωτήσεις είναι ενδεικτικές της τάσης σε κάποια μερίδα επισκεπτών προς διαφορετικές μορφές εκδηλώσεων που θα τους ενδιέφεραν κατά την παραμονή στο νησί, αλλά και του βαθμού που αυτές προωθούνται και διαφημίζονται.

Τα ακόλουθα διαγράμματα δίνουν μια συνοπτική περιγραφή της εικόνας του τουριστικού προϊόντος της Πάρου στους επισκέπτες του αναδεικνύοντας τον χαρακτήρα που αυτή προωθεί αλλά και κάποια από τα προβλήματα που αυτή φαίνεται να έχει.

7.3 Οικιστική δομή στη Πάρο

Γενικά οι οικισμοί της Πάρου κατατάσσονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Οι οικισμοί με συνεκτικό ιστό, όπως η Παροικία, η Νάουσα, οι Λεύκες, ο Κώστος, η Μάρπησσα και ο Πρόδρομος. Αναπτύχθηκαν συχνά γύρω από πυρήνες που είχαν αμυντική διάταξη, ή απλά όπως οι Λεύκες χτίστηκαν ελεύθερα, ακολουθώντας τις κλίσεις του εδάφους και τους κυκλοφοριακούς άξονες επικοινωνίας.
- Οι διάσπαρτοι οικισμοί (πάνω από το 50% των οικισμών) είναι χωρίς καθαρά συνεκτικό τμήμα και κέντρο. Σημειώνεται ότι παλιά οι διάσπαρτοι οικισμοί λειτουργούσαν σαν αγροτικές ενότητες. Σήμερα ο διάσπαρτος χαρακτήρας πολλών οικισμών οφείλεται στην κάπως άναρχη εκτός σχεδίου δόμηση.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των οικισμών κατά Δημοτικό Διαμέρισμα είναι ως ακολούθως

α. Το Δημοτικό διαμέρισμα Πάρου συγκεντρώνει σχεδόν το 40% του μόνιμου πληθυσμού της επαρχίας Πάρου. Εκτός από την πρωτεύουσα την Παροικία, περιλαμβάνει άλλους 17 οικισμούς που εξαρτώνται αποκλειστικά από την πρωτεύουσα.

Η Παροικία λειτουργούσε επί δεκαετίες σαν μαγνήτης αφού συγκεντρώνει σχεδόν όλες τις διοικητικές, κοινωνικές, πολιτιστικές δραστηριότητες του νησιού και βέβαια έχει το μόνο λιμάνι του νησιού. Οι υπόλοιποι οικισμοί του Δ.Δ. Παροικίας, εκτός από τον οικισμό Ελητα μπορούν να χωριστούν σε δύο ενότητες, τα βόρεια και τα νότια χωριά. Από τα βόρεια χωριά (Αγ. Χαράλαμπος, Καλάμι, Καμάρες), ο νέος οικισμός Κρωτήρι φαίνεται να έχει την μεγαλύτερη τάση ανάπτυξης. Απέχει μόλις 2 χλμ. από το λιμάνι και είναι κοντά στις βόρειες παραλίες του όρμου Παροικίας. Νότια της Παροικίας, ο οικισμός Κακάπετρα ξεχωρίζει από τους άλλους σε ταχύτητα πληθυσμιακής αύξησης και έχει τάση ένταξης στον πολεοδομικό ιστό της Παροικίας. Μια αλυσίδα από μικρότερους οικισμούς παρουσιάζει μικρή αλλά αναπτυσσόμενη οικοδομική δραστηριότητα όπως ο Παρασπόρος, ο Κουκουμαλεύς, το Σαρακήνικο, οι Σωτήρες, τα Γλυσσίδα, η Πούντα, ο Βουτάκος, κ.α. Τέλος, φθίνοντες οικισμοί είναι τα Βουνιά και το Χωριουδάκι.

β. Το Δημοτικό διαμέρισμα Νάουσας απλώνεται στα βόρεια του νησιού και περιλαμβάνει του όρμους Πλαστήρα, Αγ. Ιωάννη, Λάγερη και πιο ανατολικά της Αλυκής (ή Σάντα Μαρία). Η Νάουσα με τη μεγάλη τουριστική υποδομή δεν έχει να ανταγωνιστεί με κανένα άλλο οικισμό της περιοχής.

Στα δυτικά όρια του Δ.Δ. βρίσκονται οι Καμάρες, διάσπαρτος οικισμός, που χτίστηκε κατά μήκος της οδού Νάουσας - Καλάμι - Παροικία. Κατά μήκος της επαρχιακής οδού Νάουσας - Παροικίας αναπτύσσονται σήμερα τρεις οικισμοί μικρής σημασίας, τα Πρωτόργια, ο Αγ. Ανδρέας και τα Λιβάδια. Ανατολικά, προς τον όρμο της Αλυκής, πέρα από την τοποθεσία Ξυφάρα, βρίσκονται οι περιοχές Λάγερη και Σάντα Μαρία. Η Λάγερη δεν έχει αναπτυχθεί ούτε τουριστικά ούτε οικιστικά. Στην περιοχή " Σάντα Μαρία " βορειοανατολικά της Νάουσας έχει αναπτυχθεί ζώνη παραθεριστικής κατοικίας. Τέλος, ο Αμπελάς, φθίνων οικισμός της ανατολικής ακτής δεν προσφέρει ιδιαίτερο ενδιαφέρον πέρα από το αλιευτικό καταφύγιο και μερικές αγροτικές κατοικίες.

γ. Το δημοτικό διαμέρισμα Κώστου έχει το μικρότερο πληθυσμό του νησιού. Οι δύο άλλοι μικροί οικισμοί Ιστέρνι και Μαράθι έχουν ανεξαρτητοποιηθεί από τον Κώστο, αφού συνδέονται γεωγραφικά και συγκοινωνιακά με τη Νάουσα και την Παροικία αντίστοιχα.

Το Μαράθι δείχνει κάποια βιοτεχνική ανάπτυξη ενώ το Ιστέρνι είναι κηρυγμένος παραδοσιακός

οικισμός.

δ. Το δημοτικό διαμέρισμα Αρχιλόχου έχει έδρα τα Μάρμαρα, παλαιό μεσαιωνικό οικισμό που πήρε την ονομασία αυτή από τα πλούσια κοιτάσματα μαρμάρου που υπήρχαν εκεί. Δίπλα στον οικισμό Μάρμαρα είναι ο Δραγούλας ή Πρόδρομος. Τα δύο αυτά χωριά είναι κηρυγμένοι παραδοσιακοί οικισμοί και σχηματίζουν με την κοντινή Μάρπησσα ένα αξιόλογο οικιστικό σύνολο. Οι παραλιακοί οικισμοί του Δ.Δ. είναι ο Μώλος, οι Γλυφάδες και τα Τσουκάλια. Οι δύο τελευταίοι δημιουργήθηκαν πρόσφατα, είναι διάσπαρτοι και έχουν παραθεριστικό χαρακτήρα.

ε. Δημοτικό διαμέρισμα Μάρπησσας. Η Μάρπησσα είναι χτισμένη σε ένα χαμηλό λόφο και απέχει 17 χλμ. από το λιμάνι της Παροικίας. Είναι ο κύριος οικισμός μιας πλούσιας και τουριστικά ενδιαφέρουσα περιοχής και είναι χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός. Ο οικισμός Μάρπησσας είναι γνωστός για την παραλία της Χρυσής Ακτής και για δύο τουριστικούς παραλιακούς οικισμούς, το Πίσω Λιβάδι και τον Δρυό.

Το Πίσω Λιβάδι, επίγειο της Μάρπησσας, είναι δυναμικός οικισμός, με δεκάδες ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενοδοχεία, εστιατόρια. Το λιμανάκι του Πίσω Λιβαδιού είναι γραφικό και συνδέεται το καλοκαίρι με τα γύρω νησιά. Δίπλα στο Πίσω Λιβάδι έχει αναπτυχθεί ο παραθεριστικός οικισμός του Λογαρά και στη συνέχεια ο Παραλιακός οικισμός της Πούντας.

Ο οικισμός Δρυός βρίσκεται 5 χλμ. νότια από το Πίσω Λιβάδι. Νοτιότερα βρίσκεται το Πυργάκι που παρουσιάζει σήμερα τάσεις παραθεριστικής ανάπτυξης. Τέσσερις άλλοι οικισμοί εμφανίζονται στην τελευταία απογραφή οι Τζάνες, ο Τούρλος, ο Τσουκαλάς και η Χρυσή Ακτή. Εκτός από τον οικισμό Χρυσή Ακτή με τουριστικό - παραθεριστικό χαρακτήρα, τα άλλα τρία χωριά υπήρχαν σαν ενόητες αγροτικών κατοικιών. Σήμερα οι οικισμοί αυτοί έχουν ασήμαντο μόνιμο πληθυσμό.

στ. Το δημοτικό διαμέρισμα Λευκών είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό του ορεινό, καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της "ενδοχώρας" του νησιού και περιλαμβάνει τους Αγ, Πάντες, το ψηλότερο σημείο του νησιού (771μ.). Οι Λεύκες είναι ο ορεινότερος οικισμός της Πάρου και είναι κηρυγμένος παραδοσιακός οικισμός.

Εκτός από τον οικισμό Βουνιά και Λαγκάδα το δημοτικό διαμέρισμα Λευκών διαθέτει ένα σημαντικό παραλιακό οικισμό, το Ασπρο Χωριό που βρίσκεται σε

απόσταση 2 χλμ. από την ακτή. Τέλος, ο οικισμός Γλυφά στην περιοχή Κάμπου είναι διάσπαρτος και έχει μικρό αριθμό κατοικιών.

ζ. Το δημοτικό διαμέρισμα Αγκαιριάς έχει ως κέντρο βάρους το συνδυασμό δύο οικισμών: την Αγκαιριά, παραδοσιακό οικισμό και έδρα του δημοτικού διαμερίσματος και την παραλιακή παραθεριστική επέκτασή της, την Αλυκή. Η οικιστική δομή των δυο οικισμών μετατρέπεται σε ενιαίο οικιστικό σύνολο με άξονα το λιμανάκι της Αλυκής. Το δημοτικό αυτό διαμέρισμα περιέχει και άλλους μικρότερους παραλιακούς οικισμούς ή τοποθεσίες, όπως τη Μακριά Μύτη και το Βουτάκο ανατολικά και την Τρυπητή δυτικά. Βόρεια της Αγκαιριάς βρίσκονται ακόμα το Καμάρι, ωραίος παλαιός οικισμός και η Ανερατζά στις πηγές του χειμάρρου Συρίγος. Η Αγκαιριά ιδρύθηκε το 1928, αφού αποσπάστηκε από την κοινότητα Λευκών στην οποία ανήκε προηγουμένως.

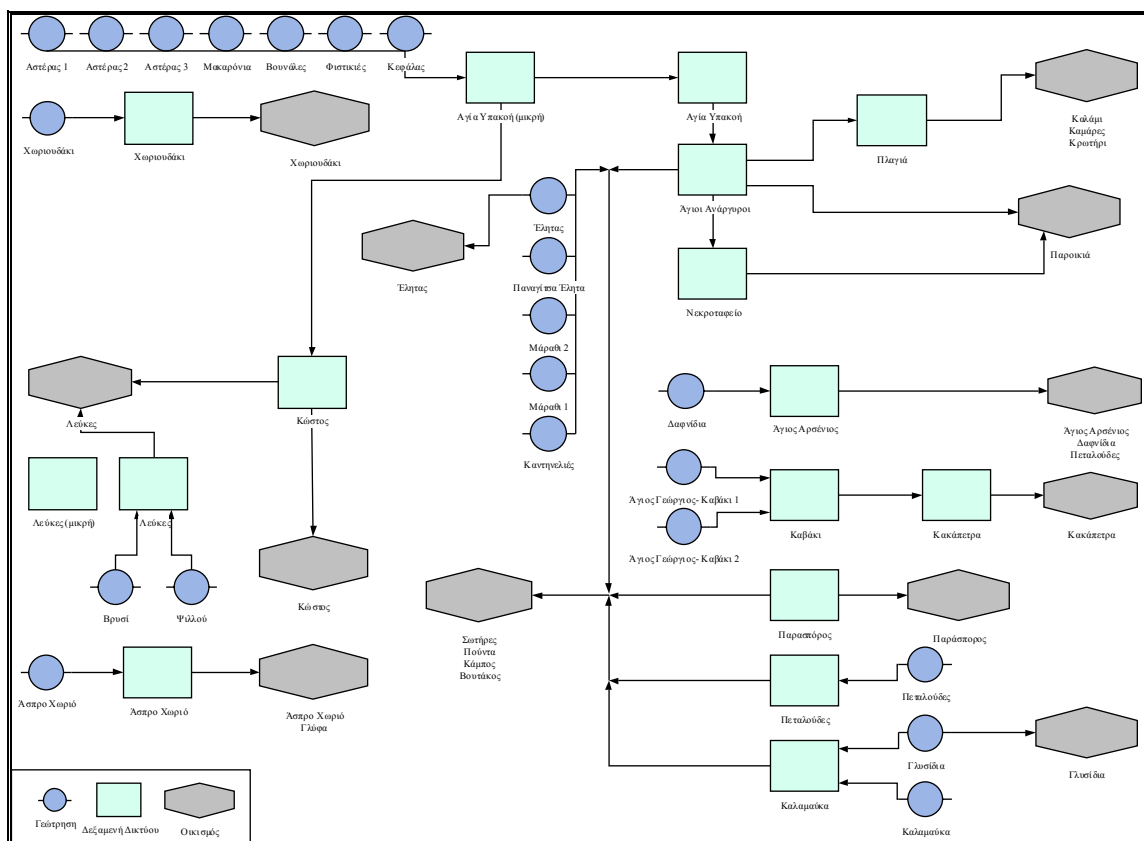
7.4 Σχεδιαγράμματα δικτύων ύδρευσης σε κάθε οικισμό της Πάρου

Το Δημοτικό Διαμέρισμα Παροικίας υδρεύεται από τις γεωτρήσεις του Κώστου μέσω των δεξαμενών της Αγίας Υπακοής και από τις γεωτρήσεις του Έλητα μέσω των δεξαμενών των

Αγίων Αναργύρων και του Νεκροταφείου. Πρόσφατα κατασκευάστηκε η δεξαμενή της Πλαγιάς που λειτουργεί ως ενδιάμεσος σταθμός για τη διανομή νερού στα βόρεια του δημοτικού διαμερίσματος. Ο οικισμός Καμάρες της Νάουσας υδρεύεται επίσης από αυτή τη δεξαμενή. Ο οικισμός Καβάκι – Κακάπετρα έχει ανεξάρτητο δίκτυο το οποίο τροφοδοτείται από μία μόνο γεώτρηση δύσκολα επισκέψιμη. Ο οικισμός Αγίου Αρσενίου τροφοδοτείται από μια μικρή δεξαμενή που γεμίζει από μια γεώτρηση χαμηλής παραγωγικότητας και με υδροφόρα της Δ.Ε.Υ.Α.Π. Ο περιφερειακός αγωγός προς Παρασπόρο – Αγία Ειρήνη – Πούντα – Κάμπο – Βουτάκο υδρεύει αυτές τις περιοχές αλλά κατά τη θερινή περίοδο παρουσιάζονται προβλήματα επάρκειας λόγω πτώσης της πίεσης. Η κατάσταση του δικτύου είναι μέτρια προς κακή λόγω παλαιότητας και μεγάλης συγκέντρωσης αλάτων. Το Σχήμα 7.4-1 απεικονίζει τα δίκτυα των Δ.Δ. Παροικιάς, Κώστου και Λευκών.

Το Δημοτικό Διαμέρισμα Κώστου υδρεύεται από τις γεωτρήσεις της περιοχής Αστέρας μέσω των δεξαμενών της Αγίας Υπακοής και Κώστου, ενώ δίνει μεγάλο ποσοστό της παραγόμενης ποσότητας στο δημοτικό διαμέρισμα της Παροιικιάς και έχει δυνατότητα να δώσει στο δημοτικό διαμέρισμα των Λευκών σε περίπτωση ανάγκης. Το δίκτυο αποτελείται από πλαστικούς σωλήνες και η κατάστασή του είναι καλή.

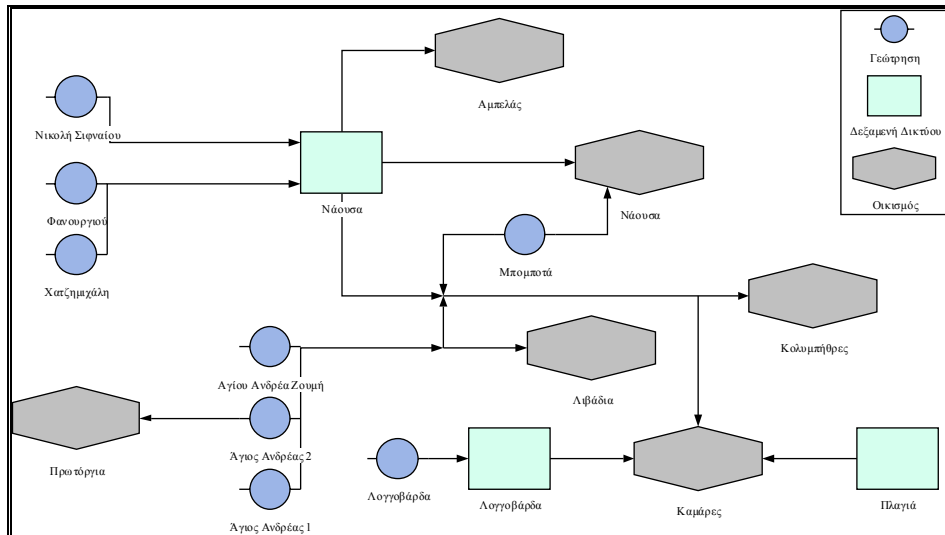
Το Δημοτικό Διαμέρισμα Λευκών υδρεύεται από δύο γεωτρήσεις μέσω των ομώνυμων δεξαμενών και κατά ένα ποσοστό από το δίκτυο του Κώστου. Το παλαιό δίκτυο έχει αντικατασταθεί στο σύνολό του.

Σχήμα 7.4-1: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Παροικιάς, Κώστου και Λευκών (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

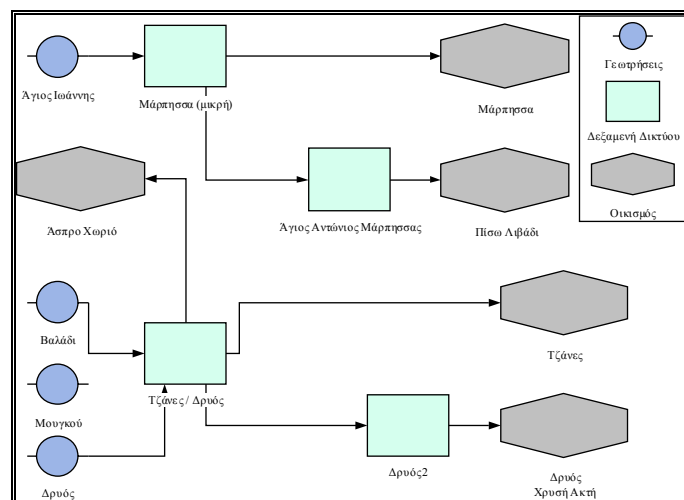
Το Δημοτικό Διαμέρισμα Νάουσας υδρεύεται από τις γεωτρήσεις του Ξηροπόταμου μέσω των δεξαμενών Νάουσα Παλιά και Κανόνι και από τις γεωτρήσεις του Αγίου Ανδρέα (Σχήμα 7.4-2). Η δεξαμενή Λογγοβάρδας υδροδοτεί το ανατολικό κομμάτι του δημοτικού διαμερίσματος. Επίσης από το 2001 η πόλη παίρνει νερό από μια μονάδα αφαλάτωσης, η οποία

λειτουργεί κατά προτεραιότητα σε σχέση με τις γεωτρήσεις γιατί παλαιότερα, σε περιπτώσεις υπεράντλησης, είχε παρατηρηθεί υφαλμύρωση. Κατά τους θερινούς μήνες σε περιπτώσεις εξαιρετικής ζήτησης, η παροχή διακόπτεται στην περιοχή των Κολουπηθρών και σε περίπτωση που δεν γεμίσει η δεξαμενή της Νάουσας, διακόπτεται η παροχή σε ένα μέρος της πόλης και στον οικισμό Αμπελά. Η κατάσταση του δικτύου, μετά την αντικατάσταση πολλών αμιαντοσωλήνων από σωλήνες PVC κρίνεται ικανοποιητική.

Σχήμα 7.4-2: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Νάουσας (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

Το δίκτυο του Δημοτικού Διαμερίσματος Μάρπησσας χωρίζεται σε δύο μέρη (Σχήμα 7.4-3). Η Μάρπησσα και το Πίσω Λιβάδι υδρεύονται από μια γεώτρηση μέσω των δεξαμενών Μάρπησσας και Αγίου Αντωνίου.

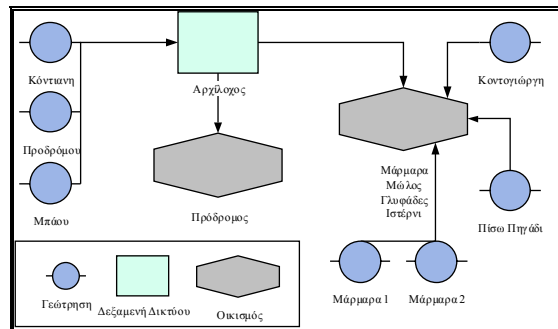

Σχήμα 7.4-3: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Μάρπησσας (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

Ο Δρυός και η Χρυσή Ακτή υδρεύονται από δύο γεωτρήσεις μέσω της δεξαμενής Τζάνε – Δρυού. Κατά τους θερινούς μήνες γίνεται προσπάθεια να μη διακόπτεται η παροχή στην παραλία Πίσω Λιβάδι – Λογαρά και Χρυσής Ακτής – Δρυού λόγω παρουσίας εκεί όλων των τουριστικών δραστηριοτήτων της περιοχής. Σε περίπτωση ανάγκης διακόπτεται η παροχή σε τμήματα του οικισμού της Μάρπησσας και σε κάποια απομονωμένα δίκτυα. Η κατάσταση των δικτύων είναι γενικά καλή μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αντικατάστασης των παλαιών

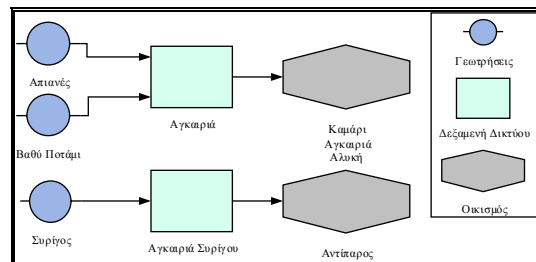
σωλήνων.

Το Δημοτικό Διαμέρισμα Αρχιλόχου υδρευόταν από τρεις γεωτρήσεις μέσω της ομώνυμης δεξαμενής (Σχήμα 7.4-4) αλλά από το 2000 οι γεωτρήσεις Κόντιανης και Μπάου στέρεψαν και η τροφοδοσία γίνεται από τη γεώτρηση Προδρόμου.

Σχήμα 7.4-4: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Αρχιλόχου (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

Το Δημοτικό Διαμέρισμα Αγκαιριάς υδρεύεται από δύο γεωτρήσεις μέσω της ομώνυμης δεξαμενής (Σχήμα 7.4-5).

Σχήμα 7.4-5: Δίκτυο Ύδρευσης Δ.Δ. Αγκαιριάς (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

Η υφάλμυρη γεώτρηση στον Συρίγο Ποταμό τροφοδοτεί την Αντίπαρο μέσω ξεχωριστής δεξαμενής. Το παλιό δίκτυο αμιαντοσωλήνων έχει αντικατασταθεί από πλαστικούς σωλήνες.

Τα δίκτυα των δημοτικών διαμερισμάτων καλύπτουν σε μεγάλο ποσοστό τις ανάγκες των οικισμών. Απομονωμένοι οικισμοί εξυπηρετούνται από ιδιωτικά πηγάδια ή υδροφόρες, δημοτικές ή ιδιωτικές.

7.5 Αναλυτικά Στοιχεία για τις γεωτρήσεις της Πάρου μέχρι το 2001

Πίνακας 7.5-1: Γεωτρήσεις (Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

A/A	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ-ΘΕΣΗ	ΒΑΘΟΣ ΔΙΑΤΡΗΣΗΣ (M)	ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)	ΘΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)
1	Έλητας	100	0	150
2	Παναγίτσα Έλητα	73	120	150
3	Καντηνελιές	140	100	500
4	Μαράθι 1	140	450	660

A/ A	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ-ΘΕΣΗ	ΒΑΘΟΣ ΔΙΑΤΡΗΣΗΣ(Μ)	ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)	ΘΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)
5	Μαράθι 2	140	0	1300
6	Καλαμαύκα 2	100	0	70
7	Πεταλούδες	120	0	70
8	Δαφνίδια	80	0	30
9	Αγ. Γεώργιος – Καβάκι 1	200	250	500
10	Χωριουδάκι	200	40	60
11	Αγ. Γεώργιος – Καβάκι 2	200	0	50
12	Γλυσσίδα	80	0	100
13	Αστέρας 1	66	100	500
14	Αστέρας 2	85	75	500
15	Βουνάλες	66	0	200
16	Κόντιανη	120	0	0
17	Μπάου	100	0	0
18	Προδρόμου	96	0	100
19	Κεφάλαια	165	100	600
20	Βαθύ Ποτάμι	180	0	0
21	Περιοχή Απιανές	210	0	0
22	Δρυός 2	48	0	300
23	Πίσω Πηγάδι Μάρπησσας	18	0	0
24	Μαρμάρων 1	13	0	0
25	Μαρμάρων 2	18	0	0
26	Αγ.Ιωάννης Μάρπησσας	130	100	600
27	Τούρλος Μάρπησσας	130	0	0
28	Περιοχή Λογγοβάρδας 1	105	30	150
29	Νικολή Σιφναίου	80	50	300
30	Μπομποτά	36	100	600
31	Φανουργιού	105	100	660
32	Χατζημιχάλη	32	250	600
33	Αγ. Ανδρέα Ζουμή	117	50	100
34	Βρυσί	145	200	450

A/A	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ-ΘΕΣΗ	ΒΑΘΟΣ ΔΙΑΤΡΗΣΗΣ (M)	ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)	ΘΕΡΙΝΗ ΠΑΡΟΧΗ (M3/D)
35	Ψιλλού	145	100	450
36	Άσπρο Χωριό	200	0	0
37	Καντηνελιές		100	550
38	Παναγίτσα 2	108	0	0
39	Μουγκού		250	550
40	Βαλάδι		50	550
41	Αγ. Ανδρέα 1	105	0	0
42	Αγ. Ανδρέα 2	105	0	0
43	Μακαρόνια	70	20	500
44	Αστέρας 3	90	100	650
45	Φιστικιές	90	0	0
46	Κοντογιώργη		100	250

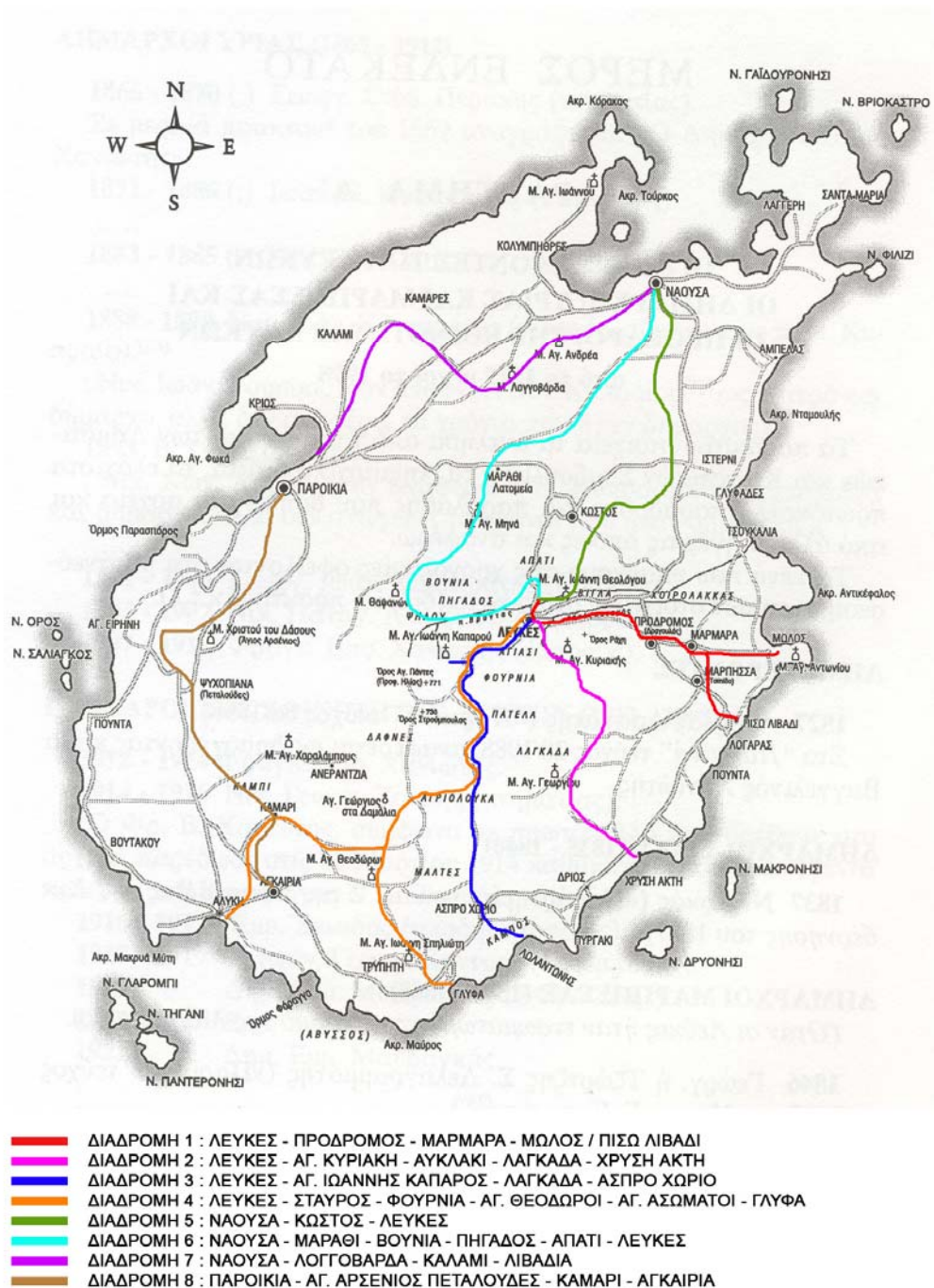
7.6 Αναλυτικά στοιχεία για τις δεξαμενές του δικτύου ύδρευσης της Πάρου

Πίνακας 7.6-1.: Δεξαμενές Δικτύου Ύδρευσης Πάρου (Μαρκαντωνάτος, 2000, Δ.Ε.Υ.Α.Π, 2001)

A/A	ΘΕΣΗ-ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ (M3)	ΥΨΟΜΕΤΡΟ (Κ.Σ.Υ.)
1	ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ	1,000	40
2	ΑΓ.ΑΝΑΓΥΡΩΝ	800	140
3	ΑΓ.ΑΡΣΕΝΙΟΣ	200	180
4	ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	30	190
5	ΚΑΛΑΜΑΥΚΑ	200	110
6	ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΚΑΒΑΚΙ	200	130
7	ΠΛΑΓΙΑ	200	150
8	ΒΟΥΝΑΛΑ	200	20
9	ΝΑΟΥΣΣΑ – ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	500	60
10	ΝΑΟΥΣΣΑ – ΚΑΝΟΝΙ	1,500	120
11	ΚΑΜΑΡΕΣ	250	180

A/A	ΘΕΣΗ-ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ (Μ3)	ΥΨΟΜΕΤΡΟ (Κ.Σ.Υ.)
12	ΚΩΣΤΟΥ (ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ)	200	220
13	ΛΕΥΚΩΝ 1 (ΝΕΑ)	700	130
14	ΛΕΥΚΩΝ 2 (ΠΑΛΙΑ)	60	260
15	ΑΣΠΡΟ ΧΩΡΙΟ	150	190
16	ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ - ΜΑΡΜΑΡΟΥ	600	175
17	ΜΑΡΙΠΗΣΣΑΣ	60	50
18	ΜΑΡΙΠΗΣΣΑΣ (ΑΓ.ΑΝΤΩΝΙΟΣ)	600	100
19	ΤΖΑΝΕΣ – ΔΡΥΟΣ	1,000	140
20	ΔΡΥΟΣ 2	80	50
21	ΑΓΚΑΙΡΙΑΣ – ΑΛΥΚΗΣ – ΑΠΙΑΝΩΝ	180	210
22	ΑΓΚΑΙΡΙΑΣ – ΑΛΥΚΗΣ ΔΕΞ. 2	100	
23	ΑΚΓΑΙΡΙΑΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ	100	130
24	ΦΥΡΟ ΒΟΥΝΟ	200	
25	ΜΑΡΑΘΙ	150	180
26	ΧΩΡΙΟΥΔΑΚΙ	200	180
27	ΚΩΣΤΟΥ – ΑΓ. ΥΠΑΚΟΗ	800	230
ΣΥΝΟΛΟ		10,110	-

7.7 Διαδρομές σχεδιαζόμενων μονοπατιών για την ανάπτυξη του περιηγητικού τουρισμού

(Ξενάκης Θ., 2006)

7.8 Αναλυτικά στοιχεία για τους διαθέσιμους χώρο στάθμευσης στο νησί

Για μεθοδολογικούς λόγους στην σχετική κυκλοφοριακή μελέτη (Γκόλιας I. et al., 2003) η διαθέσιμοι χώροι στάθμευσης, πέραν των οριοθετημένων πάρκινγκ στην Παροικιά και τη Νάουσα κατηγοριοποιήθηκαν σε ζώνες και εκτιμήθηκε ο αριθμός αυτοκινήτων που μπορούν να σταθμεύσουν σε αυτές. Αποτελούν, λοιπόν, μια καλή εικόνα για την στάθμευση στη Πάρο.

Παροικιά

Οι έξι ζώνες που ορίστηκαν έχουν ως εξής:

- Ζώνη I: Περιλαμβάνει το χώρο γύρω από την κεντρική πλατεία.
- Ζώνη II: Περιλαμβάνει την παραλιακή οδό από τη Ζώνη I και βόρεια μέχρι τα Πίσω Λιβάδια
- Ζώνη III: Περιλαμβάνει την παραλιακή οδό από τη Ζώνη I και νότια μέχρι και το χώρο στάθμευσης που βρίσκεται επί της οδού που συνδέει τον «Περιφερειακό» με την παραλιακή οδό προς την πλευρά του Δημαρχείου (P3).
- Ζώνη IV: Περιλαμβάνει το δρόμο από τη Ζώνη I και μέχρι τη διασταύρωση προς Αλυκή/Νάουσα
- Ζώνη V: Περιλαμβάνει τον "ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ" από τη διασταύρωση προς Αλυκή/Νάουσα μέχρι και το χώρο στάθμευσης P3.
- Ζώνη VI: Περιλαμβάνει το τμήμα του "ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ" από τη Ζώνη V μέχρι την "ΕΞΟΔΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ"

Ο Πίνακας 7.8-1 παρουσιάζει τον συνολικό αριθμό προσφερόμενων θέσεων στάθμευσης για την Παροικιά.

Πίνακας 7.8-1: Προσφερόμενες θέσεις στάθμευσης στην Παροικιά (κύριο δίκτυο)

	Αριθμός Θέσεων				
	Επί της οδού		Σύνολο επί της οδού	Εκτός οδού	ΣΥΝΟΛΟ
	Νόμιμες				
	Παράλληλα	Υπό γωνία			
Ζώνη I		48	48	75	123
Ζώνη II	207	74	281	160	441
Ζώνη III	67	127	194	120	314
Ζώνη IV	81		81	-	81
Ζώνη V	131		131	325	456
Ζώνη. VI	131		131	70	201
ΣΥΝΟΛΟ	617	249	866	750	1616

•Παράλληλα, σύμφωνα με τα όσα επισημάνθηκαν παραπάνω για την παράνομη εντοπίστηκαν 50 παράνομες θέσεις στάθμευσης στη Ζώνη I, 40 στη Ζώνη I, 20 στη Ζώνη IV και 70 στη Ζώνη V.

Νάουσα

Στη Νάουσα διακρίνονται οι εξής χώροι στάθμευσης εκτός οδού:

- Χώρος στάθμευσης Λιμανιού: Είναι ο υπαίθριος χώρος στάθμευσης, χωρητικότητας 150 περίπου θέσεων, που βρίσκεται δίπλα στο λιμάνι της πόλης.
- Χώρος στάθμευσης στο Ποτάμι: Είναι ο υπαίθριος χώρος στάθμευσης, χωρητικότητας 220 περίπου θέσεων, που βρίσκεται στο δρόμο "ΠΟΤΑΜΙ".

Επίσης σημαντικούς χώρους υπαίθριας στάθμευσης αποτελούν:

Ένας υπαίθριος χώρος στάθμευσης, χωρητικότητας 55 περίπου θέσεων, που βρίσκεται επίσης στο δρόμο "ΠΟΤΑΜΙ", αμέσως μετά το χώρο στάθμευσης N1.

Δύο υπαίθριοι χώροι στάθμευσης, χωρητικότητας 20 και 22 περίπου θέσεων αντίστοιχα, που βρίσκονται στη βόρεια πλευρά της πόλης δίπλα στο σχολείο. Πρόκειται για μη διαμορφωμένους χώρους που όμως εξυπηρετούν κατοίκους (κυρίως) και επισκέπτες καθώς μέσα από μικρά σοκάκια οδηγούν άμεσα στο κέντρο της πόλης.

Οι ζώνες στάθμευσης για την πόλη της Νάουσας έχουν ως εξής:

- Ζώνη I: Περιλαμβάνει το δρόμο εισόδου στην πόλη από Παροικία, καθώς και το χώρο στάθμευσης του Λιμανιού.
- Ζώνη II: Περιλαμβάνει το δρόμο "ΠΟΤΑΜΙ", από το Λιμάνι μέχρι τη διασταύρωση προς Λεύκες, καθώς και τον "ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΑΟΥΣΑΣ"
- Ζώνη III: Περιλαμβάνει το δρόμο προς Σάντα Μαρία από τη διασταύρωση προς Σάντα Μαρία μέχρι και τους δύο υπαίθριους χώρους στάθμευσης βόρεια της πόλης.
- Ζώνη IV: Περιλαμβάνει την είσοδο της πόλης από Λεύκες από τη διασταύρωση προς Λεύκες μέχρι τη διασταύρωση προς Παροικία.

Ο Πίνακας 7.8-2 παρουσιάζει τον συνολικό αριθμό προσφερόμενων θέσεων στάθμευσης για την Νάουσα

Πίνακας 7.8-2: Προσφερόμενες θέσεις στάθμευσης στη Νάουσα

	Αριθμός Θέσεων				
	Επί της οδού		Σύνολο της οδού	Εκτός οδού	ΣΥΝΟΛΟ
	Παράλληλα	Υπό γωνία			
Ζώνη I	109		109	150	259
Ζώνη II	175	123	298	285	583
Ζώνη III	62		62	42	104
Ζώνη IV	47		47		47
ΣΥΝΟΛΟ	393	123	516	477	993